

Одеська
правозахисна
група „Верітас“

Odessa
Human Rights
Group „Veritas“

Асоціація
УМДПЛ
UMDPL
Association

Питання діяльності ОВС України щодо дотримання права власності: стан та актуальні проблеми

Харків
«Права людини»
2011

ББК 67.9(4УКР)

П 35

Думки авторів можуть не співпадати з думками МФВ

Загальна редакція:

Швець С.П., Толопіло А.П.

Авторський колектив:

Швець С.П., Толопіло А.П., Павленко В.І., Міняйло В.Л., Грибан П.В.

**Питання діяльності ОВС України щодо дотримання права
П 35 власності: стан та актуальні проблеми /** Одеська правозахисна
група «Верітас». — Харків : Права людини, 2011 р. —144 с.

ISBN 978-617-587-061-7.

У виданні розглядаються питання забезпечення права власності в діяльності підрозділів ОВС України, надаються рекомендації щодо можливих шляхів поліпшення стану справ у даній сфері з метою більш якісного забезпечення захисту прав людини в діяльності МВС України.

Видання підготовлено на підставі звіту громадської організації «Одеська правозахисна група «Верітас» щодо реалізації проекту «Моніторинг дотримання права власності в діяльності ОВС: актуальний стан та проблеми», який здійснювався за фінансової підтримки програми «Верховенство права» Міжнародного Фонду «Відродження».

Буде корисним усім, хто цікавиться питаннями забезпечення дотримання прав людини в діяльності української міліції.

ББК 67.9(4УКР)

ISBN 978-617-587-061-7

© Одеська правозахисна група «Верітас», 2011

© Швець С.П., Толопіло А.П., Павленко В.І.,
Міняйло В.Л., Грибан П.В., 2011

© Захаров Б.Є., художнє оформлення, 2011

Зміст

ВСТУП	7
-------------	---

Розділ 1. КОРОТКИЙ ОГЛЯД ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ МІЛІЦІЇ, СТРУКТУРИ, ПРАВОВОЇ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВНОВАЖЕННЯ, ТА ФІНАНСУВАННЯ.....	11
---	-----------

1. Основні завдання та обов'язки міліції, що прямо чи опосередковано стосуються забезпечення (дотримання) права власності.....	11
2. Структура міліції.....	13
3. Правова основа діяльності міліції.....	15
4. Фінансування міліції.....	16

Розділ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЛІЦІЇ, ЩО СПРЯМОВАНА НА ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ	19
---	-----------

1. Короткий огляд законодавства щодо забезпечення права власності в Україні.....	19
2. Проблеми власності в Україні від злочинних посягань.....	20
2.1. Неналежне розслідування майнових злочинів.....	22
2.2. Укриття майнових злочинів від обліку шляхом винесення незаконних постанов про відмову в порушенні кримінальних справ.....	23
2.3. Пряме приховування працівниками міліції злочинів шляхом нереєстрації заяв та повідомлень про скоєнні злочини.....	24
2.4. Нереагування співробітників міліції на повідомлення про скоєння майнових злочинів.....	24
2.5. Правова оцінка викладеної ситуації.....	26

2.6. Приклади притягнення співробітників міліції до кримінальної відповідальності за приховування майнових злочинів від обліку	28
3. Чинники, що призводять до незадовільного захисту власності від злочинних посягань.....	30
4. Шляхи вирішення проблем незадовільного захисту власності від злочинних посягань.....	31
4.1. Критерії державної статистики щодо майнових злочинів	31
4.2. Організація розслідування майнових злочинів	33
4.3. Застосування Закону України «Про амністію» до осіб, які скоїли майнові злочини та не відшкодували збитки	33
4.4. Невідворотність відшкодування майнової шкоди	34
4.5. Розгляд заяв та повідомлень про позбавлення прав власності працівниками правоохоронних органів.....	35
4.6. Відшкодування шкоди, передбаченого статтями 1176, 1177 Цивільного кодексу України.....	36
4.7. Збитки, пов'язані з розслідуванням кримінальних справ.....	40

Розділ 3. ПРОТИПРАВНЕ ЗАВОЛОДІННЯ СПІВРОБІТНИКАМИ МІЛІЦІЇ ВЛАСНІСТЮ ГРОМАДЯН. ВТРУЧАННЯ У ВОЛОДІННЯ, КОРИСТУВАННЯ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ ГРОМАДЯНАМИ ВЛАСНІСТЮ, ЩО ЇМ НАЛЕЖИТЬ .....

Загальний опис проблеми	41
1. Заволодіння власністю громадян співробітниками міліції шляхом крадіжок, розбійних нападів, грабежів, вимагань, убивств та скоєння інших злочинів загальнокримінальної спрямованості.....	42
1.1. Загальний опис проблеми.....	42
1.2. Типові ситуації	44
1.3. Чинники, що породжують цей вид порушень права власності.....	56
1.4. Шляхи вирішення проблеми.....	57
2. Позбавлення власності шляхом вимагання та отримання хабарів, у тому числі з використанням попередньо створених умов	57
2.1. Загальний опис проблеми та типові ситуації	57
2.2. Чинники, що породжують такий вид порушень права власності	70
2.3. Шляхи вирішення проблеми.....	71

---

3. Порушення права власності в результаті здійснення кримінальних та адміністративних процедур (перевірок тощо). Протиправні вилучення та неповернення вилученого майна в результаті привласнення чи втрати.....	72
3.1. Загальний опис проблеми та типові приклади.....	72
3.2. Правова оцінка проблеми.....	75
3.3. Чинники, що породжують даний вид порушень права власності	82
3.4. Шляхи вирішення проблеми.....	82
4. Протиправні затримання транспортних засобів із подальшим доставлянням їх на платні спеціальні майданчики чи стоянки, протиправні стягнення коштів за надання примусових послуг, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням протиправно затриманих транспортних	83
4.1. Загальний опис проблеми.....	83
4.2. Типові ситуації	84
4.3. Правова оцінка проблеми.....	86
4.4. Чинники, що породжують даний вид порушень	92
4.5. Шляхи вирішення проблеми.....	92
5. Протиправні стягнення платежів при здійсненні адміністративних та дозвільних процедур, зокрема з використанням суб'єктів господарювання, що знаходяться в приміщеннях ОВС	93
Загальний опис проблеми	93
5.1. Стягнення платежів при проведенні експертиз транспортних засобів	93
5.2. Стягнення платежів підрозділами ГРФО при оформленні та видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон	98
6. Фальсифікації матеріалів адміністративних проваджень, внаслідок яких громадяни в подальшому позбавляються власності у вигляді протиправного стягнення штрафів.....	101
6.1. Загальний опис проблеми.....	101
6.2. Типові ситуації	102
6.3. Чинники, що породжують даний вид порушень	104
6.4. Шляхи вирішення проблеми.....	105
7. Позбавлення власності шляхом примушування фізичних та юридичних осіб до здійснення внесків на рахунки благодійних фондів «Сприяння ОВС» та інші види «Благодійної допомоги» ОВС	106
7.1. Загальний опис проблеми.....	106

7.2. Обґрунтування проблеми з посиланням на джерела.....	106
7.3. Правова оцінка проблеми.....	108
7.4. Чинники, що породжують цей вид порушень	110
7.5. Шляхи вирішення проблеми.....	110
Розділ 4. КАТАЛОГ НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНИХ ПОРУШЕНЬ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ	111
Розділ 5. УЗАГАЛЬНЕННЯ	117
Розділ 6. ШЛЯХИ УСУНЕННЯ ПРИЧИН ТА УМОВ, ЩО СПРИЯЮТЬ ПОРУШЕННЯМ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ	129
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА.....	135
Нормативно-правові акти.....	135
Інтернет-ресурси	138

ВСТУП

Стаття 17 Загальної декларації прав людини, зазначає, що «кожна людина має право володіти майном як одноосібно, так і разом з іншими. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна».

Конституція України містить низку положень щодо захисту права власності, зокрема, стаття 41 закріплює право кожного громадянина володіти, користуватись і розпоряджатись своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Втручання з боку посадових осіб держави в реалізацію конституційних прав власника має бути пропорційним ступеню суспільної загрози від вчиненого правопорушення. У свою чергу, рішення, яке є неадекватним ступеню суспільної загрози від правопорушення, суперечить принципу верховенства права, а отже, і Конституції України. Обмеження зазначеного права в частині примусового відчуження об'єктів права власності може бути застосоване як виняток і лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Конфіскація майна застосовується виключно за рішенням суду у випадках, обсязі і порядку, встановлених законом.

Конституція України гарантує захист громадян від неправомірних дій посадових осіб, у тому числі дій, пов'язаних із порушенням права власності. Стаття 56 Конституції покладає на державу обов'язок гарантувати право кожному громадянину на відшкодування матеріальної шкоди, завданої незаконним рішенням, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стан забезпечення права власності з боку держави є одним з основних показників її реального ставлення до власних громадян і розвитку рівня демократичності держави в цілому.

Значна роль у забезпеченні права власності відведена правоохоронним органам держави. Захист власності громадян від протиправних посягань є одним з основних завдань української міліції (стаття 1 Закону України «Про міліцію»).

У той же час, працівникам міліції надається право вилучати предмети, матеріальні цінності і документи, які знаходяться у власності, або користуванні юридичних і фізичних осіб, як речових доказів при документуванні злочинів чи адміністративних правопорушень, для забезпечення рішення суду в частині конфіскації майна, а також предметів і документів обіг яких заборонено (пункти 6, 7, 9, 23, 24 статті 11 Закону України «Про міліцію»). Але це право відповідно до статті 19 Конституції може бути реалізоване лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Стан дотримання права власності в діяльності органів внутрішніх справ вивчався в ході дослідження «Моніторинг дотримання права власності в діяльності ОВС: стан та актуальні проблеми». З цією метою:

- проведене пілотне анонімне анкетування громадян в 4 регіонах України (Дніпропетровська, Миколаївська та Запорізька області, м. Київ — по 100 громадян у кожному регіоні) з питань можливих порушень їхнього права власності з боку працівників ОВС.
- проведені 3 фокус-групи з представниками земляцтва іноземних громадян, які постійно проживають в Україні, з питань можливих порушень їхнього права власності з боку працівників ОВС;
- проведені 4 фокус-групи з експертами, дотичними до проблеми дослідження (адвокатами, представниками правозахисних організацій, працівниками ОВС керівної ланки), у ході яких, зокрема, для подальшого використання в дослідженні отриманий перелік кримінальних справ, порушених стосовно співробітників міліції;
- проводився системний моніторинг засобів масової інформації з метою збору та аналізу інформації стосовно порушень права власності в діяльності ОВС;
- вивчалися конкретні випадки порушення права власності громадян з боку працівників ОВС;
- аналізувалося законодавство, що стосується забезпечення та дотримання права власності в діяльності служб та підрозділів ОВС України, зокрема відомча нормативно-правова база МВС України, на відповідність законам та Конституції України, рішенням Європейського суду;
- аналізувалися статистичні дані та інша інформація офіційних веб-сайтів ОВС, у тому числі МВС;
- аналізувалася інформація єдиного державного реєстру судових рішень.

Оскільки на міліцію покладено обов'язок захисту власності від злочинних посягань, і міліція сама зобов'язана утримуватися від посягань на влас-

ність, дослідження стану дотримання права власності в діяльності міліції здійснювалося за двома напрямками:

- рівень захисту співробітниками ОВС власності фізичних та юридичних осіб від злочинних посягань як стан виконання позитивного обов'язку держави (оцінка ефективності діяльності ОВС щодо виконання покладених на них обов'язків згідно зі статтями 1; 2 Закону України «Про міліцію»);
- рівень протиправного втручання співробітниками ОВС у володіння, користування й розпорядження фізичними та юридичними особами належною їм власністю як стан дотримання державою негативного обов'язку (дослідження масштабності системних порушень права власності в діяльності ОВС).

Результати дослідження дозволяють зробити невтішний висновок про те, що порушення права власності в діяльності ОВС мають масовий системний характер. Правоохоронні органи, які покликані стояти на захисті цих прав, навпаки, їх масштабно, системно порушують. Захист власності від злочинних посягань на незадовільному рівні, в той же час, форми та методи протиправного позбавлення громадян їхньої власності та перешкоджання користування нею з боку співробітників міліції є дуже різноманітними, залежно від напрямку діяльності конкретної служби та конкретного підрозділу ОВС. Це порушення права власності при здійсненні кримінальних, адміністративних та дозвільних процедур, штучне створення умов, що призводять до невідворотного позбавлення власності на користь комерційних структур та приватних осіб, примусове поповнення благодійних фондів сприяння ОВС у результаті протиправного вимагання коштів у приватних осіб і підприємців тощо.

До причин та умов, що сприяють порушенням права власності в діяльності ОВС як громадян України, так і іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на її території, варто віднести:

- правову необізнаність населення в частині протидії порушенням свого права власності та дій щодо його відновлення;
- нерозвиненість механізмів громадського контролю за діяльністю ОВС, зокрема в частині протидії порушенням права власності з боку працівників міліції;
- недосконалість нормативно-правової бази, яка регламентує здійснення заходів щодо боротьби з порушеннями права власності, наявність законодавчих колізій у цій сфері, невідповідність відомчої нормативно-правової бази МВС Конституції України, законам та

міжнародним нормативно-правовим актам, які стосуються забезпечення права власності;

- високий рівень корупції у всіх сферах діяльності ОВС;
- відсутність ефективних державних механізмів (як зовнішніх, так і внутрівідомчих) виявлення та запобігання порушенням у сфері права власності в діяльності ОВС.

Питання дотримання прав людини в органах ОВС завжди були проблемними. Вони декларувалися, але не втілювалися в життя.

Важливість досліджуваної проблеми полягає перш за все в тому, що вона торкається дуже широкого кола осіб як громадян України, так і іноземців та осіб без громадянства в частині реалізації їх права на власність на території нашої країни. По-друге, проблема порушення права людини на власність з боку працівників ОВС ніколи системно не аналізувалася й не розглядалася в контексті недотримання державою своїх міжнародних зобов'язань у сфері належного забезпечення основоположних прав та свобод людини.

Окремого дослідження потребує стан співвідношення відшкодованих збитків у результаті виконання ОВС покладених на них завдань та збитків, завданих у результаті протиправного втручання співробітниками ОВС у володіння, користування й розпорядження фізичними та юридичними особами належною їм власністю тощо (співвідношення позитивного та негативного обов'язків держави).

РОЗДІЛ 1

Короткий огляд основних завдань та обов'язків міліції, структури, правової основи діяльності, повноваження, та фінансування

Відповідно до Закону України «Про міліцію» міліція в Україні — державний озброєний орган виконавчої влади, що захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань.

1. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ОБОВ'ЯЗКИ МІЛІЦІЇ, ЩО ПРЯМО ЧИ ОПОСЕРЕДКОВАНО СТОСУЮТЬСЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ДОТРИМАННЯ) ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Основні завдання та обов'язки міліції відповідно до покладених завдань визначені Законом України «Про міліцію». Нижче наведені ті з них, які прямо чи опосередковано стосуються забезпечення або дотримання права власності при їх реалізації.

Завдання:

- забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів;
- запобігання правопорушенням та їх припинення;
- виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили;
- забезпечення безпеки дорожнього руху;
- захист власності від злочинних посягань;
- виконання кримінальних покарань і адміністративних стягнень;
- участь у наданні соціальної та правової допомоги громадянам.

Обов'язки:

- забезпечувати безпеку громадян і громадський порядок;
- виявляти, запобігати, припиняти та розкривати злочини;

- приймати та реєструвати заяви й повідомлення про злочини та адміністративні правопорушення, своєчасно приймати за ними рішення;
- здійснювати досудову підготовку матеріалів за протокольною формою, провадити дізнання в межах, визначених кримінально-процесуальним законодавством;
- припиняти адміністративні правопорушення й здійснювати провадження у справах про них;
- виявляти причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення; брати участь у правовому вихованні населення;
- виконувати в межах своєї компетенції кримінальні покарання та адміністративні стягнення;
- забезпечувати в межах своєї компетенції безпеку дорожнього руху, додержання законів, правил і нормативів у цій сфері, здійснювати державну реєстрацію (перереєстрацію) і облік транспортних засобів та систематизацію відомостей про їх власників, приймати іспити на право керування транспортними засобами і видавати відповідні документи; запобігати забрудненню повітря, водою транспортними засобами та сільськогосподарською технікою;
- здійснювати контроль за утриманням у належному технічному стані та чистоті доріг, вулиць, майданів;
- давати відповідно до законодавства дозвіл на придбання, зберігання, носіння і перевезення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів і речовин, щодо зберігання і використання яких встановлено спеціальні правила, а також на відкриття об'єктів, де вони використовуються, контролювати додержання зазначених правил та функціонування цих об'єктів;
- контролювати додержання громадянами та службовими особами встановлених законодавством правил паспортної системи, в'їзду, виїзду, перебування в Україні і транзитного проїзду через її територію іноземних громадян та осіб без громадянства;
- повідомляти відповідним державним органам і громадським об'єднанням про аварії, пожежі, катастрофи, стихійне лихо та інші надзвичайні події, вживати невідкладних заходів для ліквідації їх наслідків, врятування людей і надання їм допомоги, охорони майна, що залишилось без нагляду;

- брати участь у проведенні карантинних заходів під час епідемій та епізоотій;
- охороняти на договірних засадах майно громадян, колективне і державне майно, а також майно іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб та громадян, осіб без громадянства;
- забезпечувати збереження знайдених, вилучених у затриманих і заарештованих осіб і зданих у міліцію документів, речей, цінностей та іншого майна, вживати заходів до повернення їх законним власникам. Міліція несе відповідальність за збереження зданих цінностей і майна;
- надавати допомогу державному виконавцеві при проведенні виконавчих дій у випадках, передбачених законом.

2. СТРУКТУРА МІЛІЦІЇ

Міліція є єдиною системою органів, що входить до структури Міністерства внутрішніх справ України, виконує адміністративну, профілактичну, оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну, виконавчу та охоронну (на договірних засадах) функції. Вона складається з підрозділів:

- кримінальної міліції;
- міліції громадської безпеки;
- транспортної міліції;
- державної автомобільної інспекції;
- міліції охорони;
- судової міліції;
- спеціальної міліції;
- внутрішньої безпеки.

Крім того, міліція включає органи слідства та дізнання, штабні підрозділи, підрозділи експертно-криміналістичної служби, служби зв'язків із громадськістю тощо.

До складу зазначених підрозділів міліції входять служби певного функціонального призначення. Зокрема, до складу **кримінальної міліції** входять:

- служба по боротьбі з організованою злочинністю;
- служба карного розшуку;

- служба боротьби з економічною злочинністю;
- служба боротьби з незаконним обігом наркотиків;
- служба кримінальної міліції у справах дітей;
- служба боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми;
- служба оперативна;
- служба оперативно-технічних заходів;
- служба кінологічна;
- Укрбюро Інтерполу.

До складу **міліції громадської безпеки** входять:

- служба охорони громадського порядку;
- служба дільничних інспекторів міліції;
- дозвільна система;
- служба у справах громадянства, іміграції та реєстрації фізичних осіб;
- служба з проведення карантинних ветеринарних заходів.

Служба охорони громадського порядку у свою чергу включає в себе ряд підпорядкованих служб:

- патрульно-постову службу міліції;
- приймальники-розподільники для затриманих за бродяжництво;
- приймальники-розподільники для неповнолітніх;
- служба охорони, утримання і конвоювання затриманих та взятих під варту осіб;
- спецприймальники;
- підрозділи міліції швидкого реагування «Беркут».

До **транспортної міліції** належать відповідні підрозділи, які забезпечують охорону громадського порядку і боротьбу зі злочинністю на залізничному, водному та повітряному транспорті.

Державна автомобільна інспекція являє собою сукупність підрозділів дорожньо-патрульної служби, дорожнього нагляду, реєстраційно-екзаменаційної роботи, технічного нагляду, розшуку транспортних засобів, пропаганди та агітації з безпеки руху.

Міліція охорони складається з підрозділів, що забезпечують на договірних засадах охорону всіх видів власності, об'єктів майна та вантажів, фізич-

них осіб, грошових коштів (управління, відділи охорони при територіальних органах внутрішніх справ, що мають у своєму складі окремі дивізіони, роти, взводи, спеціальні підрозділи міліції охорони «Титан»).

3. ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ

Правовою основою діяльності міліції є:

- Конституція України;
- Закон України «Про міліцію»;
- інші законодавчі акти України;
- постанови Верховної Ради України;
- укази Президента України;
- постанови Кабінету Міністрів України;
- нормативні акти Міністерства внутрішніх справ України;
- Загальна декларація прав людини;
- міжнародні правові норми, ратифіковані у встановленому порядку.

Основні повноваження, права та обов'язки всіх служб і підрозділів міліції визначені статтями 10; 11 Закону України «Про міліцію». Крім того, залежно від специфіки діяльності, для окремих служб і підрозділів повноваження, права та обов'язки визначаються окремими законами й підзаконними актами. Так, зокрема:

- для підрозділів боротьби з організованою злочинністю це визначено Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»;
- служба боротьби з економічною злочинністю здійснює свою діяльність відповідно до Положення про Державну службу боротьби з економічною злочинністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 1993 року № 510;
- державна автомобільна інспекція діє відповідно до Положення про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 341.

Крім того, права і обов'язки, організація роботи та структура підрозділів міліції визначаються положеннями, які затверджуються Міністром внутрішніх справ України відповідно до Закону України «Про міліцію».

4. ФІНАНСУВАННЯ МІЛІЦІЇ

Як зазначалося вище, міліція в Україні — державний озброєний орган виконавчої влади.

Згідно зі статтею 2 Закону України «Про джерела фінансування органів державної влади», органи державної влади здійснюють свою діяльність виключно за рахунок бюджетного фінансування в межах, передбачених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Фінансування утворення, реорганізації та ліквідації органів державної влади здійснюється в межах коштів, передбачених на утримання органів державної влади Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік або (у разі недостатності такого фінансування) після внесення відповідних змін до такого Закону.

Статтею 3 цього Закону органам державної влади забороняється створювати позабюджетні фонди, мати позабюджетні спеціальні рахунки та використовувати кошти, одержані за здійснення функцій держави, що передбачають видачу дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрацій та інших дій на платній основі, у будь-який інший спосіб, крім зарахування таких коштів до Державного бюджету України.

Статтею 4 цей Закон зобов'язав Кабінет Міністрів України до 17.05.2000 року внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення всіх законодавчих актів у відповідність до цього Закону, привести у відповідність свої нормативно-правові акти та забезпечити перегляд і скасування органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що не відповідають цьому Закону. Наряду з іншими законодавчими актами, у відповідність до Закону «Про джерела фінансування органів державної влади» мала бути приведена і стаття 24 Закону «Про міліцію», якою визначається порядок фінансування міліції. Проте станом на сьогоднішній день вимога Закону не виконана.

Згідно з чинною редакцією статті 24 Закону «Про міліцію» фінансування і матеріально-технічне забезпечення міліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів, які надходять на підставі договорів від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян, а також інших джерел, не заборонених законодавством. Що таке «джерело, не заборонене законодавством» самим законодавством, звісно, не визначено.

З року в рік міліція фінансується з Державного бюджету України в межах 40 відсотків від потреби. Дефіцит покривається за рахунок спеціального фонду та інших не зовсім прозорих джерел.

Процедура формування спеціального фонду також дає підстави стверджувати про системні порушення права власності громадян. Зокрема, у межах 10 відсотків цей фонд формується за рахунок так званої «благодійної допомоги громадян». Використовуючи надане право на отримання благодійних внесків та коштів, міліцією фактично створена система «поборів» щодо залежних від них підприємств, організацій та громадян. На рахунки міністерства, підпорядкованих йому органів, а також до утворених різного роду «благодійних фондів» щорічно у вигляді «благодійних внесків», дарунків, грантів, безповоротної фінансової допомоги тощо, надходять значні суми грошових коштів та матеріальних цінностей. Кожна людина зі здоровим глуздом розуміє механізми таких надходжень.

За результатами аудиту фінансової діяльності МВС за 8 місяців 2010 року Рахункова палата відзначила, що значна частина благодійних надходжень спрямовувалася на створення комфортних умов для керівництва: придбання автомобілів, обладнання, комп'ютерної техніки, ремонт офісних приміщень і проведення різних урочистостей, конкурсів, обслуговування банкетів і тому подібне.

12 березня 2011 року на офіційному сайті Міністерства внутрішніх справ опублікований фінансовий звіт про витрачання бюджетних коштів у 2010 році¹. Згідно із зазначеним звітом Законом України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» із змінами для Міністерства внутрішніх справ було передбачено видатки загального фонду в сумі 9758373,7 тис. грн., або 39,4% від потреби. (Тобто, потреба складала 24767445 тис. грн.).

Коштів спеціального фонду у 2010 році до органів та підрозділів внутрішніх справ надійшло на суму 3250790,7 тис. грн. Отже, при потребі 24767445 тис. грн. міліція отримала всього із загального та спеціального фондів 13009164,4 тис. грн. Крім того, згідно з офіційним звітом, за 2010 рік спромоглася на 131,2 млн грн. зменшити кредиторську заборгованість загального фонду, при цьому зменшивши дебіторську заборгованість на 10,9 млн грн. Якщо здійснити певні досить прості арифметичні дії, то виникає слушне питання — де взяла міліція для свого успішного функціонування у 2010 році 11878 млн грн.? З яких «джерел, не забо-

¹ <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/505439>

ронених законодавством» вона самозабезпечилася? Ці та ряд аналогічних питань потребують окремого дослідження.

У результаті побіжного огляду фінансування міліції напрошується висновок, що **в державі Україна функціонує озброєний орган виконавчої влади, який суспільство в змозі утримувати лише в межах 40 відсотків, а законодавчо дозволена практика забезпечувати свою діяльність за рахунок громадян та інших недержавних джерел фінансування важким тягарем лягає на плечі суспільства.** Результати дослідження свідчать, що стійка тенденція самозабезпечення, помножена на наявний рівень корупції, трансформувала міліцію з захисника власності громадян від протиправних посягань у системного порушника права власності. З урахуванням зростання потреб та бажань усе більша частина всієї діяльності ОВС спрямована, крім самозабезпечування, на особисте збагачення посадових осіб усіх рівнів шляхом протиправного позбавлення власності співгромадян.

РОЗДІЛ 2

Діяльність міліції, що спрямована на захист права власності від злочинних посягань

1. КОРОТКИЙ ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Положення статті 41 Конституції України гарантують:

- кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності;
- ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності, право приватної власності є непорушним;
- примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану;
- конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом.

Правове визначення власності в нашій державі дається Цивільним кодексом України. Відповідно до статті 316 Кодексу правом власності визнається право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Ані держава, ані хто інший не повинні втручатись у здійснення власником права власності. Право власності є непорушним. Ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права, або обмежений у його здійсненні, крім як у випадках і в порядку, встановлених законом (статті 319, 321 Цивільного кодексу України).

Відповідно до статті 386 Цивільного кодексу держава зобов'язана забезпечувати рівний захист прав виключно всіх суб'єктів права власності. Кожна людина, права власності якого порушені, має право на відшкодування завданої йому майнової та моральної шкоди.

Відшкодування шкоди, у тому числі майнової, завданої органами державної влади та їх посадовими особами при здійсненні владних повноважень, передбачене статтею 56 Конституції України та статтями 1173–1176 Цивільного кодексу.

Частиною 1 статті 1177 Цивільного кодексу держава навіть взяла на себе обов'язок відшкодування майнової шкоди фізичним особам внаслідок злочину, якщо не встановлено особу, яка вчинила злочин, або якщо вона є неплатоспроможною. Проте частиною 2 цієї статті визначила, що умови та порядок такого відшкодування встановлюються окремим законом. Оскільки закону, який би встановлював умови та порядок відшкодування станом на сьогоднішній день не існує, взятий на себе зазначений обов'язок держава не виконує.

За змістом статті 3 Конституції України людина, держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Забезпечення права власності громадян наряду з забезпеченням інших прав і свобод є головним обов'язком держави. Цей обов'язок держави згідно зі статтями 1, 2, 10 Закону України «Про міліцію» покладено саме на міліцію, одним з основних завдань якої є захист власності від злочинних посягань.

2. ПРОБЛЕМИ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ

Сучасний стан криміногенної ситуації в нашій країні характеризується подальшим розвитком позитивної динаміки щодо набуття негативних тенденцій та процесів, пов'язаних зі злочинністю. За наслідками 2010 року, загальна злочинність збільшилась виключно у всіх регіонах країни (+15,2%). Найбільш суттєво динаміка зареєстрованих злочинів збільшилась у АР Крим (+46,1%), Львівській (24,5%), Кіровоградській (+22,7%), Дніпропетровській (+21,3%), Вінницькій (+19,9%), Київській, Закарпатській (+19,7%), Полтавській (19,4%) областях.

Навіть побіжний аналіз стану злочинності в Україні свідчить про те, що найбільш поширеними в Україні, з часу набуття незалежності, залишаються злочинні посягання проти власності.

Лише кримінально карані крадіжки, пограбування, розбійні напади, шахрайства та незаконні заволодіння транспортними засобами в структурі злочинів загальнокримінальної спрямованості у 2009 році склали 58,2%. У 2010 році питома вага злочинів проти власності збільшилася й сягнула 63,5%.

Найбільш суттєвою вона спостерігається в АР Крим (73,0%), Кіровоградській (72,1%), Донецькій (69,4%), Дніпропетровській (68,7%), Запорізькій (68,1%), Полтавській (67,0%) та місті Києві (71,5%).

Потерпілими від зазначених злочинних посягань у 2009 році стали понад 240 000 громадян, а в 2010 році їх кількість зросла до 318 000. Шляхом елементарних математичних дій неважко підрахувати кількість потерпілих від цих злочинних посягань, за останні 4 роки вона складає більш ніж 1 мільйон громадян.

Аналіз статистичних даних свідчить про те, що найбільш поширені кримінально карані крадіжки традиційно залишаються в Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Харківській, Одеській областях та місті Києві. В зазначених регіонах зареєстровано більш ніж кожний другий такий злочин (52,9%), скоєний в Україні в 2010 році. Позитивною залишається їх динаміка. Кількість крадіжок у порівнянні з 2009 роком збільшилась на 44,8%. Удвічі більше зареєстровано таємних викрадень у АР Крим (+100,3%). Відсутність вжиття дієвих профілактичних заходів призвели до зростання цього виду злочину у Львівській (74,8%), Житомирській (+70,3%), Закарпатській (69,3%), Хмельницькій (61,5%) областях.

Менш захищеними від пограбувань та розбійних нападів традиційно залишились мешканці АР Крим, Донецької, Дніпропетровської, Запорізької, Одеської, Луганської областей, та м. Києва, де скоєно 57,9% від загальної кількості цих злочинів, зареєстрованих у 2010 році на території України.

Певні прорахунки в організації охорони громадського порядку, профілактики злочинів проти власності, організації їх розкриття, а також невжиття вичерпних заходів з боку держави до усунення хоча б основних причин та умов, що їм сприяли, призвело до того, що 157 089 таємних заволодінь чужим майном у 2010 році залишились не розкритими. Стурбованість викликає організація цієї роботи в Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві, де питома вага нерозкритих крадіжок складає 37,3% від загальної їх чисельності в Україні (17 133 нерозкритих крадіжок у Дніпропетровській області, 26 909 нерозкритих крадіжок у Дніпропетровській області та 14 636 нерозкритих крадіжок в місті Києві).

З урахуванням зареєстрованих шахрайств (у 2010 році зареєстровано 28 253 шахрайств, із яких 12 920 залишились нерозкритими), латентної та прихованої працівниками міліції злочинності, кількість потерпілих власників набуває ще більш вражаючих масштабів.

Таким чином, шляхом арифметичних дій неважко порахувати загальну кількість нерозкритих у 2010 році крадіжок, грабежів, розбійних нападів та шахрайств, яка склала 181 895 злочинів (157 089 крадіжок, 10 989 грабежів, 897 розбійних нападів, 12 920 шахрайств). Усього ж потерпілими від цих злочинів стали 254 564 громадян (211 804 від крадіжок, 22 976 від грабежів, 4 266 від розбійних нападів та 15 518 від шахрайств).

Викладені вище обставини свідчать про незадовільне виконання державою взятих на себе обов'язків щодо захисту майнових прав своїх громадян.²

2.1. Неналежне розслідування майнових злочинів

Вибіркове вивчення 25 кримінальних справ, зупинених на підставах пункту 3 статті 206 Кримінально-процесуального кодексу (надалі — КПК) України підтверджує вищевказане ствердження.

Вивчення однієї з таких справ свідчить, що за фактом крадіжки майна, яке належить громадянину В., слідчо-оперативна група на місце пригоди прибула понад 3 години після повідомлення про скоєний злочин до чергової частини райвідділу міліції. Огляд місця події здійснювався без залучення експерта-криміналіста, працівників карного розшуку, інспектора-кінолога. Як наслідок, з місця пригоди будь-які речові докази не вилучались, огляд проведено вкрай некваліфіковано. В подальшому у справі допитані свідки, які про обставини злочину нічого пояснити не змогли. Слідчі дії проведено формально, безсистемно та виключно з метою здобуття підстав для зупинення кримінальної справи.

Аналогічні недоліки та порушення норм КПК щодо необхідності проведення вичерпних слідчих дій, спрямованих на встановлення особи злочинця, характерні для інших вивчених кримінальних проваджень.

Така бездіяльність працівників міліції при розслідуванні майнових злочинів надає злочинцям реальну змогу продовжувати свою злочинну діяльність. Одночасно загальна кількість громадян, позбавлених власності протиправним шляхом, щорічно збільшується на понад 100 тисяч осіб.

Крім того, такі обставини негативно впливають на правове виховання нашої молоді, яка ще за часів навчання в середніх загальнонавчальних за-

---

² Використана статистика офіційного веб сайту МВС <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>

кладах має нагоду пересвідчитись у безвідповідальності конкретних осіб за скоєні чисельні крадіжки, пограбування та інші злочини, які дають злочинцям матеріальний статок та «повагу» серед своїх однолітків. Водночас, негативне ставлення у них викликає низький професіоналізм окремих працівників міліції, який компенсується здобуттям необхідної інформації шляхом порушень конституційних прав громадян, в тому числі їх катуванням, принизливим ставленням тощо.

2.2. Укриття майнових злочинів від обліку шляхом винесення незаконних постанов про відмову в порушенні кримінальних справ

З метою створення уявного благополуччя в роботі та штучного поліпшення показників працівники міліції вдаються до службового підроблення матеріалів дослідчих перевірок, фальсифікації постанов про відмову в порушенні кримінальних справ тощо.

Поширеним видом бездіяльності працівників міліції, що впливає на своєчасне забезпечення та поновлення порушених прав власності, а також відшкодування завданих збитків, залишаються системні факти укриття міліцією злочинів, в тому числі шляхом винесення незаконних постанов про відмову в порушенні кримінальних справ.

Типовий приклад описаний у публікації «Грабить можна: милиция разрешила»³. Журналіст шляхом грабежу був позбавлений мобільного телефону, міліція протиправно відмовила в порушенні кримінальної справи.

Інформація, отримана в ході проведення фокус-груп, свідчить, що з підстав передчасного прийняття рішень про відмову в порушенні кримінальних у справ у 2010 році прокурорами скасовано 116 372 таких рішення, що на 21,6% перевищує аналогічний показник 2009 року. В тому числі 15 026 постанов скасовано з одночасним порушенням кримінальних справ. Після проведення досудового слідства 3 991 кримінальна справа спрямована до суду в порядку статті 232 КПК України, 102 справи закриті за nereабілітуючих обставин, 9 345 справ зупинені провадженням у відповідності до пунктів 1 та 3 статті 206 КПК України. Більшість скасованих відмовних матеріалів містили заяви про порушення прав власності та завдані злочинами збитки матеріального характеру.

Лише за таких обставин 9 345 громадян вправі вимагати від держави відшкодування завданих їм збитків, оскільки ці збитки є прямим наслідком

³ <http://korrdon.info/events/33250-grabit-mozhno-miliciya-razreshila.html>

причинного зв'язку злочинної бездіяльності працівників міліції, які приховали злочини шляхом незаконних відмов у порушенні кримінальних справ, та невстановлення осіб, якими вчинено ці злочини.

2.3. Пряме приховування працівниками міліції злочинів шляхом нереєстрації заяв та повідомлень про скоєнні злочини

Поширеними залишаються факти прямого приховування працівниками міліції злочинів шляхом нереєстрації заяв та повідомлень про скоєнні злочини.

Як типовий приклад можна навести ситуацію по Дніпропетровській області⁴. *Співробітники міліції не реєструють заяви про скоєння злочинів, щоб поліпшити свої статистичні показники. Про це на 5 сесії IV скликання Дніпропетровської обласної ради повідомила прокурор Дніпропетровської області Наталія Марчук. За її словами, спостерігається загальне зниження кількості скоєних злочинів по області в межах 14–16 відсотків. В окремих містах і районах області спостерігається зниження кількості злочинності за статистичною звітністю на 30–50 відсотків. Зокрема встановлено, що січень і лютий 2011 року в Кіровському районі міста Дніпропетровська міліціонерами від обліку і реєстрації приховано 55 заяв про скоєні злочини. Аналогічна ситуація і в інших районах області. Зокрема, співробітники Петриківського райвідділу приховали від обліку понад 60 злочинів.*

Інформація, отримана в ході проведення фокус-груп, свідчить, що за підсумками роботи у 2010 році викрито понад 38 тисяч порушень обліково-реєстраційної дисципліни, в тому числі понад 2900 фактів приховування від реєстрації заяв та повідомлень, у яких містилась інформація кримінального характеру, з яких 1 626 випадків прямого їх приховування. Найбільша кількість прихованих від реєстрації заяв викрита в Івано-Франківській (201), Полтавській (140), Одеській (122), Вінницькій (117), Запорізькій (113), Дніпропетровській (111), Миколаївській (65) областях.

2.4. Нереагування співробітників міліції на повідомлення про скоєння майнових злочинів

У деяких випадках поведінка міліціонерів стосовно потерпілих від майнових злочинів вражає своєю жорстокістю та безглуздістю. *У Хмельницькому чоловік заявив у міліцію про підпал автівки, а замість допомоги йому*

---

⁴ http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=111916

розтрощили плече. Розтрощену плечову кістку лікарі склали три години. Уруку чоловікові вкрутили десять шурупів і металеву пластину. Два удари міліцейським кийком — і людина зі здорового молодого чоловіка перетворилася у недієздатного каліку. Потерпілий пояснює, інцидент стався через його відмову визнати, що автівка загорілася сама. Чоловік переконаний, машину підпалили. «Не може загорітися в машині сама по собі дах, скло, двері — це явні сліди підпалу. Знайшли біля машини факел — таку паличку з намотаною обгорілою ганчіркою, що пахла керосином», — стверджує він⁵.

Інша типова ситуація nereагування міліції на повідомлення про скоєння майнових злочинів викладена в публікації «Вызов милиции на ограбление стал платным»⁶. Родина відпочивала на лижній базі в місті Вишгороді. Приватний автомобіль у цей час знаходився на стоянці під сигналізацією. Повернувшись до автомобіля, власники виявили відсутність у ньому цінних речей, зокрема 3 мобільних телефонів, навігатора GPS та грошей у сумі 2 500 грн. Незайно за телефоном 102 повідомили в Вишгородський МВ УМВС. Черговий відповів, що оперативна група виїде через півтори години. Через півтори години потерпілі знову зателефонували черговому, який у відповідь поцікавився, чи зможуть вони допомогти міліції у придбанні бензину. Потерпілі відповіли, що не мають такої можливості, оскільки їхні гроші вкрадені. Почекавши міліцію ще дві години, потерпілі вирішили самі поїхати в райвідділ. Але в райвідділі їм повідомили, що заяву в потерпілих зараз прийняти не зможуть, оскільки «милици мало, преступников много», і всі міліціонери зайняті.

Таким чином, заява про скоєння крадіжки так і не була прийнята. Потерпілим також стало відома, що напередодні біля цієї ж лижної бази аналогічним чином була скоєна крадіжка з іншого автомобіля. Як і в їхньому випадку, міліція на виклик також не приїхала. Не дочекавшись допомоги від міліції, потерпілі змушені були за допомогою звернутися до громадської організації «Дорожній контроль».

Таке звернення за допомогою до громадських організацій є показовим, оскільки свідчить — окремі міліціонери в райвідділах знахабніли настільки, що вже повністю ігнорують не тільки проблеми пересічних громадян, а й вимоги власного міністра, який запевняє суспільство, що «завдання міліції — максимально швидко й адекватно реагувати на будь-яку заяву чи повідомлення, яке

⁵ <http://tsn.ua/ukrayina/u-hmelnickomu-miliciya-roztroschila-ruku-choloviku-yakiy-prinis-skargu.html>

⁶ <http://roadcontrol.org.ua/node/918>

поступить до міліції. Але при цьому працівники міліції не повинні думати ні про збільшення кількості злочинів, ні про будь-яку статистику, ні про відсотки»⁷.

2.5. Правова оцінка викладеної ситуації

У даному випадку співробітниками Вишгородського райвідділу міліції проігноровано настільки велику кількість нормативних документів МВС України, що із їх загального числа доцільно привести лише основні.

Міліціонерами не виконані пункти 4.2., 4.3. Інструкції з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про злочини, інші правопорушення та події, затвердженої наказом МВС України від 04.10.2003 року № 1155, та пункт 6.1.2. Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, спрямованої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженої наказом МВС України від 28.04.2009 року № 181. Відповідно до зазначених нормативних актів, оперативний черговий райвідділу був зобов'язаний невідкладно зареєструвати отриману по телефону інформацію про крадіжку речей і грошей з автомобіля в журналі реєстрації заяв і повідомлень про злочини та негайно направити на місце події слідчо-оперативну групу (СОГ), дільничного інспектора міліції, інші наряди або окремих посадових осіб.

Усі пояснення на кшталт «Міліції мало, злочинців багато» до уваги не беруться, оскільки, відповідно до цих же інструкцій, при отриманні одночасно кількох повідомлень про злочини, черговий повинен забезпечити відповідне реагування на всі, задіявши для цього додаткові СОГ і оперативні групи (ОГ). У разі неможливості негайно перевірити ці повідомлення наявними силами, оперативний черговий має доповісти про це начальникові міліції та за його вказівкою зібрати, екіпірувати й направити на місця події додаткові сили та засоби.

Нормативні документи МВС України містять чіткі положення щодо термінів прибуття оперативних груп міліції на місце скоєння злочину. Відповідно до пункту 2 наказу МВС України від 04.20.2003 № 1155 «Про вдосконалення реагування на повідомлення про злочини, інші правопорушення і події та забезпечення оперативного інформування в органах і підрозділах внутрішніх справ», загальний термін прибуття працівників міліції на місце

---

⁷ http://mvs.gov.ua/mvs/control/mai%20n/uk/publish/article/466928?search_param=%D0%9C%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2&searchForum=1&searchDocarch=1&searchPublishing=1

події вираховується просто: до часу збору і підготовки оперативної групи до виїзду додається час, мінімально необхідний для подолання відстані від ОВС до місця події.

При цьому час підготовки і збору для виїзду становить:

- для основних слідчо-оперативних груп, оперативних груп, нарядів патрульної служби (ПС), дорожньо-патрульної служби (ДПС) та інших службових нарядів — до 10 хвилин;
- для додаткових СОГ, ОГ, нарядів ПС та ДПС при чергуванні за місцем служби — до 15 хвилин;
- при чергуванні працівників міліції за місцем проживання — до 20 хвилин.

Таким чином, до 20 хвилин (максимально можливий термін для збору групи) додаємо час, необхідний для подолання автомобілем відстані від Вишгородського райвідділу міліції до лижної бази, де був скоєний злочин.

Далі. Відповідно до пункту 6.1.2. Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженої наказом МВС України від 28.04.2009 № 181, при особистому зверненні заявника до чергової частини з повідомленням про вчинений злочин, оперативний черговий зобов'язаний вимовити одну з таких фраз: «Уважно слухаю Вас», «Готові допомогти», чітко й розбірливо назвати своє прізвище, ім'я, по батькові, посаду, а потім, відповідно до пункту 3.9. Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються, затвердженої наказом МВС України від 14.04.2004 року № 400, водночас із реєстрацією заяви, оформити й видати заявникові талон-повідомлення, у якому зазначається:

- а) відомості про особу, яка прийняла заяву;
- б) реєстраційний номер заяви по ЖРЗПЗ;
- в) найменування ОВС, адреса, службовий телефон, дата прийняття заяви;
- г) підпис, ініціали і прізвище оперативного чергового або спеціально уповноваженого працівника, який оформив талон-повідомлення.

Заявник розписується за отримання талона-повідомлення на талоні-корінці, проставляє дату і час його отримання. Талон-корінець залишається в черговій частині органу внутрішніх справ.

Відповідно до пункту 2.1. Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідом-

лень про злочини, що вчинені або готуються, затвердженої наказом МВС України від 14.04.2004 року № 400, оперативний черговий зобов'язаний цілодобово приймати заяви і повідомлення про злочини, що вчинені або готуються, незалежно від місця і часу їх вчинення, повноти отриманих даних, а також особистості заявника.

Відповідно до пункту 1.4.1. Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, спрямованої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, затвердженої наказом МВС України від 28.04.2009 № 181, приймання, реєстрація заяв і повідомлень про злочини, інші правопорушення й події, організація негайного реагування на них є одним з основних завдань службової діяльності чергової частини, за якою керівництвом органу внутрішніх справ оцінюється ефективність її діяльності.⁸

2.6. Приклади притягнення співробітників міліції до кримінальної відповідальності за приховування майнових злочинів від обліку

Згідно з чиним законодавством приховування злочинів від обліку визнається злочином. Публікації засобів масової інформації, фабули порушених кримінальних справ, реєстр судових рішень свідчать, що випадки притягнення співробітників міліції до кримінальної відповідальності за скоєння цього виду злочинів досить поширені, зокрема:

Публікації ЗМІ

Прокуратурою Михайлівського району Запорізької області порушено кримінальну справу стосовно дільничного інспектора Михайлівського РВ ГУМВС України в Запорізькій області, який, зловживаючи службовим становищем, приховав від обліку злочин — не зареєстрував та знищив прийняту від громадянки заяву про крадіжку її майна.⁹ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

— у 2010 році прокуратурою міста Рубіжного, що на Луганщині, порушено кримінальну справу за фактом зловживання владою або службовим становищем (частина 3 статті 364 КК України) стосовно дільничного

---

⁸ <http://www.umdpl.info./index.php?id=1299519971>

⁹ <http://www.przo.zp.ukrtel.net/>

- інспектора міліції лейтенанта міліції «Л», який не зареєстрував заяву місцевої жительки «Р» про крадіжку мобільного телефону та не виконав свої службові обов'язки щодо вжиття заходів, спрямованих на розкриття злочину та відшкодування завданих збитків заявниці;
- у червні 2010 року прокуратурою міста Трускавець порушено кримінальне провадження стосовно місцевих працівників міліції, які не зареєстрували заяви про скоєні злочини громадян А., О. і Ш. та не вжили заходів щодо їх розкриття;
  - у червні 2010 року прокуратурою Богунського району міста Житомира порушено кримінальну справу за ознаками злочинів, передбачених частиною 3 статті 364 та частиною 1 статті 366 (зловживання владою або службовим становищем та службове підроблення) КК України стосовно дільничного інспектора міліції старшого лейтенанта К., який підробив пояснення громадянина З., щодо якого було скоєно крадіжку, й на підставі сфальсифікованого документа незаконно виніс постанову про відмову в порушенні кримінальної справи;
  - прокуратурою міста Енергодара Запорізької області порушена кримінальна справа за ознаками частини 3 статті 364 КК України стосовно оперуповноваженого сектора карного розшуку майора міліції А., який незаконно прийняв рішення про відмову в порушенні кримінальної справи за фактом пограбування місцевого жителя П.;
  - бездіяльність у вжитті заходів щодо встановлення об'єктивних обставин зникнення грошей із квартири киянина З. та підробка зустрічної заяви від його імені призвели до порушення кримінальної справи прокуратурою Оболонського району міста Києва стосовно працівників Оболонського районного управління внутрішніх справ;
  - прокуратурою Подільського району міста Києва порушена кримінальна справа за ознаками частини 3 статті 364 КК України стосовно працівників міліції, які незаконно відмовили в порушенні кримінальної справи за фактом розбійного нападу на місцевих жителів Л., М. та П.;
  - за злочинне небажання виконувати службові обов'язки щодо розкриття розбійного нападу та крадіжки у громадян М. та Л. до кримінальної відповідальності притягнуто працівників міліції Залізничного райвідділу міста Львова, які всупереч інтересам заявників самоусунулись від розкриття злочинів та незаконно винесли постанови про відмову в порушенні кримінальних справ;

- за службові злочини щодо небажання розкривати розбійні напади стосовно громадян Л. та К. та винесення незаконних постанов про відмову в порушенні кримінальних справ порушено кримінальну справу прокуратурою Артемівського району міста Луганська стосовно оперуповноваженого сектору карного розшуку капітана міліції О.;

Вироки судів

22.10.2010 до 5 років позбавлення волі з іспитовим строком засуджено за ч. 3 ст. 364, ч. 1 ст. 366, ч. 1 ст. 396 КК України оперуповноваженого СКР Котовського МВ ГУМВС України в Одеській області Р., який з метою створення уявного благополуччя в роботі, а саме зниження рівня злочинності на території обслуговування, сфальсифікував матеріали про скоєння розбійного нападу на будинок К. і на цій підставі виніс незаконну постанову про відмову в порушенні кримінальної справи.

До 5 років позбавлення волі з іспитовим строком засуджено за ч. 1 ст. 366, ч. 3 ст. 364 КК України оперуповноваженого СКР Глухівського МВ УМВС України в Сумській області Г., який підробив пояснення місцевої жительки Л. і на цій підставі виніс необґрунтовану постанову про відмову в порушенні кримінальної справи за фактом викрадення з її сумки гаманця, в якому знаходилося 1 180 грн.

3. ЧИННИКИ, ЩО ПРИЗВОДЯТЬ ДО НЕЗАДОВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЛАСНОСТІ ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ

Притягнення співробітників міліції до кримінальної відповідальності за приховування майнових злочинів від обліку є досить поширеними у всіх регіонах країни, з року в рік кількість таких притягнень не зменшується. Проте такі заходи не в змозі викоринити приховування злочинів, оскільки до таких дій співробітників міліції спонукає недолугість критеріїв оцінки результатів оперативно-розшукової діяльності органів та підрозділів ОВС.

Серед основних чинників, які є підґрунтям поширеності майнових злочинів, залишається соціально-економічне становище в Україні, вкрай низький рівень життя переважної більшості населення, мізерні пенсії, безробіття, несвоєчасні виплати заробітної плати тощо.

До цих чинників також слід віднести неналежне виконання Міністерством внутрішніх справ України покладених на нього Законом України «Про міліцію»

основних завдань (стаття 2) та обов'язків (стаття 10) в частині забезпечення прав та законних інтересів громадян, запобігання правопорушенням, захисту власності від злочинних посягань, а також вжиття своєчасних та вичерпних заходів, спрямованих на розкриття злочинів і розшук осіб, які їх вчинили.

Незадовільна організація розкриття корисливих злочинів спричинена перш за все:

- відсутністю достатньої уваги з боку держави за виконанням своїх конституційних зобов'язань перед громадянами та відповідної зацікавленості щодо поновлення порушених прав громадян;
- неналежною професійною підготовкою працівників оперативних служб міліції;
- низькою ефективністю використання технічних засобів при оглядах місць подій;
- неналежним використанням можливостей криміналістичних та інших обліків;
- недосконалістю оцінки оперативно-службової діяльності міліції, що призводить до укриття майнових злочинів від обліку.

4. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ НЕЗАДОВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЛАСНОСТІ ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ

4.1. Критерії державної статистики щодо майнових злочинів

Потребує перегляду поняття «нерозкритий злочин». Відповідно до діючої Інструкції про єдиний облік злочинів, затвердженої наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Міністерства оборони України, Державної митної служби України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного департаменту України з питань виконання покарань, Державної судової адміністрації України від 25.05.2010 року № 21/135/281/240/499/354/367/159/69, не розкритим вважається злочин, щодо якого:

- дізнання, досудове слідство вперше у звітному періоді зупинено на підставах пунктів 1 та 3 статті 206 КПК України, незалежно від часу порушення кримінальних справ і часу реєстрації цих злочинів;

- провадження у кримінальній справі триває понад 2 місяці з часу її порушення, але не представлено документів первинного обліку про пред'явлення обвинувачення або продовження чи зупинення слідства за нерозшуком або невстановленням осіб, які вчинили злочини.

Вищевказані відомості обліковуються обліково-реєстраційними підрозділами на підставі наданих статистичних карток (форма статистичного обліку 1.1.) про зупинення слідства.

При цьому, відповідно до цієї ж Інструкції та «Положення про основи організації розкриття злочинів органами внутрішніх справ України», затвердженого наказом МВС України від 24.09.2010 року № 456, розкритим вважається злочин за яким:

- прокурором затверджено обвинувальний висновок і кримінальна справа направлена до суду в порядку статті 232 КПК України;
- кримінальна справа направлена до суду для закриття стосовно особи, яка вчинила злочин за нереабілітуючими обставинами (статті 7-2, 8, 9, 10 КПК України);
- кримінальна справа направлена до суду для її закриття на підставі акту амністії (пункт 4 статті 6 КПК України) або у зв'язку із закінченням строків давності;
- кримінальна справа направлена до суду для вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності внаслідок зміни обстановки (стаття 7 КПК України);
- кримінальна справа закрита на підставі пункту 8 статті 6 КПК України щодо померлого обвинуваченого;
- прокурором складено обвинувальний висновок і кримінальна справа направлена до суду відповідно до статті 430 КПК України.

До розкритих зараховуються злочини, за якими у звітному періоді, незалежно від року порушення справи, надійшли заповнені статистичні документи первинного обліку про наслідки розслідування злочину (форма статистичного обліку 1.1.) і на особу, яка вчинила злочин (форма статистичного обліку 2), підписані відповідним прокурором чи його заступником.

Якщо до визначення «розкритий злочин» зауважень немає, то з урахуванням можливості відшкодувань державою завданих злочином збитків, доцільно до категорій «нерозкритий злочин» віднести такі, за якими дізнання або досудове слідство зупинено на підставі пункту 3 статті 206 КПК України, тобто у зв'язку з невстановленням особи, яка скоїла злочин, а також у зв'язку з невстановленням місця знаходження такої особи (пункт 1 статті 206 КПК України).

Звісно, за обставин встановлення місця знаходження злочинця, відшкодовані державою збитки відшкодуватимуться винною у вчиненні злочину особою в регресному порядку. Саме такий порядок підсилить відповідальність працівників міліції за організацію розшуку злочинців та виключить формалізм у цій роботі.

У той же час, враховувати в числі «нерозкритих злочинів» ті, за якими провадження триває понад 2 місяці недоцільно, оскільки термін досудового слідства визначено кримінально-процесуальним законодавством.

4.2. Організація розслідування майнових злочинів

Перш за все порушення термінів слідства має тягти за собою відповідальність слідчого, визначену Дисциплінарним статутом, а за наявності підстав — іншу відповідальність, визначену діючим законодавством.

У разі проведення дізнання у кримінальній справі про злочин, який не є тяжкий, слідчі дії співробітниками органу дізнання мають проводитись відповідно до затверджених планів заходів, спрямованих на встановлення злочинців. Неритмічне та несвоєчасне їх проведення також має тягти за собою визначену для них відповідальність.

Не можна погодитися з тим, що порушення слідчим або органом дізнання норм кримінально-процесуального законодавства щодо дотримання термінів досудового слідства чи дізнання повинно надавати злочину, що розслідується, статусу «не розкритий».

Усвідомлюючи неминуче притягнення до заходів дисциплінарного впливу, такі порушення стануть мінімізованими.

4.3. Застосування Закону України «Про амністію» до осіб, які скоїли майнові злочини та не відшкодували збитки

Про неналежне піклування з боку держави про проблеми потерпілих щодо забезпечення відшкодування завданих злочинами збитків свідчить практика застосування до злочинців, у тому числі тих, які своїми діями незаконно позбавили громадян права власності, Закону України «Про амністію».

Ознайомлення з однойменними законами за останні десять років свідчить про можливість звільнення від покарання осіб, які на час вступу цих законів в дію не відшкодували потерпілим завдані злочинними посяганнями збитки. Така практика не може позитивно впливати на перевиховання зло-

чинців та змушувати їх з повагою ставитись до чинного законодавства в частині дотримання права власності.

Результати вивчення судової практики переконливо свідчать про те, що близько 70 відсотків боржників, звільнених із місць позбавлення волі, згідно із Законом України «Про амністію», стають на шлях ухилення від сплати та відшкодування завданої шкоди. В умовах незадовільної реабілітації таких осіб, які в змозі надати держава, майже кожний другий із них стає потенційним кradієм та грабіжником, породжуючи нових потерпілих.

Таким чином, сама держава створює умови для подальшого поширення корисливих злочинів і збільшення громадян, які стають потерпілими та безнадійними мрійниками щодо відшкодування завданих їм збитків.

Для припинення такої негативної практики доцільно рекомендувати суб'єктам законодавчої ініціативи, в тому числі народним депутатам, виключити із подальших законопроектів «Про амністію» вже традиційну статтю 14 (останні три Закони мають незмінну диспозицію: «амністія не звільняє від обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду, який покладено на винну особу вироком або рішенням суду»). Крім того, запропонувати статтю, яка передбачатиме заборону застосування амністії до осіб: «які не відшкодували потерпілим шкоду, завдану скоєними ними злочинами».

Вирішення цієї проблеми сприятиме відшкодуванню завданих збитків десяткам тисяч громадян, у тому числі віднесених до вразливих малозабезпечених верств населення.

4.4. Невідворотність відшкодування майнової шкоди

За наявності переконань про невідворотність відшкодування шкоди, завданої злочинним шляхом, обвинувачені за скоєні злочини не йтимуть на умовляння працівників міліції щодо зізнань у злочинах, до яких вони не причетні.

В особистій співбесіді громадянин С., обвинувачений в скоєнні злочину, передбаченого частиною 2 статті 186 КК України, кваліфікуючою ознакою якого є повторність, пояснив, що за надання працівниками міліції привілеїв при утримуванні в кімнаті для затриманих райвідділу та ізоляторі тимчасового тримання, він погодився додатково зізнатись у пограбуванні громадянки М., якій нібито завдано збиток у сумі 900 гривень. Свою згоду він пояснив максимальним терміном покарання за скоєні аналогічні злочини терміном не більше ніж 4 роки (...«одним злочином більше, чи менше — не так важливо») та відсутністю будь-яких намірів відшкодувати потерпілим збитки.

Напевно б іншим було в нього рішення, якби він усвідомлював необхідність безумовного та обов'язкового відшкодування боргу державі впродовж усього свого життя. Напевно б у райвідділі штучно не зменшувалась кількість нерозкритих злочинів і набагато б спокійніше відчували б себе оперативні працівники міліції, які вимушені йти на фальсифікацію, вчиняючи службові злочини.

4.5. Розгляд заяв та повідомлень про позбавлення прав власності працівниками правоохоронних органів

Незважаючи на непоодинокі звернення до керівництва МВС України, продовжується практика подвійних стандартів розгляду заяв та повідомлень про позбавлення прав власності звичайними громадянами та працівниками правоохоронних органів.

Зазвичай звернення громадян, спрямовані до керівників обласних управлінь міліції, в яких міститься інформація про незаконне позбавлення працівниками міліції прав власності, без відповідної реєстрації в журналі реєстрації заяв та повідомлень про злочини, як того вимагає Інструкція, затверджена наказом МВС України від 14.04.2004 року № 400, передаються на розгляд до кадрових підрозділів — інспекцій по особовому складу, які повноваженнями підрозділів дізнання не наділені та з цієї причини не можуть здійснювати дослідчі перевірки та приймати за зібраними матеріалами рішення, передбачені статтею 97 КПК України. Більш того, такі звернення розглядаються у відповідності до Закону України «Про звернення громадян», чим порушується стаття 12 цього ж Закону, яка забороняє розгляд заяв, порядок розгляду яких визначений кримінально-процесуальним законодавством. Порушеними також залишаються права заявників, які позбавляються прав на своєчасний розгляд їхніх заяв повноважним підрозділом дізнання або досудового слідства, а також оскаржити прийняті рішення у спосіб, передбачений зазначеним Законом.

Лише за умов набуття резонансу, вищевказані матеріали після 30-денного їх розгляду, з традиційним для інспекцій з особового складу висновком, про неможливість об'єктивно довести провину того чи іншого працівника, спрямовуються для подальшого розгляду та прийняття за ними рішення, згідно до ст. 97 КПК України, в прокуратуру.

Заява громадянки П. про крадіжку ювелірних виробів та інших матеріальних виробів у заарештованого її сина розглядалась інспекцією з особового складу протягом 30 діб. За висновком посадової особи, що здійснювала перевірку, довести причетність до крадіжки будь-кого з правоохоронців не видалося можливим. На підставі зібраних матеріалів прокуратурою стосовно

працівників міліції відмовлено в порушенні кримінальної справи. В той же час, за фактом зникнення речей у сина заявниці, рішення, відповідно до діючого законодавства, не прийнято до теперішнього часу.

Саме таким чином системно й непоодинокі приховуються від реєстрації та розгляду заяви громадян про незаконне позбавлення їх власності працівниками міліції, чим порушуються конституційні права не однієї тисячі наших співвітчизників.

Для вирішення цієї проблеми та подальшого недопущення фактів порушень зазначених прав громадян доцільно запропонувати МВС України ввести додатково до штатів відділів внутрішньої безпеки не більше однієї посади оперуповноваженого за рахунок скорочення посад інспекторського складу інспекцій з особового складу кадрових підрозділів У(ГУ) МВС областей, в АР Крим, містах Києві та Севастополі, а також УМВС на транспорті. За наявності позитивного рішення, яке не потребує додаткових матеріальних або будь-яких інших витрат, автоматично будуть вирішені та приведені у відповідність до діючого національного законодавства, а також вимог відомчих МВС України наказів та інструкцій, проблемні на сьогоднішній день питання:

- реєстрації до журналів реєстрації заяв та повідомлень про злочини звернень громадян, в яких міститься інформація про причетність працівників міліції до протиправних дій;
- щодо своєчасності, об'єктивності проведення дослідчих перевірок компетентним підрозділом та прийняття за ними рішень відповідно до ст. 97 КПК України;
- щодо реалізації прав заявників на отримання кваліфікованої допомоги захисників;
- своєчасного оскарження заявниками рішень, прийнятих у відповідності до кримінально-процесуального законодавства;
- можливості своєчасно вирішити питання щодо забезпечення відшкодування збитків, завданих незаконними порушеннями прав власності громадян.

4.6. Відшкодування шкоди, передбаченого статтями 1176, 1177 Цивільного кодексу України

Задекларовані основним Законом та цивільним кодексом України гарантії так і залишаються обіцянками та нездійсненими мріями не одного мільйона потерпілих від злочинів громадян. На жаль, до теперішнього часу відсутні реальні механізми реалізації проголошених Конституцією та цивіль-

ним законодавством прав громадян, в тому числі на відшкодування збитків, завданих злочинними посяганнями на їх власність.

Здавалося б, за наявності статті 1177 ЦК України, яка регламентує відшкодування державою майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину, якщо не встановлено особу, яка його вчинила, не повинно виникати труднощів у реалізації задекларованої норми. Але на практиці всі точки над «і» розставляє частина друга цієї ж статті, яка передбачає умови та порядок відшкодування завданої шкоди законом, якого не існує до теперішнього часу.

За таких умов держава самоусунулась від турбот за організацією виконання своїх обов'язків, що сприяє подальшому поширенню злочинів проти власності.

Частина 2 та частина 6 ст. 1176 ЦК України формально передбачають право на відшкодування шкоди фізичній особі внаслідок незаконних дій правоохоронців, але відсутність відповідного закону, який би регламентував такі випадки, перекреслює сподівання на це пересічних громадян та є дуже несправедливим щодо них.

Про відсутність перспектив стосовно виконання своїх обов'язків державою перед своїми громадянами свідчить також факт відсутності державної або будь якої іншої статистики, яка хоча б приблизно підраховувала завдані збитки громадянам, незаконно позбавлених своєї власності. Більш того, жоден щорічний Закон України «Про державний бюджет» не передбачав та не передбачає виділення коштів на реалізацію відшкодування збитків громадянам за нерозкритими злочинами, як того вимагає стаття 1177 ЦК України.

З метою усунення зазначеної прогалини в законодавстві, реалізації прав фізичних осіб, передбачених статтями 1176 та 1177 ЦК України, поліпшення виконання державою позитивного обов'язку в частині захисту права власності, в ході дослідження зазначеної проблеми напрацьована редакція проекту Закону України «Про порядок відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину».

Напрацьована редакція після обговорення, можливих виправлень та доповнень може бути переданою суб'єкту законодавчої ініціативи.

Прийняття такого Закону дозволить вирішити проблеми, які не можуть бути вирішені з часів утворення радянської та української міліції, зокрема унеможливають факти приховування злочинів працівниками міліції.

Усвідомлюючи можливі правові наслідки, в разі встановлення фактів укриття злочинів, у тому числі шляхом незаконної відмови в порушенні кримінальної справи, та можливість у порядку регресу відшкодовувати дер-

жаві виплачені потерпілим збитки, кількість працівників міліції, які свідомо йтимуть на такі порушення, значно зменшиться.

За умови реалізації зазначених норм запропонованого проекту випадки нехлюйського ставлення до виконання службових обов'язків стануть мінімальними та будуть спонукати працівників міліції якомога краще виконувати службові обов'язки, а також з повагою ставитись до проблем заявників. І саме головне, наявність таких норм дозволить уникнути кримінальної відповідальності сотням правоохоронців і зберегти родинам своїх годувальників.

Під час розгляду запропонованого проекту Закону необхідно усвідомлювати сучасний стан економічного розвитку України. З урахуванням цього, на першому етапі, неможливо забезпечити стовідсоткове відрахування завданої шкоди потерпілим, у тому числі за нерозкритими крадіжками, пограбуваннями, розбійними нападами тощо. Статистика свідчить про те, що суми завданих збитків за злочинами корисливої спрямованості, скоєних у 2010 році, сягають від мінімуму, необхідного для порушення кримінальної справи (86,9 грн. — що становить 0,2 неоподаткованого мінімуму громадян станом на 1 січня 2010 року) до сотень тисяч гривень і більше.

За таких умов спочатку можна запропонувати відшкодування збитків громадянам, потерпілим від злочинних посягань, у сумі, яка не перевищує ста, або двохсот неоподатковуваних мінімумів громадян (1 700 грн. або 3 400 грн. відповідно). При цьому важливо не залишити поза увагою родини середньорічний сукупний доход яких не перевищує певну кількість неоподатковуваних мінімумів громадян.

Як варіант, можна запропонувати відшкодування державою збитків громадянам, чий родинний сукупний річний доход не перевищуватиме певну кількість мінімальних заробітних плат станом на 01 січня кожного звітного року (у 2011 році ця сума може складати 37 640 грн. — 47 050 грн., або в середньому 3 136 грн. — 3 920 грн. на місяць).

Вирішення цього питання дозволить хоча б мінімально відшкодувати збитки, спричинені злочинами найбільш малозабезпеченим громадянам, серед яких найчастіше зустрічаються пенсіонери, безробітні, студенти та інші вразливі версти населення. Із впевненістю можна стверджувати про те, що держава саме їх залишає сьогодні наодинці з проблемами розладу здоров'я, стресами, психологічними та моральними переживаннями, які виникають на підґрунті незаконної втрати власності. Саме такі громадяни, в більшості випадків, не в змозі навіть придбати ліки для лікування отриманих інсультів, інфарктів та інше, що мають прямий причинний зв'язок зі скоєними стосовно них злочинами.

У той же час, застосування статті 1177 ЦК України тимчасово залишиться декларативним для більш забезпечених громадян, які внаслідок спричиненої злочином шкоди зазнають значно менших моральних та матеріальних страждань.

Важливо в проєкті Закону передбачити реалізацію права на відшкодування збитків потерпілих внаслідок злочину лише за умов відсутності перспектив на розкриття злочину після проведення всіх можливих слідчо-оперативних заходів, передбачених діючим законодавством.

Контроль за виконанням повноти, об'єктивності проведення дізнання у кримінальній справі, досудового слідства покладено на відповідних прокурорів. Саме з цієї причини правильним вважатиметься передбачити в проєкті закону надання письмової згоди прокурора на звернення потерпілого до суду із позовною заявою про відшкодування збитків державою. Такою згодою судом може вважатися письмова відповідь прокурора на запит потерпілого про законність зупинення кримінальної справи у відповідності до пункту 3 статті 206 КПК України, за яким його визнано потерпілим.

У проєкті вищевказаного закону доречно передбачити та зобов'язати Держкомстат України узагальнювати й надавати зацікавленим державним структурам відповідну інформацію. В теперішній час державна статистика відсутня про:

- матеріальний збиток, спричинений громадянам унаслідок незаконного позбавлення їх власності крадіжками, пограбуваннями, розбоями, шахрайствами, незаконними заволодіннями транспортними засобами, в тому числі окремо за вищевказаними злочинами зі збитками:
- до 1 000 грн., в тому числі за провадженнями, зупиненими за п. 3 ст. 206 КПК України;
- від 1 000 грн. до 3 000 грн., в тому числі за провадженнями, зупиненими за пунктом 3 статті 206 КПК України;
- від 3 000 грн. до 8 000 грн., в тому числі за провадженнями, зупиненими за пунктом 3 статті 206 КПК України;
- від 8 000 грн. до 10 000 грн., в тому числі за провадженнями, зупиненими за пунктом 3 статті 206 КПК України;
- від 10 000 грн. до 50 000 грн., в тому числі по провадженнях, зупинених за пунктом 3 статті 206 КПК України;
- більш ніж 50 000 грн., у тому числі за провадженнями, зупиненими за пунктом 3 статті 206 КПК України.

Оскільки збитки, вчинені дрібними викраданнями чужого майна, не віднесені до злочинів та не охоплюються диспозицією статті 1177 ЦК України як такі, що потребують відшкодування, ініціювати розгляд цього питання вважається недоречним.

4.7. Збитки, пов'язані з розслідуванням кримінальних справ

Не може бути залишеною поза увагою держави можливість відшкодування збитків, яких зазнали потерпілі під час неодноразових запрошень працівників міліції для проведення слідчих дій у нерозкритих злочинах. Особливо ця проблема стосується громадян, які працюють та тих, які мешкають у сільській місцевості, оскільки жодним із чинних законодавчих актів компенсація проїзду та часу, витраченого для проведення слідчих дій, не передбачено.

Отже, з метою забезпечення соціального захисту найбільш вразливих верст населення, у разі позитивного вирішення питання з суб'єктом законодавчої ініціативи, доцільно додатково передбачити державну статистику про:

- прибуток потерпілої особи за минулий звітний період:
  - а) від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів громадян;
  - б) понад 20 неоподатковуваних мінімумів громадян.
- загальні витрати потерпілої особи, яких вона зазнала внаслідок викликів до міліції у встановленому порядку.

Зазначені додатки до державної статистики доцільно передбачити у статистичних картках, які використовуються Міністерством внутрішніх справ України при порушенні та подальшому русі кримінальних справ:

- форма статистичного обліку 1. (на викритий злочин);
- форма статистичного обліку 1.1. (про рух кримінальної справи);
- форма статистичного обліку 1.2. (про завдані збитки та результати їх відшкодування, вилучення предметів злочинної діяльності).

Вказані доповнення не потягнуть за собою додаткових матеріальних витрат та не потребують набуття нових знань для їх заповнення працівниками органів дізнання та досудового слідства.

У ході реалізації проекту напрацьовані також зразки позовних заяв, які громадяни зможуть використовувати при зверненні до суду з метою відшкодування матеріальної шкоди, завданої в результаті скоєння злочину в разі прийняття запропонованого закону:

- зразок позовної заяви про відшкодування матеріальної шкоди, завданої крадіжкою нестановленою особою у кримінальній справі, зупиненій за п. 3 ст. 206 КПК України;
- зразок позовної заяви про відшкодування матеріальної шкоди, завданої бездіяльністю посадових осіб ОВС.

РОЗДІЛ 3

Протиправне заволодіння співробітниками міліції власністю громадян. Втручання у володіння, користування та розпорядження громадянами власністю, що їм належить

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ПРОБЛЕМИ

Форми та методи протиправного позбавлення громадян власності та створення перешкод у користуванні власністю з боку співробітників міліції дуже різноманітні, залежно від посади та належності до підрозділу. Вагома частка порушень припадає саме на підрозділи ДАІ, але дотримання права власності в діяльності ДАІ є темою окремого дослідження. Проте ряд системних порушень у їх діяльності є характерним для інших служб ОВС.

До найбільш поширених порушень права власності в діяльності ОВС слід віднести:

- заволодіння власністю громадян співробітниками міліції шляхом крадіжок, розбійних нападів, грабежів, вимагань, убивств та скоєння інших злочинів загальнокримінальної спрямованості;
- протиправні затримання транспортних засобів (далі — ТЗ) з подальшим доставлянням їх на платні спеціальні майданчики чи стоянки та протиправні стягнення коштів за надання примусових послуг, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням протиправно затриманих ТЗ;
- протиправні стягнення коштів за надання примусових послуг, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням затриманих ТЗ;
- примушування громадян до передачі співробітникам міліції майна та коштів у результаті шахрайських дій;
- протиправні стягнення нічим не передбачених платежів при здійсненні адміністративних та дозвільних процедур (проходженні тех-

- нічних оглядів, реєстрації ТЗ, прийманні державних іспитів на допуск до керування ТЗ, погодженні архітектурних проектів, надання дозволів на рух ТЗ, видачі бланків довідок-рахунків, актів приймання-передавання ТЗ, номерних знаків тощо);
- протиправні стягнення коштів під приводом надання інформаційних послуг (наявності чи відсутності заборгованостей за платежами штрафів тощо);
  - протиправні стягнення штрафів за постановами, що не підлягають виконанню;
  - створення умов для позбавлення громадян власності у вигляді вимагання й отримання хабарів;
  - фальсифікації матеріалів стосовно скоєння протиправних дій з подальшим заволодінням власністю громадян шляхом шахрайства чи вимагання хабарів;
  - фальсифікація матеріалів, унаслідок якої громадяни в подальшому позбавляються власності у вигляді протиправного стягнення штрафів;
  - протиправне вилучення майна в результаті здійснення кримінальних і адміністративних процедур та неповернення вилученого майна в результаті привласнення чи втрати;
  - протиправна організація діяльності суб'єктів господарювання в приміщеннях ОВС, спрямованої на безпідставне заволодіння коштами громадян (підрозділи підприємств МВС України «Інформ-Ресурси» та «Документ-Ресурси» тощо).
  - примушування фізичних та юридичних осіб до здійснення внесків на рахунки благодійних фондів «сприяння ОВС» та інші види «благодійної допомоги» ОВС.

1. ЗАВОЛОДІННЯ ВЛАСНІСТЮ ГРОМАДЯН СПІВРОБІТНИКАМИ МІЛІЦІЇ ШЛЯХОМ КРАДІЖОК, РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ, ГРАБЕЖІВ, ВИМАГАНЬ, УБИВСТВ ТА СКОЄННЯ ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНСТІ

1.1. Загальний опис проблеми

Скоєння майнових злочинів загальнокримінальної спрямованості співробітниками ОВС досить поширене та чи не найнебезпечніше для суспільства ремесло правоохоронців. Особливість небезпеки з боку міліціонерів-злочинців зумовлена:

- наявністю в них табельної зброї, носіння та застосування якої їм офіційно дозволено;
- наявністю в них владних повноважень;
- їхньою інформованістю щодо стану розкриття скоєних ними злочинів, що дає їм можливість уникати відповідальності;
- відповідною їхньою фізичною підготовкою;
- наявністю в них навичок оперативно-розшукової діяльності, знань методів і способів розкриття злочинів, що також ускладнює доведення їхньої вини.

Зазначені обставини дають підстави вважати, що **рівень латентної злочинності співробітників міліції досить високий**. Тобто, розкривається лиш незначна частина злочинів, скоєних міліціонерами, і велика кількість правоохоронців-злочинців продовжує злочинну діяльність у рядах міліції.

До категорії злочинних дій співробітників ОВС, спрямованих на заволодіння власністю, слід віднести:

- убивства з метою заволодіння майном потерпілих;
- викрадення або протиправне затримання людей з подальшим вимаганням викупу;
- катування людей з метою заволодіння їхніми коштами;
- розбої;
- грабежі;
- крадіжки;
- шахрайства;
- штучне створення умов для отримання коштів від громадян.

Практика скоєння співробітниками ОВС злочинів загальнокримінальної спрямованості, у тому числі тяжких та особливо тяжких, з метою заволодіння власністю громадян останнім часом набуває все більшого поширення. Така тенденція наділення злочинців владними повноваженнями вкрай небезпечна, все більше турбує суспільство та все частіше знаходить відображення в засобах масової інформації.

Про схильність захисників правопорядку до заволодіння чужим майном шляхом вчинення злочинів загальнокримінальної спрямованості та рівень їх моральних якостей свідчить наведене нижче оголошення¹⁰, яке окремих коментарів не потребує.

---

¹⁰ <http://www.koalamania.net/list/x/13496>

Объявление.

Пропал щенок алабая, украден милицией!!!! помогите найти!!!

Помогите, украли щенка! 11.05.2011 около 12 часов дня по улице Новопировской (Голосеевский р-н, Корчеватое), работниками милиции был похищен щенок среднеазиатской овчарки (АЛАБАЯ). Приметы: автомобиль темно-синего или графито-зеленого цвета, без каких либо наружных наклеек, госномер синий, милицейский. В машине находились несколько работников милиции, по форме один из них в офицерском звании, на вид 40–50 лет. Очень просим помощи свидетелей происшествия или владеющих информацией о месте нахождения щенка! 098 684 70 22 Владимир.

1.2. Типові ситуації

1.2.1. Убивства з метою заволодіння майном потерпілих

Публікації ЗМІ

Помічник чергового міліціонера Вовчанського райвідділу Харкова Сергій Петраш, який прослужив у міліції 15 років, задушив трьох пенсіонерок з метою заволодіння їхнім майном¹¹. Першою вбив 58-річну матір свого колеги з метою заволодіння грошима в сумі 2 000 доларів США. Крім цього, задушив 78-річну та 84-річну жінок, у яких позабирав гроші, які ті збирали на власні похорони. Крім скоєння вбивств, міліціонер підробляв тим, що систематично крав із машин номери та повертав їх за грошову винагород (публікація ЗМІ).

Співробітники міліції організували банду, діяльність якої протягом тривалого часу була спрямована на викрадення людей у місті Києві та Київській області з метою вимагання викупу¹². Викрадених людей убивали незалежно від того, погоджувалися їхні родичі платити викуп чи ні. За період діяльності учасникам міліцейської банди інкримінується 13 убивств (публікація ЗМІ).

1.2.2. Викрадення або протиправне затримання людей із подальшим вимаганням викупу

Публікації ЗМІ

Четверо оперативних співробітників ГУМВС України в Донецькій області, підполковник та три капітани міліції, прибувши до міста Вінниця, викрали

---

¹¹ <http://gazeta.ua/articles/scandals-newspaper/380406>

¹² <http://news.zn.ua/articles/81311>

22-літнього громадянина В., який напередодні розмістив оголошення про продаж свого автомобіля¹³. Викраденого змусили зателефонувати батькам та вимагали в них викуп у розмірі 15 тисяч доларів США за звільнення сина (публікація ЗМІ).

Старший оперуповноважений сектора кримінального розшуку ГУМВС у Харківській області за участі інших осіб викрав 25-річного мешканця міста Конотоп Сумської області та вимагав у його матері викуп за звільнення в розмірі 10 тисяч доларів США¹⁴ (публікація ЗМІ).

У Донецькій області семеро співробітників ГУМВС України в Дніпропетровській області викрали підприємця й вимагали від родичів викраденого за його звільнення 1 мільйон грн.¹⁵ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник ДДСБЕЗ МВС України Т. спільно з чотирма громадянами захопили місцеву жительку Забаштанську, 1982 р. н., приватного підприємця, утримували її в найманій квартирі й вимагали від неї 86 тис. доларів США.

1.2.3. Каткування людей з метою заволодіння їхніми коштами

Публікації ЗМІ

«Побиття у відділках міліції перетворили на бізнес. Людину затримують і силою вибивають з неї зізнання у злочині, про який вона й гадки не має. Складають протокол, викликають рідних затриманого і вимагають певну суму грошей. Коли отримують кошти, протокол рвуть і викидають», — експерт харківського Центру стратегічного судового захисту Айгуль Муканова¹⁶. Це твердження сумніву не підлягає з огляду на наведені нижче факти.

Співробітники Галицького РВ ГУМВС України у Львівській області викрали самотнього чоловіка, півроку утримували, жорстоко знущалися, в результаті чого змусили його відмовитися від належної йому квартири, розташованої у центрі Львова.¹⁷ (публікація ЗМІ).

¹³ <http://www.bagnet.org/news/summaries/ukraine/2010-09-27/70179>

¹⁴ <http://ru.tsn.ua/ukrayina/v-harkovskoy-oblasti-milicioner-pohitil-muzhchina-i-treboval-vykup.html>

¹⁵ <http://korrespondent.net/ukraine/events/1075953-v-doneckoj-oblasti-milicionery-pohitili-muzhchina-i-vymogali-za-nego-vykup>

¹⁶ <http://tsn.ua/ukrayina/pravozahisniki-pobittya-u-viddilkah-miliciji-peretvorili-na-biznes.html>

¹⁷ http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?militsioneri_vikrali_lvivyanina_shhob_zavoloditi_kvartiroyu__vidverta_rozmova&objectId=1242462

Співробітники УБОЗ із застосуванням фізичного насилля примушували громадянина передати належні йому акції підприємства та майно¹⁸ (публікація ЗМІ).

Семеро співробітників карного розшуку Деснянського РУ ГУМВС міста Києва протягом тривалого часу викрадали громадян, катували, шантажували, вимагаючи гроші¹⁹ (публікація ЗМІ).

Співробітники Київського РВ Харківського міського управління ГУМВС України в Харківській області затримали мешканця міста Харкова Якова Строгана, якого вивезли в ліс, катували з застосування електричного струму. Потім тримали його чотири доби в невідомій квартирі, вимагаючи від дружини затриманого 10 тисяч доларів США за його звільнення²⁰ (публікація ЗМІ).

Співробітник ГУМВС України в Запорізькій області застосував катування до наркозалежної жінки, вимагаючи від неї 1 000 доларів США²¹ (публікація ЗМІ).

Заступник начальника Київського РВ Сімферопольського міського управління ГУМВС АР Крим завдав тілесні ушкодження приватному підприємцю, який на ринку здійснює торгівлю сільськогосподарською продукцією, за відмову передати йому хабара²² (публікація ЗМІ).

Співробітники УБОЗ ГУМВС у Київській області катували сина вбитого власника торгового центру 4-гоот Шабана Алойна, примушуючи передати належні йому акції підприємства та майно²³ (публікація ЗМІ).

Оперативний уповноважений транспортної міліції на станції «Основа» в Харківській області та троє інших осіб викрали харківського підприємця, якого дві доби били, катували розжареною праскою, протягом місяця насильно утримували на одній з квартир, вимагаючи передати їм велику суму грошей²⁴ (публікація ЗМІ).

---

¹⁸ <http://www.from-ua.com/news/ead4e8520dbaf.html>

¹⁹ <http://kp.ua/daily/210911/302456/?et=634522278490000000>

²⁰ <http://www.helsinki.org.ua/index.php?id=1290170431>

²¹ <http://www.delfi.ua/news/daily/society/nakurennyj-milicioner-pytal-narkomanku.d?id=1157245>

²² <http://blog.i.ua/user/2776773/527790/>

²³ <http://www.from-ua.com/news/ead4e8520dbaf.html>

²⁴ <http://novostey.com/society/news327109.html>

Співробітники ГУМВС України в Луганській області затримали за межами помешкання громадянина Р., якого катували, після чого вимагали 1 тисячу доларів за його звільнення²⁵ (публікація ЗМІ).

Троє співробітників ГУМВС України в Донецькій області та двоє співробітників УМВС України на Донецькій залізниці вимагали хабара у мешканки міста Кіровське за звільнення затриманого ними її сина²⁶. Внаслідок дій правоохоронців жінка померла від серйозного нападу (публікація ЗМІ).

Співробітники Гагарінського РВ міста Севастополя катували громадянина Б., сфальсифікували стосовно нього кримінальну справу та заволоділи його майном²⁷ (публікація ЗМІ).

1.2.4. Розбої

Публікації ЗМІ

Співробітник ГУМВС України в Харківській області за участі інших осіб на одному з перехресть міста Харкова побив громадянина Г., у якого відібрав мобільний телефон, ланцюжок з хрестиком. Відібране майно міліціонер застав в ломбард, використовуючи при цьому службове посвідчення, та отримав за нього 270 грн.²⁸ (публікація ЗМІ).

Четверо співробітників ППС ГУМВС України в Харківській області побили студента Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, відібрали у нього стипендіальну картку, змусили назвати пін-код, після чого зняли в банкоматі належні потерпілому гроші²⁹ (публікація ЗМІ).

Дванадцять співробітників лінійного відділу на станції Сімферополь протягом тривалого часу били і грабували громадян, вимагали та отримували хабарі³⁰ (публікація ЗМІ).

---

²⁵ <http://www.advocat.lg.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=54>,
<http://www.eveninglugansk.com/ru/law/1/5.htm>

²⁶ <http://censor.net.ua/links/news/149798>

²⁷ <http://poluostrov1.livejournal.com/201251.html>

²⁸ <http://obozrevatel.com/news/2010/11/6/401992.htm>

²⁹ http://www.mediacentr.info/socio/v-harkove-uvolili-chetveryh-milicionerov-za-izbienie-studenta__13600

³⁰ <http://txt.rus.newsru.ua/arch/ukraine/07jan2011/perevertni.html>

Співробітник ВШР «Сокіл» УБОЗ УМВС України в Сумській області звинувачений у скоєнні ряду розбійних нападів на громадян за попередньою змовою групою осіб (іншими правоохоронцями) з метою заволодіння їх майном та транспортними засобами.³¹ (публікація ЗМІ).

Три співробітники полку патрульно-постової служби ГУМВС України в місті Києві скоїли розбійний напад на магазин ювелірних виробів³² (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник Маріупольського МУ ГУМВС України в Донецькій області Л. під погрозою ножа відібрав у громадянки К. мобільний телефон.

Співробітники батальйону ДПС з обслуговування доріг державного значення УДАІ ГУМВС України в Харківській області заподіяли тілесні ушкодження двом громадянам та відібрали в них 15,5 тис. грн.

Співробітник окремої роти міліції спеціального підрозділу міліції охорони «Титан» УДСО при УМВС України в Івано-Франківській області В. здійснив розбійний напад на касира філії ТОВ «ТДК», в результаті якого заволодів понад 27 тис. грн. та мобільним телефоном.

Співробітник відділу боротьби з організованими групами і злочинними організаціями економічної спрямованості УБОЗ ГУМВС України в місті Києві Г. спільно з громадянином Д. із застосуванням бейсбольних бит заподіяли тілесні ушкодження громадянину Румунії Б. та заволоділи його автомобілем БМВ.

1.2.5. *Грабежі*

Публікації ЗМІ

Співробітник ППС ГУМВС України в Донецькій області скоїв грабіж стосовно перехожого громадянина З., в результаті чого заволодів належним громадянину мобільним телефоном, який пізніше продав за 700 грн.³³ (публікація ЗМІ).

---

³¹ http://sumyinfo.com/7796_militsioneram_vimogatelayam_grozit_ot_8_mi_do_12_ti_html

³² <http://news.mail.ru/inworld/ukraina/politics/7256955/?frommail=1>

³³ <http://www.pn.mk.ua/news/38645.html>

Розділ 3. Протиправне заволодіння співробітниками міліції власністю громадян

Заступник командира взводу та чотири інспектори батальйону ППС ГУМВС АР Крим протягом тривалого часу із застосуванням фізичного насилля відбирали у громадян належні їм речі і кошти. В даний час правоохоронцям інкримінуються 13 таких злочинів³⁴ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи:

Співробітники Хмельницького відділення міліції Маліновського райвідділу Одеського міськуправління внутрішніх справ З. і К. відібрали в місцевого жителя Воробя 630 доларів США.

Співробітники роти охорони центру обслуговування підрозділів ГУМВС України в Донецькій області Д. і П. проникли до складських приміщень акціонерного товариства, зв'язали сторожа та викрали два трансформатори і дизельний генератор.

1.2.6. Вимагання

Вироки судів

До 3 років 6 місяців засуджено за ч. 2 ст. 189, ч. 2 ст. 342, ч. 2 ст. 345 ЮС України начальника СКР Шепетівського МВ УМВС України в Хмельницькій області С. та старшого інспектора техніко-криміналістичного забезпечення зазначеного міськвідділу Р., які за попередньою змовою між собою неодноразово вимагали в раніше судимого Л. гроші в сумі 2 000 доларів США, а в разі невиконання їхніх вимог погрожували на підставі сфальсифікованих доказів притягнути його до кримінальної відповідальності, у результаті чого він був змушений віддати їм початковий внесок у сумі 6 500 грн.

1.2.7. Крадіжки

Публікації ЗМІ

Співробітник УМВС України на Одеській залізниці організував злочинне угруповання, діяльність якого була спрямована на крадіжки товарно-матеріальних цінностей з потягів³⁵ (публікація ЗМІ).

³⁴ http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=112682

³⁵ http://kriminal.tv/index.php?option=com_content&task=view&id=5040&Itemid=200

Начальник лінійного відділу станції Знаменка УМВС України на Одеській залізниці створив злочинну організацію у складі 11 осіб, спрямовану на скоєння майнових злочинів. За період з травня 2009 року по січень 2010 року правоохоронець у складі організованої злочинної групи з травня 2009 року по січень 2010 року вчинив 13 крадіжок товарно-матеріальних цінностей з потягів на загальну суму 580 тис. грн.³⁶ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник Феодосійського міждрайонного відділення ДСО УДСО при ГУМВС України в АР Крим 19 липня на вулиці міста Феодосія викрав у місцевого жителя К. мобільний телефон.

Співробітник УДСО при ГУМВС України в Харківській області Б. спільно зі своїм братом викрав інкасаторську сумку, у якій знаходилися 104,5 тис. грн., 13,5 тис. російських рублів та 500 євро, які належать публічному акціонерному товариству «Комерційний банк „Приватбанк“».

1.2.8. Шахрайства

Публікації ЗМІ

Слідчий ГУМВС України у Львівській області отримав 5 000 доларів США від громадянина за непрягнення його до кримінальної відповідальності, незважаючи на те, що згідно зі своїми службовими повноваженнями він не міг вплинути на хід розслідування справи³⁷ (публікація ЗМІ).

Співробітниками СБУ затриманий один із керівників УМВС України на Одеській залізниці за здирство в одеського підприємця 10 тисяч доларів США³⁸. Мільціонер вимагав у нього 10 тисяч доларів за те, щоб його не вбили. Нібито міліціонерові стало відомо про те, що бізнесмена «замовили». Проте, пославшись на зв'язки в місцевому кримінальному середовищі, він пообіцяв підприємцеві, що може скасувати виконання цього «замовлення». Зляканий бізнесмен відразу передав вимагачеві 2 тис. доларів, а іншу частину обіцяв передати

---

³⁶ <http://kirovograd.rks.kr.ua/daily/kirovograd/tag/EA-F0-E0-E6-E0/>

³⁷ http://www.mediacentr.info/criminal/lvovskogo-sledovatelja-posadili-na-5-let-za-moshen-nichestvo-i-zloupotreblenie__26196

³⁸ http://dumskaya.net/news/Milicioner-afelist_chut_ne_razvel_odesskogo_bizn-010785/

пізніше. При передачі грошей офіцер міліції був затриманий співробітниками СБУ (публікація ЗМІ).

Начальник сектора з охорони громадського порядку райвідділу УМВС України в Чернівецькій області в результаті шахрайських дій заволодів коштами громадян в сумі 30 тисяч доларів США³⁹. Він брав гроші в ошуканих ним людей нібито для вирішення питань з повернення боргів та звільнення від кримінальної відповідальності, не маючи наміру вчиняти будь-яких дій на користь ошуканих (публікація ЗМІ).

Слідчий райвідділу ГУМВС України в Донецькій області переконав громадянку С. продати будинок і принести йому 72 тисячі гривен. Обіцяв, що вони підуть працівникам обласного бюро судово-психіатричної експертизи за липове визнання сина громадянки С. неосудним⁴⁰. Насправді співробітник міліції не мав наміру вчиняти буд-які дії на користь потерпілої, а лише бажав присвоїти гроші (публікація ЗМІ).

Двоє співробітників ГУМВС України в АР Крим затримані за шахрайство та фальсифікацію документів з метою заволодіння грошовими коштами та цінностями в особливо великих розмірах⁴¹ (публікація ЗМІ).

Начальник відділу УБОЗ УМВС України в Херсонській області підшукував клієнтів, які мали якісь непорозуміння із законом, і за грошову винагороду пропонував «вирішення питань» в обхід законодавства⁴². Зокрема, вимагав у жителя міста Херсона гроші та побутову техніку вартістю близько 10 тис. грн. за не притягнення його до кримінальної відповідальності через наявність боргових зобов'язань перед фізичною особою (публікація ЗМІ).

Начальник сектора з охорони громадського порядку райвідділу УМВС в Чернівецькій області шляхом шахрайства заволодів грошима в сумі 30 500 доларів США. Спочатку майор «викачував» гроші з підприємця Лариси. Вона звернулася до нього, щоби вплинув на сусідів-позичальників, які не повертали гроші. Міліціонер пообіцяв питання вирішити. Частинами — від п'ятисот до трьох

³⁹ http://www.molbuk.com/chernovtsy_news/35237-majjor-miliciyi-nabrav-khabariv-na-30-tisjach.html

⁴⁰ <http://donbass.ua/news/incidents/2011/03/09/sledovatel-hotel-prisvoit-72-tysjachi.html>

⁴¹ <http://www.nr2.ru/crimea/325932.html>

⁴² <http://expres.ua/news/2011/02/23/43578>

тисяч доларів — він тягнув із Лариси гроші. Довірлива жінка віддала майорові 10 500 доларів. Питання, щоправда, він так і не вирішив. А дізнавшись, що двох племінників Лариси заарештовано, правоохоронець узявся «допомагати» їй тут. За 20 тисяч доларів він мав «зам'яти» всі питання щодо заарештованих, яким інкримінували збут наркотиків. Мав домовитися із керівництвом щодо зняття обвинувачень із підозрюваних. Гроші надійшли з Росії від матері заарештованих. Та майор нічого так і не зробив. Хлопців ув'язнили, а довірливі жінки залишилися без грошей. Потім почали вимагати гроші назад, але марно.⁴³ (публікація ЗМІ).

Начальник Хустського МВ УМВС України в Закарпатській області неодноразово вимагав гроші в громадянина за непритягнення його до кримінальної відповідальності за нібито скоєння хуліганських дій. Правоохоронець достеменно знав, що в діях громадянина склад злочину відсутній. За вирішення цього питання він жадає 2 тисячі грн. Саме під час отримання зазначених коштів начальник міліції був затриманий у своєму службовому кабінеті.⁴⁴ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи:

Співробітники Луцького МВ УМВС України у Волинській області Т. та Рівненського МВ УМВС України в Рівненській області Ш. шляхом шахрайства заволоділи мобільним телефоном громадянина К.

Співробітники Здолбунівського РВ ГУМВС України в Рівненській області шляхом обману, під приводом перевірки справності зброї, заволоділи газовим пістолетом ПГШ-790 та грошовими коштами громадянина С. Крім того, під приводом отримання дозволів на придбання та перереєстрацію зброї привласнили 4,9 тис. грн., отриманих від чотирьох громадян.

Співробітник слідчого управління ГУМВС України в Сумській області К. шахрайським шляхом заволодів коштами в сумі 3 тис. грн., що належали громадянину Х.

Співробітник відділу ресурсного забезпечення УМВС України в Тернопільській області Ю. шляхом шахрайства намагався заволодіти грошовими коштами в сумі 6 тис. грн., належними громадянину С.

---

⁴³ http://www.molbuk.com/chernovtsy_news/35237-majjor-miliciyi-nabrav-khabariv-na-30-tisjach.html

⁴⁴ http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=111868

Співробітник Шевченківського РВ УМВС України в Чернівецькій області Ч. шляхом шахрайства заволодів грошовими коштами в сумі 20 тис. доларів США, що належали громадянці К.

Вироки судів

До 10 років позбавлення волі з конфіскацією всього належного їй майна засуджено за ч. 2 ст. 190, ч. 3 ст. 190, ч. 4 ст. 190, ч. 3 ст. 364 КК України наукового співробітника ДНДІ МВС України Г., яка впродовж 2007–2008 років, працюючи на посаді викладача кафедри кримінального права КНУВС, з метою незаконного збагачення тривалий час учиняла шахрайські дії. З цієї метою вона створила власну фірму, не зареєстровану в жодному з державних органів, і під виглядом надання безкоштовної юридичної консультації, представляючись членом Координаційної ради при Президентові України з питань соціально-правового захисту військовослужбовців., створювала у відвідувачів уявлення про можливість вирішувати за відповідну оплату будь-які питання, пов'язані з правоохоронними та судовими органами, і на цій підставі шляхом обману заволодівала їх коштами, що в сумі склали близько 60 тис. доларів США.

02.11.2010 р. до 1 року 2 місяців позбавлення волі з конфіскацією всього особистого майна засуджено за ч. 1 ст. 190, ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 190, ч. 3 ст. 364 КК України начальника відділу боротьби з незаконною міграцією УБЗПТЛ ГУМВС України у Львівській області С., який шляхом обману та зловживання довірою заволодів грошима гр. Савко Л.П. в сумі 1000 євро. 1400 доларів США та 3200 грн. за нібито допомогу в перекваліфікації статті в кримінальній справі, порушеній стосовно її чоловіка, та в подальшому винесення судом покарання, не пов'язаного з позбавленням волі.

1.2.9. Штучне створення умов з метою позбавлення власності громадян

Публікації ЗМІ

Четверо співробітників ГУМВС України в Харківській області організували злочинну групу, яка протягом 2010–2011 років скоювали майнові злочини стосовно підприємців за напрацьованою схемою. Один з учасників групи через ЗМІ виявляв підприємців, які здійснюють торгову діяльність з порушеннями чинного законодавства України і домовлявся з ними про зустріч для придбання товару на території міста Харкова та Харківської області. Замість нього на

місце зустрічі прибувала група співробітників міліції і, використовуючи своє службове становище і владні повноваження, вилучала предмети торгової діяльності, які в подальшому реалізовувалися. Отримані кошти учасники групи ділили між собою⁴⁵ (публікація ЗМІ).

Двоє співробітників ГУМВС України в Одеській області з метою наживи збирали інформацію стосовно заможних осіб, які вживають наркотики. Вони придбали та продали раніше судимому громадянину 9,5 грам каннабісу, попередньо проінструктувавши його про умови продажу цього наркотику заможному жителю міста Одеса. Потім під виглядом проведення оперативно-розшукових заходів міліціонери ввійшли до помешкання покупця каннабісу, провели особистий огляд і отримали від нього 1 200 доларів США та 1 800 грн. за непритягнення до кримінальної відповідальності⁴⁶ (публікація ЗМІ).

Співробітники Ворошиловського РВ Донецького міського управління налагодили унікальну схему позбавлення власності громадян. Під виглядом геїв за допомогою Інтернет-ресурсу знайомляться з нібито майбутніми партнерами, призначають зустріч, пропонують вжити наркотик. Після цього з'являється наряд міліції, затримує жертву, доставляє у відділ міліції. Затриманий обшукується, у нього відбираються всі наявні в нього гроші та цінності, а його самого викидають на вулицю⁴⁷ (публікація ЗМІ).

Начальник Євпаторійського МВ ГУМВС України в АР Крим організував злочинну групу, спрямовану на скоєння майнових злочинів. Одним із напрямків діяльності групи було створення умов, внаслідок яких із громадян вимагалися кошти. З цією метою в групу була задіяна дівчина, яка, користуючись своєю зовнішністю, знайомилася з передбачуваним об'єктом здирства і, вибравши вдалий момент, підкидала йому декілька доз наркотиків. Після цього в справу вступали міліціонери, вилучали наркотики та вимагали гроші за непритягнення до відповідальності. Дівчина за попередньою змовою з міліціонерами виступала як «свідок», заявляючи, що новий знайомий пропонував їй вживати наркотик⁴⁸ (публікація ЗМІ).

---

⁴⁵ <http://www.bagnet.org/news/summaries/ukraine/2011-03-15/116173>

⁴⁶ <http://www.048.ua/article/99592>

⁴⁷ <http://pro-test.org.ua/index.php?id=5005&show=news&newsid=91705>

⁴⁸ <http://www.bagnet.org/news/summaries/ukraine/2011-05-02/126831>

Оперуповноважений управління по боротьбі з незаконним обігом наркотиків ГУМВС України в Одеській області упродовж 2010–2011 року з використанням фіктивних документів незаконно заволодів двома квартирами жителів міста Одеса⁴⁹ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітники слідчого відділу Бабушкінського РВ ГУМВС України в Дніпропетровській області сприяли протиправному відчуженню та реалізації автомобіля, належного громадянину Г.

Співробітники лінійного відділу на станції Донецьк УМВС України на Донецькій залізниці Д., Б. та С. незаконно заволоділи 1,5 тис. доларів США та 1 тис. євро, належними громадянці З. та її родичам.

Співробітник Масандрівського відділу Ялтинського МУ ГУМВС в АР Крим, отримавши хабар у сумі 3 тис. доларів США, протиправно тримав під вартою громадянина М. та сприяв третій особі в протиправному заволодінні його квартирою.

Вироки судів

До 6 років 6 місяців позбавлення волі з конфіскацією всього майна засуджено за ч. 2 ст. 307, ч. 3 ст. 364 КК України старшого оперуповноваженого СКР Судацького МВ ГУМВС України в Автономній Республіці Крим З., який з метою незаконного збуту наркотичних засобів, зловживаючи службовим становищем, застосував до раніше засудженого І. психічне насильство та змусив його придбавати в нього за грошову винагороду опій екстракційний, збувши йому таким чином 24,37 г та отримавши гроші в сумі 15 000 грн.

16.11.2010 р. до 5 років позбавлення волі з конфіскацією всього особистого майна засуджено за ч. 3 ст. 364, ч. 2 ст. 190, ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 309, ч. 1 ст. 369 КК України першого заступника начальника райвідділу — начальника кримінальної міліції Білоцерківського РВ К. та старшого оперуповноваженого СБНОН цього ж райвідділу Ш., які за попередньою змовою між собою, з метою отримання винагороди, ввели в оману гр. А. про нібито виявлення в його автомобілі наркотичних засобів і за сприяння в непритягненні до кримінальної відповідальності вимагали від нього 2 500 доларів США та отримали 3 870 грн., а в подальшому змусили останнього придбати в них наркотичний засіб — екстракційний опій вагою 54,75 г за 4 000 доларів США.

⁴⁹ http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=112691

1.3. Чинники, що породжують цей вид порушень права власності

Результати дослідження, зокрема вивчення матеріалів ЗМІ, вироків та постанов судів, результатів фокус-груп та анкетувань, іншої інформації свідчать про те, що скоєння особовим складом органів внутрішніх справ майнових злочинів загальнокримінальної спрямованості, насамперед є наслідком їх низьких морально-ділових якостей, професійної деградації окремих працівників, відсутності дієвого механізму службового контролю та вимогливості з боку деяких керівників, а також недостатньої організації виховної роботи, морально-психологічної підготовки та навчання особового складу.

До основних чинників, що спричиняють злочинне заволодіння власністю громадян міліціонерами-злочинцями, слід віднести:

- незадовільні моральні якості співробітників;
- низька якість кадрового відбору та виховної роботи;
- незадовільна організація профілактичної та оперативно-розшукової роботи з боку СВБ;
- безконтрольність з боку керівництва;
- високий рівень корумпованості в системі МВС;
- протиправна, переважно злочинна безкарна поведінка керівників всіх рівнів, у тому числі міністерства, спрямована на особисте збагачення шляхом зловживань, хабарництва тощо;
- систематичне позбавлення власності самих співробітників ОВС в результаті налагодженої системи поборів;
- низький рівень матеріального забезпечення співробітників ОВС.

Зазначені приклади скоєння злочинів співробітниками міліції з метою протиправного заволодіння власністю та чинники, що призводять до таких злочинів свідчать про те, що система «хвора» і потребує термінової радикальної організаційної та кадрової реорганізації.

1.4. Шляхи вирішення проблеми

З метою мінімізації злочинності загальнокримінальної спрямованості, що скоюється співробітниками міліції, доцільно:

- переглянути критерії підбору кадрів в органи міліції, поліпшити вивчення кандидатів на службу в міліцію;
- забезпечити належну виховну роботу співробітників міліції, у тому числі із залученням громадськості;

- забезпечити належну профілактичну та оперативно-розшукову роботу з боку підрозділів СВБ;
- запровадити систематичну переатестацію особового складу міліції за участі громадськості та з урахуванням громадської думки стосовно кожного окремо взятого працівника;
- запровадити систематичну переатестацію керівного складу міліції, у тому числі міністерства, за участі громадськості та з урахуванням громадської думки стосовно кожного окремо взятого керівника;
- забезпечити належний контроль за особовим складом міліції з боку керівництва;
- активізувати діяльність наглядових органів та громадськості, спрямовану на мінімізацію корупційних проявів у системі МВС;
- вжити заходів щодо викорінення практики поборів стосовно працівників міліції з боку їхніх керівників;
- поліпшити рівень матеріального забезпечення співробітників ОВС.

2. ПОЗБАВЛЕННЯ ВЛАСНОСТІ ШЛЯХОМ ВИМАГАННЯ ТА ОТРИМАННЯ ХАБАРІВ, У ТОМУ ЧИСЛІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОПЕРЕДНЬО СТВОРЕНИХ УМОВ

2.1. Загальний опис проблеми та типові ситуації

Цей вид позбавлення власності громадян є чи не найбільш поширений, притаманний практично всім підрозділам ОВС. У свідомості пересічного громадянина сучасний міліціонер — це синонім хабарника. Повсякденна діяльність переважної чисельності сучасних міліціонерів немислима без вимагання та отримання хабара. Про це свідчать результати проведених фокус-груп та анкетувань у ході реалізації проекту, моніторинг засобів масової інформації та інші джерела.

Мають місце непоодинокі випадки, коли штучно створюються умови (дефіцити тощо) на загальнодержавних та регіональних рівнях, які ускладнюють громадянам здійснення необхідних, обов'язкових процедур, у результаті чого спрощується вимагання та отримання хабарів. Зокрема, у Львівській області періодично штучно створюється дефіцит бланків паспортів, що заздале-

гідь передбачає додаткові стягнення з громадян при необхідності термінового отримання паспорта⁵⁰.

Особливості обставин вимагання і отримання хабарів та їх розміри певною мірою залежать від посад правоохоронців та служб, де вони працюють.

Нижче наведені типові ситуації вимагання й отримання хабарів різними категоріями співробітників міліції. Слід зауважити, що **питома вага кількості офіційно виявлених фактів міліцейського хабарництва по відношенню до їх загальної кількості — мізерна у зв'язку з високим рівнем латентності цього виду злочинності та процесуальних складностей у їх документуванні**. Тому рівень хабарництва в діяльності міліції значно вищий від офіційно визнаного й визначити його практично неможливо.

Позбавлення громадян власності шляхом вимагання та отримання хабарів має ознаки системності й викорінення його можливе лише за умови радикальних системних змін, у тому числі кадрових.

2.1.1. Хабарництво з боку керівного складу органів та підрозділів

Керівники органів та підрозділів, замість недопущення хабарництва з боку підлеглих, самі з метою особистого збагачення вимагають та отримують хабарі. Оскільки коло їхніх повноважень набагато ширше, ніж у підлеглих, хабарі вони отримують практично за всіма напрямками діяльності керованих ними органів чи підрозділів. Розміри отримуваних ними хабарів також значно більші, ніж у підлеглих.

Типові ситуації

Публікації ЗМІ

Начальник РВ ГУМВС України в Одеській області вимагав та отримав хабар у сумі 5 тисяч грн. за безперешкодне функціонування бази відпочинку в курортній зоні Одеської області⁵¹ (публікація ЗМІ).

Начальник відділу міліції промислового ринку затриманий у момент отримання хабара в сумі 12 тисяч доларів США. Як з'ясувалося, він та двоє його підлеглих щомісячно стягували з підприємців від 100 до 500 доларів США за безперешкодне ведення бізнесу. Таким чином, загальна сума хабарів, що стягується міліціонерами за місяць, складала близько 1 млн доларів. У ході

---

⁵⁰ <http://zik.com.ua/ua/news/2010/10/19/251171>

⁵¹ <http://compromat.ua/ru/25/50100/index.html>

Розділ 3. Протиправне заволодіння співробітниками міліції власністю громадян

обшуку службового кабінету і приватного житла головного підозрюваного знайдено було 190 тис. доларів США⁵² (публікація ЗМІ).

Заступник начальника РВ ГУМВС України в Одеській області та слідчий цього відділу вимагали та отримали 3 тисячі доларів США від громадянки за непрягнення її до кримінальної відповідальності після здійснення дорожньо-транспортної події⁵³ (публікація ЗМІ).

Начальник сектора кримінального розшуку Дрогобицького РВ ГУМВС України у Львівській області вимагав та отримав хабара в сумі 12 тисяч грн. від громадянина В. за непрягнення його до відповідальності за спробу крадіжки на території зернового комплексу в селі Далява Дрогобицького району⁵⁴ (публікація ЗМІ).

Перший заступник начальника Київського РВ Одеського міського управління ГУМВС України в Одеській області та начальник слідчого відділу Одеського міського главку міліції вимагали та отримали хабар у сумі 355 тисяч грн. за вирішення питання щодо закриття кримінальної справи⁵⁵ (публікація ЗМІ).

Начальник Кенійського РВ ГУМВС України в Одеській області та начальник сектора боротьби з незаконним обігом наркотиків цього ж відділу вимагали та отримали хабар у сумі 3 тисячі доларів США за непрягнення до кримінальної відповідальності одного з місцевих мешканців за незаконне зберігання наркотичних засобів⁵⁶ (публікація ЗМІ).

Перший заступник начальника Христинівського РО УМВС України в Черкаській області вимагав і отримав хабар за непрягнення до кримінальної відповідальності групи осіб, які скоїли ряд злочинів на території району⁵⁷ (публікація ЗМІ).

---

⁵² <http://allnews.od.ua/?news=67751>

⁵³ <http://news.liga.net/news/N1109377.html>

⁵⁴ <http://news.mail.ru/incident/4904985/>

⁵⁵ <http://www.unian.net/ukr/news/news-383638.html>

⁵⁶ <http://reniinfo.od.ua/vlast/136-v-odesskoy-oblasti-na-vzyatke-pogoreli-krupnye-miliceyskie-chiny.html>

⁵⁷ http://censor.net.ua/ru/news/view/120239/moskal_razuznal_chno_nachalnik_cherkasskoyi_militsii_quotkrshuetquo

Начальник Пантелеймонівського відділення міліції міста Горлівка Донецької області та двоє слідчих цього ж підрозділу вимагали та отримали хабара в сумі 4 тисячі доларів США у дружини громадянина, затриманого за заподіяння тілесних ушкоджень, за пом'якшення покарання⁵⁸ (публікація ЗМІ).

Підполковник міліції співробітник ГУМВС України у Львівській області вимагав та отримав хабара в сумі 35 тисяч доларів США через посередника від громадянина Н. за непритягнення його до кримінальної відповідальності⁵⁹ (публікація ЗМІ).

Заступник начальника управління ГУМВС України в Дніпропетровській області вимагав 2000 доларів США від підприємця за безперешкодне відкриття одного з об'єктів підприємства⁶⁰ (публікація ЗМІ).

Начальник одного з відділів УБОЗ УМВСУ в Херсонській області вимагав у місцевого жителя хабар у розмірі 4 тис. доларів. Правоохоронець підшукував клієнтів, які мали якісь непорозуміння із законом, і за грошову винагороду пропонував «вирішення питань» в обхід законодавства. Цього разу міліціонер вимагав у жителя Херсона гроші та побутову техніку вартістю близько 10 тис. грн. за непритягнення його до кримінальної відповідальності через наявність боргових зобов'язань перед фізичною особою. «Перевертня в погонах» було затримано біля адмін. будівлі УБОЗ УМВСУ в Херсонській області під час одержання ним частини хабара в розмірі 12 тис. гривень.⁶¹ (публікація ЗМІ).

Вироки судів

До 5 років позбавлення волі з іспитовим строком засуджено за ч. 2 ст. 368 КК України заступника начальника райвідділу — начальника СВ Кременецького РВ УМВС України в Тернопільській області Б., який вимагав і отримав 1 500 доларів США хабара від гр. Якубовського Б.М. за непритягнення його сина до кримінальної відповідальності за фактом хуліганства.

---

⁵⁸ <http://kp.dn.ua/daily/010011/268831/>

⁵⁹ <http://www.obozrevatel.com/news/2010/6/25/374418.htm>

⁶⁰ <http://dneprovka.dp.ua/t11995/>

⁶¹ <http://expres.ua/news/2011/02/23/43578>

2.1.2. Хабарництво з боку слідчих та співробітників дізнання

Слідчі та співробітники дізнання вимагають та отримують хабарі переважно:

- за непритягнення до кримінальної відповідальності;
- за сприяння у вирішенні питань у судах про пом'якшення покарання підсудним;
- за зміну запобіжного заходу та обрання заходу, не пов'язаного з узяттям під варту;
- за вирішення питання щодо перекваліфікації злочину на менш тяжкий;
- за направлення до судів кримінальних справ з поданнями про їх закриття із передачею осіб на поруки;
- за повернення майна, вилученого у кримінальних справах.

Типові ситуації

Публікації ЗМІ

У Черкасах працівники СБУ затримали капітана міліції, яка вимагала від мешканок обласного центру 80 тис. грн. за непритягнення їхніх синів до кримінальної відповідальності. Хабарницю було затримано «на гарячому», під час отримання від посередника всієї суми. За матеріалами СБУ прокуратурою Черкаської області стосовно капітана міліції порушено кримінальну справу за ст. 368, ч. 3 (одержання хабара в особливо великому розмірі) Кримінального кодексу України.⁶² (публікація ЗМІ).

Стосовно двох слідчих одного з райвідділів Запоріжжя порушена кримінальна справа. Підозрювані отримали від громадянина хабар у сумі 1 000 доларів США за непритягнення його до кримінальної відповідальності та повернення вилучених у ході обшуку речей і документів.⁶³ (публікація ЗМІ).

Старший слідчий УМВС України в Хмельницькій області вимагав і отримав хабар у сумі 300 доларів США від громадянина, звинуваченого в скоєнні ДТП, за повернення йому на зберігання автомобіля⁶⁴ (публікація ЗМІ).

---

⁶² <http://www.unian.net/ukr/news/news-462440.html>

⁶³ <http://zp.vgorode.ua/news/5/57667/>

⁶⁴ <http://www.proximainform.net/content/news/96/11254/>

Слідчий ГУМВС України в Дніпропетровській області вимагав та отримав 400 тисяч грн. за сприяння у вирішенні питання в суді про пом'якшення покарання підсудному⁶⁵ (публікація ЗМІ).

Слідчий ГУМВС України в Донецькій області вимагав 8000 доларів США в матері місцевої мешканки, затриманої за зберігання наркотиків. За грошову винагороду правоохоронець обіцяв посприяти в призначенні покарання, не пов'язаного з позбавленням волі.⁶⁶ (публікація ЗМІ).

Слідчий Маріупольського ГУМВС України в Донецькій області вимагав та отримав через посередника хабар у сумі 2 тисячі доларів США від громадянина П. за непритягнення до кримінальної відповідальності за крадіжку лому кольорового металу⁶⁷ (публікація ЗМІ).

Старший дізнавач Чернігівського РВ УМВС України в Чернігівській області вимагав та отримав хабар у сумі 2 тисячі грн. від громадянки Ч. за вирішення питання щодо неперекваліфікації злочину на більш тяжкий та необрання за побіжного заходу, пов'язаного з взяттям під варту⁶⁸ (публікація ЗМІ).

Прокуратурою Запорізької області порушено кримінальну справу стосовно слідчого СВ Орджонікідзевського РВ ЗМУ ГУМВС України в Запорізькій області за фактом отримання хабара в розмірі 2500 доларів США. Правоохоронець отримав гроші за направлення до суду кримінальної справи з поданням про її закриття із передачею особи на поруки (публікація ЗМІ).

Співробітник слідчого управління ГУМВС України в Сумській області К. ввів в оману учасника ДТП громадянина Х. щодо наявності в його діях складу злочину й за винагороду в 3 тис. грн. пообіцяв вирішити питання про непритягнення його до кримінальної відповідальності.

Співробітник слідчого відділення Самбірського МВ ГУМВС України у Львівській області К. ввів в оману громадянина Ш. щодо наявності в його діях складу злочину (хуліганства) та шляхом шахрайства заволодів його грошовими

---

⁶⁵ http://zadonbass.org/news/crime/message_27192

⁶⁶ <http://www.0629.com.ua/news-16669.html>

⁶⁷ http://zadonbass.org/news/crime/message_30117

⁶⁸ <http://fakty.ua/news/9421-v-chernigovskoj-oblasti-pri-poluchenii-vzyatki-zaderzhan-starshij-doznavatel-rajotdela-milicii?logout=1>

коштами в сумі 5 тис. грн. нібито для вирішення питання про непритягнення до кримінальної відповідальності за скоєння хуліганства.

Співробітник СУ ГУМВС України в місті Києві Т. вимагав та отримав від громадянки Д. 30 тис. доларів США винагороди нібито за вирішення питання щодо зменшення міри покарання її співмешканцеві.

Співробітник слідчого відділення розслідування дорожньо-транспортних пригод слідчого управління ГУМВС України в місті Києві О. вимагав 1 тис. доларів США в якості хабара від громадянина З. за повернення йому автомашини «Деу», яку було доставлено до спеціального майданчика для тимчасового зберігання транспортних засобів.

Вироки судів

17.11.2010 р. до 5 років позбавлення волі з іспитовим строком засуджено за ч. 2 ст. 368 КК України слідчого Канівського МВ УМВС України в Черкаській області М., який вимагав та отримав 4000 грн. хабара від гр. Т. за непритягнення її дочки до кримінальної відповідальності за крадіжку мобільного телефону.

03.12.2010 р. до 5 років позбавлення волі з конфіскацією всього особистого майна засуджено за ч. 2 ст. 368 КК України слідчого Суворовського РВ Одеського МУ Д., який вимагав та отримав 500 доларів США хабара від гр. В. за зміну запобіжного заходу, обраного до його співмешканки, на захід, не пов'язаний з узяттям під варту.

2.1.3. Хабарництво з боку співробітників підрозділів БНОН

Співробітники підрозділів БНОН вимагають та отримують хабарі переважно за дії, пов'язані з незаконним обігом наркотиків, зокрема, за приховування дослідчих матеріалів тощо.

Типові ситуації

Публікації ЗМІ

Співробітники відділу боротьби з незаконним обігом наркотиків УМВС України в Житомирській області вимагали в родичів затриманого ними наркозалежного за непритягнення його до кримінальної відповідальності хабар у сумі 15 тисяч доларів США⁶⁹ (публікація ЗМІ).

⁶⁹ http://www.beznarkotikov.org/news/news_v_gitomire_na_vzyatke_pojmali_dvuh_oficerov_vbnon_/

2.1.4. Хабарництво з боку дільничних інспекторів міліції

Дільничні інспектори міліції вимагають та отримують хабарі переважно за відмови в порушенні кримінальних справ та приховування матеріалів адміністративного провадження.

Типові ситуації

Публікації ЗМІ

Дільничний інспектор Дніпропетровського РВ Дніпропетровського міського управління ГУМВС України в Дніпропетровській області вимагав і отримав 10 тисяч грн. хабара від громадянки Н. за ухвалення рішення про відмову в порушенні кримінальної справи стосовно її сина, який вчинив крадіжку⁷⁰ (публікація ЗМІ).

Прокуратурою міста Запоріжжя закінчене розслідування, і направлена в Шевченківський районний суд кримінальна справа щодо дільничного інспектора одного з райвідділів міліції, який отримав від громадянина хабар у розмірі 2 тисячі грн. за прийняте рішення про відмову в порушенні стосовно нього кримінальної справи, погрожуючи при цьому ініціювати скасування цього рішення⁷¹ (публікація ЗМІ).

Дільничний інспектор та інспектор дозвільної системи УМВС України в Чернівецькій області вимагали в громадянина 1 000 євро за непритягнення його до кримінальної відповідальності. Затримані при отриманні 7 000 грн. хабара.⁷² (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник Пустомитівського РВ ГУМВС України у Львівській області Р. вимагав та отримав 2,5 тис. грн. від громадянина А. за нібито ненаправлення матеріалів до суду для встановлення за ним адміністративного нагляду.

2.1.5. Хабарництво з боку співробітників Державтоінспекції

Співробітники Державтоінспекції вимагають та отримують хабарі переважно:

- за непритягнення до адміністративної відповідальності у сфері забезпечення дорожнього руху;

---

⁷⁰ <http://mair.in.ua/news/show/id/8773>

⁷¹ <http://reporter.zp.ua/2011/12/07/v-zaporozhe-budut-sudit-militsionera-vzyatochnika>

⁷² <http://www.blik.ua/content/view/45783/>

- за видачу зі спеціальних майданчиків чи стоянок тимчасово затриманих транспортних засобів;
- за здійснення дозвільних процедур, зокрема, за видачі дозволів на перевезення пасажирів тощо;
- за здійснення адміністративних процедур, зокрема, за зняття з обліку та постановку на облік транспортних засобів.

Типові ситуації

Порушені кримінальні справи

Співробітник ДПС УДАІ УМВС України в Херсонській області К. підrobив протоколи про адміністративні правопорушення стосовно громадян Г. та Б. за нібито порушення ними Правил дорожнього руху. Крім того, вимагав та отримав від Б. 200 грн. хабара за непритягнення його до адміністративної відповідальності за сфальсифікованим протоколом.

Співробітники відділення ДАІ з обслуговування адміністративної території Білгород-Дністровського району та автомобільно-технічної інспекції при УДАІ ГУМВС України в Одеській області В. та Б. вимагали та отримали 2 тис. грн. в якості хабара від місцевого жителя Я. за видачу з майданчика тимчасового зберігання транспортних засобів його автомобіля «Ніссан».

Співробітник відділу ДАІ з обслуговування адміністративної території міста Бердянська та Бердянського району УДАІ ГУМВС України в Запорізькій області Б. вимагав та отримав 1 тис. грн. від місцевого жителя П. за повернення йому автомобіля ВАЗ, який був тимчасово затриманий (з фабули кримінальної справи).

Співробітник відділу ДАІ обслуговування Ірпінського регіону УДАІ ГУМВС України в Київській області Т. вимагав та отримав 3 тис. грн. у якості хабара від місцевого жителя Ц. за повернення йому автомобіля, який був поміщений на штрафний майданчик.

Співробітники Кам'янець-Подільського взводу ДПС з обслуговування доріг державного значення УДАІ УМВС України в Хмельницькій області П. та Г. вимагали та отримали 250 грн. хабара від Я. за повернення йому автомобіля ВАЗ, який знаходився на штрафному майданчику.

Співробітник ДПС відділу ДАІ з обслуговування адміністративної території та автомобільно-технічної інспекції зазначеного міста УДАІ ГУМВС

України в Черкаській області Г. вимагав та отримав 1 тис. грн. у якості хабара від громадянина Г. за непритягнення його до адміністративної відповідальності за порушення Правил дорожнього руху.

Співробітник ДПС відділу ДАІ з обслуговування адміністративної території Золочівського району та автотехнічної інспекції при ГУМВС України у Львівській області К. вимагав та отримав 2,5 тис. грн. у якості хабара від громадянина К. за непритягнення його до адміністративної відповідальності за керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння.

Співробітник відділення ДАІ з обслуговування міста Севастополя та автомобільно-технічної інспекції при відділі ДАІ УМВС України в місті Севастополі О. вимагав та отримав 500 грн. у якості хабара від громадянина З. за непритягнення його до адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

Співробітник відділу ДАІ з обслуговування Печенізького району та автотехнічної інспекції УДАІ ГУМВС України в Харківській області В. вимагав та отримав 1 тис. доларів США в якості хабара від громадянина Б. за непритягнення його до адміністративної відповідальності за керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння.

Співробітник взводу ДПС селища Новоолексіївки УДАІ УМВС України в Херсонській К. вимагав та отримав 1 тис. грн. у якості хабара від приватного підприємця М. за видачу дозволу на перевезення пасажирів.

Співробітник відділення реєстраційно-екзаменаційної роботи з обслуговування Іршавського району УДАІ ГУМВС України в Закарпатській області Х. вимагав та отримав 3 тис. грн. у якості хабара від громадянина Б. за зняття з обліку його автомобіля МАЗ.

Співробітник окремої роти ДПС з обслуговування доріг державного значення УДАІ УМВС України в Тернопільській області М. вимагав та отримав 700 грн. у якості хабара від громадянина П. за постановку на облік автомобіля.

2.1.6. Хабарництво з боку співробітників Державної служби по боротьбі з економічною злочинністю

Співробітники Державної служби по боротьбі з економічною злочинністю вимагають та отримують хабарі переважно:

- за приховування матеріалів дослідчих перевірок суб'єктів господарювання;

- за нерозголошення компрометуючих фактів економічної діяльності;
- за непритягнення до кримінальної відповідальності за злочини, скоєні у сфері економічної діяльності;
- за невжиття заходів реагування на виявлення порушень під час проведення перевірок підприємницької діяльності;
- за непроведення перевірок діяльності суб'єктів господарювання;
- за сприяння в здійсненні підприємницької діяльності;
- за повернення майна, вилученого в ході здійснення перевірок.

Типові ситуації

Публікації ЗМІ

Начальник управління ДСБЕЗ та оперативний співробітник ДСБЕЗ Харцизького міського правління ГУМВС в Донецькій області вимагали 7 500 доларів США від керівника ОСББ за непритягнення до кримінальної відповідальності за отримання хабара⁷³ (публікація ЗМІ).

Начальник відділу УДСБЕЗ ГУМВС України у Львівській області затриманий за отримання хабара в сумі 7 000 доларів США. Хабар правоохоронець вимагав у громадянина за укриття компрометуючих фактів економічної діяльності⁷⁴ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник УДСБЕЗ УМВС України в Житомирській області К. вимагав та отримав 2 тис. грн. від приватного підприємця Р. за сприяння йому в здійсненні підприємницької діяльності.

Співробітник ДСБЕЗ Коростенського МВ УМВС України в Житомирській області Л. вимагав та отримав 5 тис. доларів США від громадянина В. за непритягнення його до кримінальної відповідальності, однак матеріали дослідчої перевірки направив для прийняття рішення.

Співробітники ДСБЕЗ Ленінського РВ Луганського МУ ГУМВС України в Луганській області Г. і Б. вимагали та отримали 4 тис. грн. хабара від приватного підприємця С. за невжиття заходів реагування на виявлення порушень під час проведення перевірки її підприємницької діяльності.

⁷³ <http://korrdon.info/events/32503-glavnyy-borec-harcyzska-so-vzyatkami-pogorel-na-vzyatke.html>

⁷⁴ <http://www.kommersant.ua/doc-u.html?docId=1673154&issuelD=7000810>

Співробітник Комінтернівського РВ Харківського МУ ГУМВС України в Харківській області С. вимагав та отримав 3 тис. грн. хабара від помічника директора ринку Л. за непроведення перевірок діяльності приватних підприємств на території ринку.

Співробітник Сихівського райвідділу Львівського міськуправління внутрішніх справ Д. вимагав та отримав 2 тис. грн. у якості хабара від місцевого жителя С. за видачу з майданчика тимчасового зберігання транспортних засобів його автомобіля ГАЗ.

Співробітники Сумського райвідділу внутрішніх справ З. та К. вимагали та отримали 5 тис. грн. у якості хабара від жителя міста Сум А. за повернення йому раніше вилученого автомобіля ВАЗ.

Вироки судів

До 5 років позбавлення волі з конфіскацією всього особистого майна засуджено за ч. 2 ст. 368, ч. 3 ст. 358 КК України начальника відділу боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій УДСБЕЗ УМВС України в Хмельницькій області Б. та старших оперуповноважених зазначеного підрозділу М., Ю. і В., які з травня 2007 року по березень 2009 року, за попередньою змовою між собою, за непритягнення до кримінальної відповідальності за використання неліцензійного програмного забезпечення в персональних комп'ютерах, з використанням підроблених документів періодично вимагали та отримували від приватних підприємств хабарі в розмірі від 100 до 20 000 грн. (усього 13 епізодів).

2.1.7. Хабарництво з боку співробітників карного розшуку

Співробітники карного розшуку вимагають та отримують хабарі переважно за приховування матеріалів дослідчої перевірки та за повернення майна, вилученого в ході проведення оперативно-розшукових заходів і дослідчих перевірок.

Типові ситуації

Порушені кримінальні справи

Співробітники карного розшуку Кам'янець-Подільського РВ УМВС України в Хмельницькій О. та С. заподіяли тілесні ушкодження громадянину В., затриманому за підозрою в скоєнні крадіжки, після чого вимагали та отримали

від «В» 1,5 тис. грн. за нібито не притягнення його до кримінальної відповідальності.

Співробітник карного розшуку Київського РВ Донецького МУ ГУМВС України в Донецькій області Р. шляхом підбурювання до давання хабара отримав 5 тис. грн. від громадянина С. за нібито вирішення питання про непритягнення до кримінальної відповідальності його майбутнього зятя за придбання викраденого мобільного телефону.

Співробітники ГУМВС України у Львівській області Т. і К. вимагали 35 тис. доларів США від громадянина С. за нібито не притягнення його до кримінальної відповідальності за вчинення крадіжки.

Співробітник УМВС України на Придніпровській залізниці К., зловживаючи службовим становищем, погрожуючи громадянину Л. притягненням до кримінальної відповідальності за нібито незаконне зберігання зброї, вимагав та отримав від останнього 457,3 тис. грн.

Співробітники Ківецького РВ УМВС України у Волинській області М. та Л. 10 липня вимагали та отримали 1 тис. грн. в якості хабара від громадянина Б. за повернення йому вилучених пиломатеріалів.

2.1.8. Хабарництво з боку співробітників підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю

Співробітники підрозділів боротьби з організованою злочинністю вимагають та отримують хабарі практично у всіх сферах діяльності перелічених вище категорій у тій частині, що належать до сфери їхньої діяльності. Крім того, хабарі отримують за невжиття заходів щодо кримінального бізнесу.

Типові ситуації

Публікації ЗМІ

16.11. 2011 року під час отримання хабара затриманий співробітник УБОЗ УМВС України в місті Севастополі. В цій же публікації «Письмо министру Захарченко из Севастополя» ідеться про те, що УБОЗ міста Севастополя під керівництвом його начальника обклав даниною весь кримінальний бізнес міста.⁷⁵ (публікація ЗМІ).

---

⁷⁵ http://sevastopol2011.ucoz.com/news/pismo_ministru_zakharchenko_iz_sevastopolja/2011-11-27-3069

2.1.9. Хабарництво співробітників міліції, пов'язане з несенням патрульно-постової служби

Хабарництво співробітників міліції, пов'язане з несенням патрульно-постової служби пов'язане перш за все з приховуванням фактів злочинної діяльності та адміністративних порушень, виявлених під час несення служби. В переважній більшості випадків ці факти фальсифікуються або провокуються самими міліціонерами.

Типові ситуації

Публікації ЗМІ

П'ятеро співробітників полку патрульної служби Харківського міського управління ГУМВС України в Харківській області й оперативний черговий одного з райвідділів міста, зловживаючи службовими повноваженнями, вимагали від мешканця іншого регіону незаконну грошову винагороду в сумі 30 000 грн. за те, щоб не притягувати його сина до кримінальної відповідальності за злочин, пов'язаний з незаконним обігом наркотиків⁷⁶ (публікація ЗМІ).

Співробітники ППС в місті Рівне безпідставно затримали двох громадян, вимагали хабара з непритягнення до адміністративної відповідальності. За відмову дати хабар доставили громадян до райвідділу, побили та склали фіктивні протоколи про адміністративне правопорушення⁷⁷ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник управління в метрополітені при ГУМВС України в місті Києві П. при затриманні громадянина Д. підкинув йому п'ять капсулів до мисливських набоїв, після чого вимагав та отримав від нього 200 грн. хабара за непритягнення до кримінальної відповідальності у зв'язку з вилученням зазначених капсулів.

2.2. Чинники, що породжують такий вид порушень права власності

До основних чинників, що спричиняють злочинне заволодіння власністю громадян міліціонерами-хабарниками, слід віднести:

- низькі моральні якості співробітників;
- низька якість кадрового відбору та виховної роботи;

---

⁷⁶ <http://illion.ship.ua/news/tag/33/harkov/>

⁷⁷ <http://videonews.com.ua/news/view/25897>

- незадовільна організація профілактичної та оперативно-розшукової роботи з боку СВБ;
- безконтрольність з боку керівництва;
- високий рівень корумпованості в системі МВС;
- протиправна, переважно злочинна безкарна поведінка керівників усіх рівнів, у тому числі міністерства, спрямована на особисте збагачення шляхом зловживань, хабарництва тощо;
- систематичне позбавлення власності самих співробітників ОВС в результаті налагодженої системи поборів;
- низький рівень матеріального забезпечення співробітників ОВС;

Зазначені приклади скоєння злочинів співробітниками міліції з метою протиправного заволодіння власністю та чинники, що призводять до таких злочинів свідчать про те, що система «хвора» і потребує термінової радикальної організаційної та кадрової реорганізації.

2.3. Шляхи вирішення проблеми

З метою мінімізації хабарництва, що скоюється співробітниками міліції, доцільно:

- переглянути критерії підбору кадрів в органи міліції, поліпшити вивчення кандидатів на службу в міліцію;
- забезпечити належну виховну роботу співробітників міліції, у тому числі із залученням громадськості;
- забезпечити належну профілактичну та оперативно-розшукову роботу з боку підрозділів СВБ;
- вжити дієвих заходів щодо зниження рівня корумпованості міліції, зокрема запровадити на законодавчому рівні провокацію хабара;
- запровадити систематичну переатестацію особового складу міліції за участі громадськості та з урахуванням громадської думки стосовно кожного окремо взятого працівника;
- запровадити систематичну переатестацію керівного складу міліції, у тому числі міністерства, за участі громадськості та з урахуванням громадської думки стосовно кожного окремо взятого керівника;
- забезпечити належний контроль за особовим складом міліції з боку керівництва;
- активізувати діяльність наглядових органів та громадськості, спрямовану на мінімізацію корупційних проявів у системі МВС;

- вжити заходів щодо викорінення практики поборів стосовно працівників міліції з боку їхніх керівників;
- поліпшити рівень матеріального забезпечення співробітників ОВС.

3. ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В РЕЗУЛЬТАТІ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР (ПЕРЕВІРОК ТОЩО). ПРОТИПРАВНІ ВИЛУЧЕННЯ ТА НЕПОВЕРНЕННЯ ВИЛУЧЕНОГО МАЙНА В РЕЗУЛЬТАТІ ПРИВЛАСНЕННЯ ЧИ ВТРАТИ

3.1. Загальний опис проблеми та типові приклади

Даний вид порушення права власності є також досить поширеним у діяльності ОВС. Спричинені ці порушення свідомим ігноруванням співробітниками міліції вимог нормативно-правових актів, які регламентують порядок здійснення кримінальних та адміністративних процедур, а також вилучення, обліку, зберігання речових доказів. У переважній більшості наслідком такого ігнорування є позбавлення власності громадян та протиправне присвоєння цієї власності співробітниками міліції.

За дії, пов'язані з цим видом порушення права власності, співробітники міліції нерідко притягуються до кримінальної відповідальності, але поширеність цього виду порушення досить велика.

Протиправні вилучення здійснюються переважно в ході перевірок суб'єктів господарювання, а також і в інших випадках при здійсненні міліцією оперативно-розшукових, слідчих, адміністративних та профілактичних дій.

Огляди, в ході яких здійснюється вилучення майна, як правило, проводяться за «добровільною згодою» власника житла чи іншого володіння особи, тоді як відповідно до частини 5 статті 177 Кримінально-процесуального кодексу України обшук житла чи іншого володіння особи, за винятком невідкладних випадків, проводиться лише за вмотивованою постановою судді.

3.1.1. Протиправні вилучення

Типові приклади

Публікації ЗМІ

Вилучення правоохоронцями предметів та носіїв інформації, пов'язаних із програмним забезпеченням, у харківському офісі компанії Golobal Logic та інших ІТ-компаній Харкова⁷⁸ (публікація ЗМІ).

---

⁷⁸ <http://maidan.org.ua/nv/1297353548>

Вилучення правоохоронцями комп'ютерів у Інтернет-клубі в місті Житомирі⁷⁹ (публікація ЗМІ).

Вилучення закарпатськими правоохоронцями мобільних телефонів у школярів у ході відпрацювання навчальних закладів з метою пошуку порнографічних роликів⁸⁰ (публікація ЗМІ).

Участь співробітників міліції в ліквідації торгових об'єктів в Євпаторії⁸¹ (публікація ЗМІ).

Вилучення співробітниками міліції майна з торгового об'єкта в селі Козаровичі Вишгородського району Київської області⁸² (публікація ЗМІ).

Вилучення співробітниками Іванівського РВ ГУМВС України в Київській області автомобіля, належного громадянину Солодкому С.С. (Газета «Поступ-інформ» № 342 (24.06.2010–01.07.2010) (публікація ЗМІ).

«Милиця обыскала дом журналистки»⁸³. У публікації повідомляється, що в рамках порушеної стосовно «Триzubівців» кримінальної справи у квартирі журналістки Олени Білогірської було проведено обшук та вилучено всю фото-відео та аудіоапаратуру й мобільні телефони. Відповідно до вимог законодавства України щодо державного захисту ЗМІ, вилучати техніку, яку журналіст використовує для виконання свої професійних обов'язків, заборонено (публікація ЗМІ).

Газета «20 хвилин» оголосила бойкот житомирській міліції⁸⁴. Йдеться про те, що працівники УМВС у Житомирській області брутально застосували силу проти журналісток газети, незаконно відібрали редакційну камеру (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітники Советського райвідділу внутрішніх справ АР Крим під час обшуку в будинку К. незаконно вилучили набої до мисливської рушниці та 40 тис. грн., які в подальшому привласнили.

---

⁷⁹ <http://abyrvalg.in.ua/uk/taxonomy/term/209/0?page=1>

⁸⁰ <http://zaxid.net/newsua/2010/11/17/133553/>

⁸¹ <http://poluostrov1.hiblogger.net/1138547.html>

⁸² <http://www.youtube.com/watch?v=reNzW61u3uE>

⁸³ <http://focus.ua/politics/164944>

⁸⁴ <http://zt.20minut.ua/news/10186409>

Співробітники Деснянського РУ ГУВС України в місті Києві в ході проведення обшуку вилучили документи та гроші, які не стосуються кримінальної справи. У визначений законом термін протиправно вилучені гроші та документи повернуті не були.

Співробітники Винницького РВ УМВС України в Чернівецькій області безпідставно вилучили в громадянина Б. мопед іноземного виробництва та привласнили його.

Співробітники лінійного відділу на станції Дніпродзержинськ УМВС України на Придніпровській залізниці 6 липня цього року на пероні вказаної станції незаконно затримали громадянина М. та під час особистого огляду заволоділи його документами й двома банківськими картками.

3.1.2. Неповорнення вилученого майна в результаті привласнення

Типові приклади

Публікації ЗМІ

9 листопада 2011 року прокуратурою Івано-Франківської області порушено кримінальну справу щодо заступника начальника УБОЗ області та колишнього оперуповноваженого зазначеного управління за торгівлю речовими доказами. Вказані правоохоронці, зловживаючи службовим становищем, шляхом службової підробки заволоділи та реалізували речові докази в кримінальній справі на загальну суму близько одного мільйона гривень. Їх звинувачують у привласненні та реалізації шкір'яних напівфабрикатів, що належать підприємцю Юрієві Марченкові — власнику та директору приватного підприємства «Маррос». Це підприємство займається заготівлею шкур великої рогатої худоби та експортом напівфабрикатів до Італії. Рік тому працівники міліції на автодорозі біля міста Калуша зупинили вантажний автомобіль, яким на шкіропереробний завод у місті Болехові перевозили заготовлені ПП «Маррос» шкури. Виявили фальшиве ветеринарне свідоцтво на цей товар, порушили справу, яку передали на розслідування до місцевого УБОЗу. У березні цього року слідчий УБОЗу наказав вилучити речові докази — партію шкур на мільйон гривень, які в подальшому були реалізовані, а гроші присвоєні⁸⁵ (публікація ЗМІ).

---

⁸⁵ <http://vidgolos.com/122534-milicioneri-prodali-shkiryani-rechdoki-za-miljon.html>

Слідчий ГУМВС України в Донецькій області привласнив 160 000 грн., які вилучив у ході слідства⁸⁶ (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник Куйбишевського РВ УМВС України в Запорізькій області Ч. підробив запис у книзі обліку речових доказів та привласнив MP3-плеєр, вилучений у громадянина Т.

Співробітник слідчого відділення Костянтинівського МВ УМВС України в Донецькій області В. в ході розслідування кримінальної справи вилучив у підозрюваного пенсійну банківську картку й зняв з неї 8 150 гривень.

3.1.3. *Неповернення вилученого майна в результаті втрати*

Типові приклади

Публікації ЗМІ

Інтернет-виданням «Sensor.net.» розміщена інформація⁸⁷ про втрату шесті вантажних автомобілів, вилучених у якості доказів у кримінальній справі співробітниками слідчого управління ГУМВС України в Сумській області (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник П'ятихатського РВ УМВС України в Дніпропетровській області Ц. допустив втрату 270 кг алюмінію, вилученого в якості речового доказу у кримінальній справі.

Співробітники ГУМВС України в Сумській області незаконно передали на зберігання сім вантажівок, вилучених у якості речові доказів у кримінальній справі, місце знаходження яких до цього часу не відомо.

3.2. Правова оцінка проблеми

3.2.1. *Проведення особистого огляду та огляду речей, в ході яких може бути здійснене вилучення*

Особистий огляд та огляд речей, допускаються з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення

⁸⁶ <http://incidents.com.ua/doneck/7849.html>

⁸⁷ <http://sensor.net.ua/go/offer-ResourceID-166847>

в разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення (частина 1 статті 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Особистий огляд може провадитись уповноваженою на те особою однієї статті з особою, що оглядається і в присутності двох понятих тієї ж статі (частина 2 статті 264 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Огляд речей, ручної поклажі, багажу, знарядь полювання і лову риби, добутої продукції, транспортних засобів та інших предметів здійснюється, як правило, у присутності особи, у власності (володінні) якої вони є. У невідкладних випадках зазначені речі, предмети може бути піддано оглядові з участю двох понятих під час відсутності власника (володільця) (частина 4 статті 264 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Про проведення особистого огляду або огляду речей складається протокол або про це зазначається в іншому протоколі. Речі й документи, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються (частина 1 статті 265 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Проведення обшуку та вилучення.

Обшук проводиться в тих випадках, коли є достатні підстави, що знаряддя злочину, речі й цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети і документи, які мають значення для встановлення істини в справі чи забезпечення цивільного позову, знаходяться в певному приміщенні або місці чи в якої-небудь особи.

Обшук проводиться також і в тому разі, коли є достатні дані про те, що в певному приміщенні або місці знаходяться розшукувані особи, а також трупи чи тварини.

Обшук проводиться за вмотивованою постановою слідчого з санкції прокурора чи його заступника, за винятком житла чи іншого володіння особи.

У невідкладних випадках обшук, за винятком житла чи іншого володіння особи, може бути проведений без санкції прокурора, але з наступним повідомленням прокурора в добовий строк про проведений обшук та його результати.

Обшук житла чи іншого володіння особи, за винятком невідкладних випадків, проводиться лише за вмотивованою постановою суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, обшук житла чи іншого володіння особи може бути проведено без постанови судді. (стаття 177 Кримінально-процесуального кодексу України).

Вилучення проводиться у випадках, коли є точні дані, що предмети чи документи, які мають значення для справи, знаходяться в певної особи чи в певному місці.

Вилучення проводиться за вмотивованою постановою слідчого.

Примусове вилучення із житла чи іншого володіння особи проводиться лише за вмотивованою постановою судді. (ст. 178 Кримінально-процесуального кодексу України).

Обшуки і вилучення, крім невідкладних випадків, повинні провадитись удень. (ст. 180 Кримінально-процесуального кодексу України).

Обшук і вилучення проводяться в присутності двох понять і особи, яка займає дане приміщення, а при відсутності її — представника житлово-експлуатаційної організації або місцевої ради народних депутатів.

Обшук і виїмка в приміщеннях, що їх займають підприємства, установи і організації, провадяться в присутності їх представників. Під час обшуку по можливості повинна бути забезпечена присутність обшукуваного або повнолітнього члена його родини, а при необхідності — також потерпілого.

Обшукуваним, понятим і відповідним представникам повинно бути роз'яснено їх право бути присутніми при всіх діях слідчого і робити заяви з приводу цих дій; ці заяви підлягають занесенню до протоколу. (ст. 181 Кримінально-процесуального кодексу України).

Обшук особи та виїмка в неї предметів і документів можуть бути проведені без постанови в таких випадках:

- при фізичному захопленні підозрюваного уповноваженими на те особами, якщо є достатні підстави вважати, що затриманий має при собі зброю або інші предмети, які становлять загрозу для оточуючих, чи намагається звільнитися від доказів, які викривають його чи інших осіб у вчиненні злочину;
- при затриманні підозрюваного;
- при взятті підозрюваного, обвинуваченого під варту;
- при наявності достатніх підстав вважати, що особа, яка знаходиться в приміщенні, де проводиться обшук чи примусова виїмка, приховує при собі предмети або документи, які мають значення для встановлення істини у справі.

Особи, які беруть участь у виконанні цих слідчих дій, повинні бути однієї статі з особою, яку обшукують, чи в якій проводиться ввімка. (Частини 3–4 статті 184 Кримінально-процесуального кодексу України).

При обшуку або вилученні можуть бути вилучені лише предмети і документи, які мають значення для справи, а також цінності і майно обвинуваченого або підозрюваного з метою забезпечення цивільного позову чи можливої конфіскації майна. (частина 1 статті 186 Кримінально-процесуального кодексу України).

3.2.2. Юридичні умови процедури адміністративного вилучення

Для прикладу розглянемо юридичні умови процедури вилучення системного блока як знаряддя або об'єкта адміністративного правопорушення, яке було виявлено співробітниками міліції у процесі проведення перевірки.

1. *Адміністративний протокол.* У разі виявлення у процесі перевірки адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, співробітники міліції повинні провести огляд майна в порядку, передбаченому статтею 264 Кодексу України про адміністративні правопорушення і скласти адміністративний протокол стосовно посадової особи підприємства, що перевірялося (пункт 7 статті 11 Закону України «Про міліцію»). Один примірник протоколу вручається під розписку цій посадовій особі (стаття 254 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

2. *Протокол огляду майна.* Згідно з умовами статті 264 Кодексу України про адміністративні правопорушення про факт огляду речей обов'язково робиться запис в адміністративному протоколі або складається окремий протокол.

3. *Протокол вилучення майна.* Системний блок (або жорсткий диск) як знаряддя або об'єкт правопорушення за статтею 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення вилучаються на підставі протоколу про вилучення або на підставі окремого запису в протоколі про адміністративне правопорушення чи протоколі про огляд майна.

За збереження вилученого майна до розгляду судом справи про адміністративне правопорушення несуть відповідальність посадові особи, які вилучають це майно. Причому в постанові суду в такій справі в обов'язковому порядку вказується рішення про повернення або конфіскацію вилучених речей (стаття 283 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Якщо в протоколі про вилучення не вказані місце зберігання, повний опис, а також вартість вилученого майна, — це може призвести до складностей при витребуванні такого майна в міліції після розгляду адміністративної справи в суді (абзац двадцять третій листа ВСУ від 30.01.07 р. № 9-12). Тому при складанні протоколу вилучення майна необхідно, щоб до протоколу був включений опис майна (виробник, обсяг, наявна інформація), а також були зазначені адреси його зберігання та вартість (причому оцінено має бути також і інформацію, яка зберігається, наприклад, на жорсткому диску).

Інформація на жорсткому диску є власністю і може містити конфіденційні відомості (статті 30, 38 Закону України «Про інформацію»). Вилучення такої інформації не може бути виконано в порядку адміністративного вилучення за статтею 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Тому вилучатися може тільки носій із контрафактною (на думку представників міліції) програмою! Що стосується іншої інформації, то її вилучення може бути проведено виключно за наявності законних на те підстав.

3.2.3. Підстави для перевірки суб'єкта господарювання, в ході якої можуть бути здійснені вилучення

Будь-яка перевірка суб'єкта господарювання органами міліції можлива виключно на підставі направлення на перевірку (пункт 24 статті 11 Закону України «Про міліцію»). Направлення повинне містити:

- дату видачі;
- назву підрозділу міліції;
- строки проведення перевірки;
- посади, звання та П. І. Б. осіб, яким доручена перевірка;
- мету, вид і підстави перевірки.

Направлення на перевірку має бути завіреним підписом начальника підрозділу міліції та печаткою органу міліції.

Якщо перевірка здійснюється у зв'язку з інформацією про злочин (що го-тується, здійснюється або вже здійснений), яка надійшла до органів внутрішніх справ, то така інформація має бути зареєстрована в Журналі реєстрації заяв і повідомлень про злочини (пункт 3.1 Інструкції, затвердженої наказом МВС від 14.04.2004 року № 400). Така інформація є підставою для заведення оперативно-розшукової справи та проведення оперативно-розшукових заходів, у тому числі й перевірок суб'єктів господарювання (стаття 97 Кримінально-процесуального кодексу України; статті 8–9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»).

Отже, якщо співробітники міліції мають намір здійснити перевірку суб'єкта господарювання, вони зобов'язані пред'явити направлення на перевірку. На вимогу суб'єкта господарювання працівники міліції зобов'язані пояснити, чому вони переривають робочий процес, щоб улаштувати перевірку, і на якій підставі збираються вилучити матеріальні цінності, якщо такий намір має місце. (стаття 57 Конституції України; стаття 5 Закону України «Про міліцію»; стаття 9 Закону «Про інформацію»).

3.2.4. Компетенція міліції при перевірках суб'єктів господарювання на предмет використання контрафактного програмного забезпечення

Для прикладу: якщо підставою для перевірки підприємства стало порушення авторських прав (стаття 176 Кримінального кодексу України), то в заяві, яка надійшла до міліції, має бути інформація про те, що цей злочин здійснено саме цим підприємством у процесі господарської діяльності. Це означає, що в міліціонерів мають бути дані про те, що саме цим підприємство з метою отримання прибутку незаконно, тобто без згоди власника авторських прав, займалося відтворенням програмного забезпечення (тиражуванням у декількох примірниках) та/або його розповсюдженням (передачею таких тиражованих примірників іншим особам).

Крім того, кримінальним злочином вважатиметься в тому разі, якщо своїми діями підприємство (його посадові особи) завдали збитки в розмірі, що перевищує 20-кратну суму загальної податкової соціальної пільги (у 2011 році — це понад 9410 грн.). А єдиною особою, яка може заявити про збиток, завданий незаконним використанням програмного забезпечення, є законний власник прав на таке програмне забезпечення. Будь-які інші заяви (у тому числі від колишніх працівників підприємства) не можуть бути підставою для порушення кримінальної справи.

Застосування програмного забезпечення за прямим призначенням (наприклад, робота в придбаній на «чорному» ринку програмі) не є порушенням будь-чиїх авторських прав за умови, що:

- програмне забезпечення не тиражується;
- технічні засоби захисту авторського права не обійдені (програма не зламувалася).

У таких випадках порушником є той, хто реалізував підприємству контрафактне (тобто виготовлене з порушенням авторських прав) програмне забезпечення. І таке програмне забезпечення може бути вилучене в суб'єкта господарювання тільки в разі підтвердження його контрафактності. Таким

підтвердження може служити експертиза, але тільки самого програмного забезпечення, а не системного блока або жорсткого диска, які є власністю суб'єкта господарювання.

3.2.5. Підстави для вилучення матеріальних цінностей у зв'язку з порушенням авторських прав

Співробітники міліції можуть вилучати будь-які матеріальні цінності суб'єктів господарювання у зв'язку з порушенням авторських прав тільки в таких випадках:

- проведення слідчих дій обшуку та виїмки в процесі розслідування кримінального злочину. Вилучення оформляється постановою про порушення кримінальної справи (стаття 98 Кримінально-процесуального кодексу України), постановою слідчого про обшук і виїмку, а також протоколом обшуку та/або виїмки за участю понятих (статті 177–186 Кримінально-процесуального кодексу України);
- вилучення за рішенням суду документів або контрафактної продукції, виявленої в ході перевірки, здійсненої з дотриманням умов, передбачених пунктом 24 статті 11 Закону України «Про міліцію»;
- конфіскація контрафактної продукції, а також матеріалів та обладнання для її виготовлення (стаття 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення), тобто адміністративне вилучення. У цьому випадку вилучення оформляється рішенням суду у справі про адміністративне правопорушення, передбачене стаття 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Розгляд таких справ знаходиться в юрисдикції загальних судів (стаття 221 Кодексу України про адміністративні правопорушення), а органи міліції мають право тільки складати протоколи про такі правопорушення (частина 1 статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення);
- вилучення як знаряддя або об'єкта правопорушення, виявленого під час особистого огляду особи або речей (стаття 265 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Конфіскація на підставі рішення або ухвали суду (абзац «д» частини 2 статті 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права») проводиться органами державної виконавчої служби в порядку виконання судових рішень, ухвал.

3.2.6. Облік та зберігання вилученого майна

Єдині правила вилучення, обліку та зберігання речових доказів, цінностей та іншого майна встановлені Інструкцією «Про порядок вилучення, облі-

ку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду», затвердженою 13.05.2004 року спільним наказом МВС (№ 5386/Мн), ДПА (№ 669/26), ВСУ (№ 96), ГПУ (№ 05/1-139ОКВ), СБУ (№ 62960), Державною судовою адміністрацією (№ 60/04).

3.3. Чинники, що породжують даний вид порушень права власності

До основних факторів, що спричиняють протиправні вилучення та неповернення вилученого майна в результаті його привласнення чи втрати співробітниками міліції слід віднести:

- системне ігнорування законодавства, що регламентує підстави і порядок проведення особистого огляду та огляду речей, в ході яких може бути здійснене вилучення;
- системне ігнорування законодавства, яке регламентує порядок вилучення речових доказів, зокрема, вилучення майна, що не стосується справи;
- порушення законодавства, що регламентує проведення обшуку;
- системні порушення норм законодавства, що регламентує підстави та порядок перевірки суб'єкта господарювання, в ході якої можуть бути здійснені вилучення;
- неналежна професійна підготовка співробітників міліції в частині проведення обшуків, оглядів та здійснення вилучень матеріальних цінностей у якості речових доказів;
- неналежна професійна підготовка співробітників міліції в частині обліку та зберігання вилученого майна;
- низькі моральні якості співробітників міліції, які з метою власного збагачення привласнюють вилучене майно;
- неналежний контроль з боку керівництва та наглядових органів за дотриманням законодавства в частині вилучення майна, його обліку та зберігання.

3.4. Шляхи вирішення проблеми

З метою мінімізації протиправних вилучень та неповернень вилученого майна в результаті його привласнення чи втрати співробітниками міліції доцільно:

- наладити дієвий контроль з боку наглядових органів за неухильним дотриманням законодавства, що регламентує підстави й порядок проведення особистого огляду та огляду речей, в ході яких може бути здійснене вилучення;
- налагодити дієвий контроль з боку наглядових органів за неухильним дотриманням законодавства, що регламентує порядок вилучення речових доказів, унеможливити вилучення майна, що не стосується справи;
- запровадити систематичні перевірки діяльності міліції на предмет дотримання законодавства, що регламентує підстави та порядок перевірки суб'єкта господарювання, в ході якої можуть бути здійснені вилучення;
- вжити заходів щодо підвищення професійного рівня працівників міліції в частині проведення обшуків, оглядів та здійснення вилучень матеріальних цінностей у якості речових доказів;
- вжити заходів щодо підвищення професійного рівня працівників міліції в частині обліку та зберігання вилученого майна;
- запровадити систематичні інвентаризації вилучення майна з метою упорядкування його обліку та забезпечення умов зберігання.

4. ПРОТИПРАВНІ ЗАТРИМАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ІЗ ПОДАЛЬШИМ ДОСТАВЛЯННЯМ ЇХ НА ПЛАТНІ СПЕЦІАЛЬНІ МАЙДАНЧИКИ ЧИ СТОЯНКИ, ПРОТИПРАВНІ СТЯГНЕННЯ КОШТІВ ЗА НАДАННЯ ПРИМУСОВИХ ПОСЛУГ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ТРАНСПОРТУВАННЯМ ТА ЗБЕРІГАННЯМ ПРОТИПРАВНО ЗАТРИМАНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

4.1. Загальний опис проблеми

Протиправні затримання транспортних засобів та доставляння на платні спеціальні майданчики та стоянки, протиправні стягнення пов'язаних із цим примусових послуг — один із найбільш масових видів порушення права власності в діяльності міліції, зокрема Державтоінспекції.

Транспортні засоби затримуються за найдрібніші порушення та доставляються на стоянки. В переважній більшості ці затримання здійснюються всупереч вимогам чинного законодавства. Затримані транспортні засоби доставляються переважно не на стоянки Державтоінспекції, де вартість зберігання автомобіля чітко зафіксована законодавством і складає 18,00 грн. за

першу добу та 10 грн. за кожну наступну добу, а на приватні стоянки, зберігання на яких коштує від 100 до 300 грн. за добу.

Систематично порушуються також вимоги частин 3, 4 статті 265-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення, якими передбачено, що автомобіль може бути затриманий на строк не більше трьох днів, звернення за отриманням автомобіля обов'язкове до виконання. Повернення автомобіля унеможлиблюється під різними надуманими приводами. Державтоінспекцією здійснюються всілякі перешкоди для своєчасного повернення автомобілів власникам. Випадки неповернення власникам транспортних засобів в терміни, що перевищують встановлені законодавством, мають масовий характер.

Якщо співробітники Державтоінспекції протримують автомобіль на такій стоянці 10 днів, то неважко порахувати, скільки коштів вони «витагнуть» таким затриманням на користь власника стоянки.

Стягнення коштів з громадян за доставляння та зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів — один із видів бізнесу Державтоінспекції. Кожен наряд ДАІ отримує відповідне планове завдання щодо кількості затриманих та доставлених на ці стоянки автомобілів. Таким чином, щороку в громадян вилучається близько 400 000 автомобілів.

Масово порушуються права громадян і безпосередньо при здійсненні доставляння затриманих автомобілів до місця зберігання. Співробітники міліції часто примушують водіїв керувати належними їм автомобілями до спеціальних майданчиків чи стоянок. У переважній більшості випадків міліціонери самовільно приникають у затримані автомобілі й самі керують ними до місця зберігання.

4.2. Типові ситуації

Публікації ЗМІ

Одна з таких приватних стоянок міста Києва, куди співробітники ДАІ доставляють затримані автомобілі, знаходиться за адресою: вулиця Залізничне шосе, 9. У водія Володимира Хмура даїшники відібрали автомобіль і відізнали на цю стоянку за відсутність поліса обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів⁸⁸. Для повернення автомобіля Володимиру знадобилося три дні, і він був

---

⁸⁸ <http://protidai.com.ua/618-stolichnoe-gai-otpravlyayet-izyatye-avto-na.html>

змушений заплатити 780 грн. на рахунок приватного підприємця. На вимогу водія видати йому документ, підтверджуючий оплату, він отримав кусок паперу із зазначенням суми без будь-яких реквізитів та без печатки. Такі обставини красномовно свідчать про подальший рух цих коштів. Під час відвідування цієї стоянки членами громадської організації «Дорожній контроль» близько п'ятнадцяти власників автомобілів обурювалися свавіллям та протиправними діями співробітників ДАІ. Багато з них розповіли, за що їхні автомобілі були затримані:

- сплинув термін довіреності;
- забув удома технічний паспорт;
- не мав при собі поліса обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- в автомобілі відсутня аптечка.

Це ті порушення, які жодним чином не впливають на безпеку дорожнього руху (публікація ЗМІ).

У місті Шостка Сумської області водій Василь Ткач без будь-якої причини був зупинений співробітниками Державтоінспекції⁸⁹. На прохання представитися та назвати причину зупинки міліціонери Ткача побили, провели несанкціонований обшук, під час якого вкрали 620 грн. та запасні частини до автомобіля на суму 1 940 грн. Протокол за будь-яке порушення не складався. Всупереч чинному законодавству правоохоронці відібрали у Ткача автомобіль, яким без відповідного дозволу самі керували до приватної стоянки. Свій автомобіль Ткач зміг забрати лише через місяць, сплативши відповідну суму на користь власника стоянки (публікація ЗМІ).

Нижче наведений факт⁹⁰ вражає своїм цинізмом, яскраво демонструє моральну потворність цієї категорії правоохоронців. У грудні місяці при двадцятиградусному морозі в нічний час інспектори ДАІ сфальсифікували протокол про керування автомобілем у стані сп'яніння стосовно хворої жінки (громадянки С.). Порушуючи цілий перелік норм законодавства, відібрали автомобіль, яким без відповідного дозволу самі керували до приватної стоянки, що знаходилася в лісі за межами міста, перебування автомобіля на якій коштує 260 грн. за добу, а хвору жінку вночі при двадцятиградусному морозі, легко вдягну, змусили йти через ліс пішки додому. На другий день лише після довгих

⁸⁹ <http://roadcontrol.org.ua/node/343>

⁹⁰ <http://osipov.kiev.ua/novosti/4717-inspektor-gai-siloj-otnyal-u-zhenshiny-avtomobil.html>

поневірянь по бюрократичних коридорах ДАІ вона змогла забрати зі стоянки свій автомобіль, заплативши перед цим на користь комерційної структури 260 грн. У результаті проведеної в подальшому експертизи, наданих інших доказів адміністративна справа стосовно громадянки С. була закрита судом за відсутністю в її діях складу адміністративного порушення. Але істоти в погонах, які, маючи владні повноваження, познувалися з жінки, ніякого покарання за це не понесли (публікація ЗМІ).

Свідками чергового свавілля⁹¹ були жителі Сімферополя. На їхніх очах співробітники ДАІ на службовому автомобілі, наздогнавши мопед під керуванням 18-річного хлопця, збили його переднім бампером. Водій мопеда вилетів на узбіччя. У результаті падіння у нього виявилася сильно пошкоджена нога — випадкові перехожі бачили багато крові з рваних ран. Міліціонери, підбігши до хлопця, побили його, а мопед відігнали на стоянку (публікація ЗМІ).

В Оболонському районі міста Києва співробітники ДАІ побили водія А.,⁹² за те, що він хотів повідомити засоби масової інформації про їх протиправні дії. Міліціонери провели несанкціонований обшук автомобіля та особистий обшук, у ході якого вкрали у водія 200 грн. та 1800 доларів США. Автомобіль, що належав громадянину А. співробітники ДАІ відігнали на приватну стоянку (публікація ЗМІ).

Порушені кримінальні справи

Співробітник спеціального загону ДПС особливого призначення при МВС України (підпорядкований ДДАІ МВС України) З. з громадянином К. незаконно заволоділи автомобілем «Лексус» громадянина М. За даним фактом порушено кримінальну справу за ознаками злочину передбаченого ч. 2 ст. 289 КК України (незаконне заволодіння транспортним засобом).

4.3. Правова оцінка проблеми

Аргументуючи протиправність дій співробітників ДАІ при тимчасових затриманнях транспортних засобів, необхідно розглянути такі аспекти:

- затримання транспортного засобу шляхом доставляння його для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку;

---

⁹¹ <http://censor.net.ua/links/news/169661>

⁹² <http://osipov.kiev.ua/novosti/6075-poka-odin-gaishnik-menya-derzhal-vtoroj-zverski.html>

- доставляння транспортного засобу для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку;
- стягнення плати за доставляння транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку та його зберігання.

4.3.1. Затримання транспортного засобу шляхом доставляння його для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку

Закон (стаття 265-2 КУпАП) передбачає два варіанти затримання транспортного засобу:

- шляхом блокування;
- шляхом доставляння його для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку.

Другий варіант може бути застосований лише в якості крайнього заходу. По своїй суті це є вилученням власності, перешкоджання володінню нею, користуванню, розпорядженню своїм майном на власний розсуд (стаття 41 Конституції України, стаття 319 Цивільного кодексу України).

Затримання, доставляння та зберігання транспортного засобу може бути правомірним лише у разі обов'язкової сукупності таких чотирьох умов (складових):

1. Затриманню обов'язково має передувати скоєння одного з правопорушень, передбачених статтею 265-2 КУпАП, а саме:

- порушення, передбачені частинами першою, другою, третьою, п'ятою і шостою статті 121 КУпАП (Порушення водіями правил експлуатації транспортних засобів, ...);
- порушення, передбачене статтею 121-1 КУпАП (Експлуатація водіями транспортних засобів, ідентифікаційні номери складових частин яких не відповідають записам у реєстраційних документах);
- порушення, передбачені статтею 126 КУпАП (Керування транспортними засобами особами, які не мають відповідних документів або не пред'явили їх для перевірки);
- порушення, передбачені частинами першою, другою, третьою і четвертою статті 130 КУпАП (Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції);
- порушення, передбачені статтею 132-1 КУпАП (Порушення правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів та правил проїзду

великогабаритних і великовагових транспортних засобів автомобільними дорогами, вулицями та залізничними переїздами);

- порушення, передбачені статтею 206-1 КУпАП (Незаконне перевезення іноземців та осіб без громадянства територією України).

Уповноваженим особам ДАІ забороняється брати участь у здійсненні блокування або евакуації транспортних засобів у випадках, не передбачених законом (абзац 2 пункту 2 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 17.12.2008 року № 1102).

2. На місці виявлення адміністративного правопорушення, яке передбачає затримання транспортного засобу, неможливо усунути причину затримання (пункт 2 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 17.12.2008 року № 1102).

3. Розміщення транспортного засобу в місці затримання суттєво перешкоджає дорожньому руху (частина перша статті 265-2 КУпАП, пункт 2 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 17.12.2008 року № 1102). (Транспортний засіб створює значні/суттєві перешкоди дорожньому руху, якщо він робить неможливим рух транспортних засобів проїзною частиною автомобільної дороги — пункт 8.1. Інструкції, затвердженої наказом МВС від 26 лютого 2009 року № 77). Наявність цієї умови є необхідною для затримання шляхом доставляння для подальшого зберігання. За відсутності цієї умови транспортний засіб затримується шляхом блокування. **Закон не надає співробітнику ДАІ права вибору щодо того, який саме захід застосувати при затриманні транспортного засобу — заблокувати чи доставити його за допомогою евакуатора для зберігання на спеціальний майданчик або стоянку. Законом встановлено, що тимчасове затримання транспортного засобу шляхом доставляння його для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку, в тому числі за допомогою евакуатора, можливе лише в тому разі, якщо розміщення затриманого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху.**

4. Співробітником ДАІ водієві надана можливість вжити заходів щодо повернення автомобіля до місця постійної дислокації, але водій не скористався цією можливістю.(У разі тимчасового затримання транспортного засобу співробітник ДАІ зобов'язаний надати особі можливість повідомити про тимчасове затримання транспортного засобу та своє місцезнаходження іншу особу за власним вибором і вжити заходів щодо повернення автомобіля до місця постійної дислокації — частина друга статті 265-2 КУпАП). Ця умова необхідна для затримання як шляхом блокування, так і доставляння для подальшого зберігання.

Отже, співробітник ДАІ як крайній захід має право тимчасово затримати транспортний засіб шляхом його доставляння для зберігання на спеціальний майданчик або стоянку за допомогою евакуатора лише за обов'язкової наявності всіх чотирьох складових у сукупності:

- 1) скоєне відповідне правопорушення, визначене статтею 265-2 КУпАП;
- 2) на місці зупинки неможливо усунути причину затримання;
- 3) розміщення транспортного засобу в місці затримання суттєво перешкоджає дорожньому руху;
- 4) водієві надана можливість повернути автомобіль на місце постійної дислокації, а він такою можливістю не скористався).

Затримання та доставляння за відсутності будь-якої з зазначених складових є протиправним та неминуче призводить до порушення права власності. Враховуючи, що всі ці протиправні затримання шляхом доставляння на спеціальні майданчики чи стоянки (по суті вилучення) відбуваються всупереч волі власника чи користувача, вони мають формальні ознаки злочину, передбаченого статтею 289 Кримінального кодексу України (незаконне заволодіння транспортним засобом). У примітці 1 до цієї статті зазначено: «Під незаконним заволодінням транспортним засобом у цій статті слід розуміти вчинене умисно, з будь-якою метою протиправне вилучення будь-яким способом транспортного засобу у власника чи користувача всупереч їх волі». І ніде не зазначено, що співробітник ДАІ не є суб'єктом цього злочину.

4.3.2. Доставляння транспортного засобу для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку

Згідно з Порядком, затвердженим постановою КМУ від 17.12.2008 року № 1102, доставляння транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку здійснюється виключно за допомогою спеціальних автомобілів-евакуаторів, у тому числі тих, що належать підприємствам, установам та організаціям, які провадять діяльність, пов'язану з транспортуванням транспортних засобів, і з якими Державтоінспекцією укладені в установленому порядку договори.

Для доставляння транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку уповноважена особа ДАІ викликає евакуатор через чергового підрозділу Державтоінспекції. Після прибуття евакуатора уповноважена особа ДАІ робить у присутності двох свідків і представника підприємства, установи або організації, яким належить евакуатор, запис у протоколі про

адміністративне правопорушення про тимчасове затримання транспортного засобу із зазначенням:

- 1) дати, часу, місця порушення й підстави для тимчасового затримання та доставляння транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;
- 2) посади, місця роботи, прізвища, імені та по батькові особи, яка приймає рішення про тимчасове затримання й доставляння транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку;
- 3) типу, марки, державного реєстраційного номера, переліку візуальних недоліків та пошкоджень транспортного засобу, що тимчасово затримується і доставляється на спеціальний майданчик чи стоянку;
- 4) найменування, місцезнаходження та номера телефону підприємства, установи або організації, які доставляють транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку, державного реєстраційного номера евакуатора;
- 5) адреси місця зберігання транспортного засобу;
- 6) посади, прізвища, імені та по батькові особи, яка виконує роботи з доставляння транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

До протоколу за можливості додаються фотографія транспортного засобу, що підлягає тимчасовому затриманню, і перелік речей, які перебувають у ньому.

Протокол підписують особа, яка прийняла рішення про тимчасове затримання транспортного засобу, особа, що виконує роботи з доставляння такого засобу на спеціальний майданчик чи стоянку, два свідки, а також водій і страховий комісар у разі їх присутності.

Будь-який інший спосіб доставляння є протиправним. На практиці ж співробітники ДАІ в переважній більшості випадків примушують водія (іноді навіть з ознаками сп'яніння) керувати автомобілем до штрафмайданчика, або самовільно проникають у салон автомобіля та самі безпосередньо керують ним до місця зберігання. У зв'язку з цим необхідно звернути увагу на наступну норму законодавства — статтю 162 Кримінального кодексу України (порушення недоторканності житла). Згідно з диспозицією зазначеної статті злочином вважається незаконне проникнення як до житла, так і до іншого володіння особи. Відомо, що салон автомобіля і є тим самим іншим володіння особи (абзац 3 пункту 11 постанови Пленуму Верховного Суду України від 28.03.2008 року № 2) і проникати до нього дозволено не інакше як за вмотивованим рішенням суду (стаття 30 Конституції України). Частина 2 зазначеної

статті передбачена відповідальність за таке проникнення саме службовою особою, якою і є співробітник ДАІ.

4.3.3. Стягнення плати за доставляння транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку та його зберігання

Згідно з положеннями статті 265-2 КУпАП після закінчення триденного строку тимчасового затримання транспортного засобу особа має право звернутися за отриманням тимчасово затриманого транспортного засобу. Таке звернення особи є обов'язковим для його виконання незалежно від стадії вирішення справи про адміністративне правопорушення. За подання такого звернення та повернення особі тимчасово затриманого транспортного засобу не може стягуватися плата.

Проте пунктом 12 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 17.12.2008 року № 1102, усупереч Закону обов'язок оплати витрат, пов'язаних з транспортуванням та зберіганням тимчасово затриманих транспортних засобів, покладено на водіїв, власників (співвласників). Саме ця невідповідність і є основним стимулом порушення права власності громадян з боку співробітників ДАІ. Роботи, пов'язані з транспортуванням та зберіганням тимчасово затриманих транспортних засобів — це є по своїй суті платні послуги, які надаються примусово.

Відповідно до змісту Порядку справляння плати за надання послуг органами та підрозділами МВС, затвердженого наказом МВС, Мінфіну та Мінекономіки від 05.10.2007 року № 369/1105/336, платні послуги, указані в пунктах 8 (Зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках Державтоінспекції), 43 (Доставка, зокрема з використанням спеціальних транспортних засобів, затриманих або технічно несправних транспортних засобів до місця зберігання) Переліку (795-2007-п) не можуть надаватися органами та підрозділами МВС без згоди замовника.

Не можуть бути послуги примусовими, а відповідно за такі послуги не може стягуватися плата, з огляду на норми статей 14, 167, 203, 215, 216, 231, 267, 901, 903 Цивільного кодексу України.

Що стосується вартості послуг з доставки та зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів у разі згоди замовника на надання таких послуг, вони визначені Розмірами плати за надання послуг органами та підрозділами МВС, затвердженими наказом МВС, Мінфіну та Мінекономіки від 05.10.2007 р. № 369/1105/336 за зберігання одного транспортного засобу, а саме:

- за першу добу — 18,0 грн.;
- за кожен наступну добу — 10,0 грн.

Доставка, зокрема з використанням спеціальних транспортних засобів, затриманих або технічно несправних транспортних засобів до місця зберігання (за 1 км).
За доставку одного транспортного засобу — 10,0 грн.

4.4. Чинники, що породжують даний вид порушень

З метою особистого збагачення посадовців Державтоінспекція використовує свої лобістські можливості та включає в національне законодавство відверто корупційні схеми, які порушують права громадян і суперечать законодавству України. Саме таким протизаконним корупційним нормативно-правовим актом є постанова КМУ від 14.10.2009 року № 1136 *«Про внесення змін до постанови КМУ від 17.12.2008 року № 1102 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках»*, якою дозволено Державтоінспекції укладати договори на зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів з комерційними структурами та здирати з громадян на користь цих структур кошти, що в десятки разів перевищують вартість цієї примусової послуги, передбачену чинним законодавством. Завдяки зазначеній постанові Державтоінспекція вибудувала новий вид тіньового бізнесу. Шляхи потрапляння цих коштів до кишені бізнесменів у погонах є темою окремого дослідження.

Цьому виду порушень сприяє також відсутність належного контролю за діяльністю Державтоінспекції з боку наглядових органів та громадськості.

До причин та умов, що сприяють зазначеним порушенням, також слід віднести високий рівень латентності зловживань з боку Державтоінспекції та правову необізнаність багатьох громадян про:

- підстави та порядок вилучення транспортних засобів;
- максимальні строки знаходження транспортних засобів на штрафних майданчиках та порядок їх повернення;
- максимально встановлені розміри плати за зберігання транспорту;
- можливість та порядок оскарження протиправних дій співробітників Державтоінспекції.

4.5. Шляхи вирішення проблеми

З метою мінімізації цього виду порушень було б доцільно:

- скасувати постанову КМУ від 14.10.2009 року № 1136 *«Про внесення змін до постанови КМУ від 17.12.2008 року № 1102 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних за-*

- собів на спеціальних майданчиках і стоянках», заборонити Державтоінспекції укладати договори на зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів з комерційними структурами;
- Положення Порядку, затвердженого постановою КМУ від 17.12.2008 року № 1102, в частині стягнення коштів при поверненні власникові тимчасово затриманого автомобіля зі спеціального майданчика чи стоянки привести у відповідність з положеннями частини 5 статті 265-2 КУпАП;
  - запропонувати Генеральній прокуратурі провести перевірку за всіма фактами тимчасових затримань транспортних засобів шляхом доставляння на спеціальні майданчики та стоянки з вжиттям відповідних заходів відповідно до чинного законодавства;
  - провести громадську експертизу діяльності Державтоінспекції, пов'язаної з тимчасовими затриманнями транспортних засобів шляхом доставляння на спеціальні майданчики та стоянки, зі складенням відповідного експертного висновку та наданням відповідних пропозицій із подальшим контролем за їх виконанням.

5. ПРОТИПРАВНІ СТЯГНЕННЯ ПЛАТЕЖІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ДОЗВІЛЬНИХ ПРОЦЕДУР, ЗОКРЕМА З ВИКОРИСТАННЯМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ В ПРИМІЩЕННЯХ ОВС

Загальний опис проблеми

Один із видів системного позбавлення власності громадян у діяльності міліції — стягнення платежів при здійсненні адміністративних та дозвільних процедур, у тому числі з використанням суб'єктів господарювання, розміщених у приміщеннях ОВС.

- У ході реалізації проекту досліджувалися два напрямки таких стягнень:
- стягнення платежів при проведенні експертиз транспортних засобів;
  - стягнення платежів підрозділами ГІРФО при оформленні та видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон.

5.1. Стягнення платежів при проведенні експертиз транспортних засобів

5.1.1. Загальний опис проблеми

Під час постановки або зняття з обліку транспортних засобів їх власники змушені здійснювати оплату роботи експертів за проведення ними

огляду транспортних засобів з метою попередження та розкриття злочинів, пов'язаних із знищенням, підробкою, заміною ідентифікаційного номера або заміною без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу та підробкою реєстраційних документів. Фактично на власників транспортних засобів покладено обов'язок сплачувати кошти з метою довести те, що вони не знищували, не підробляли номери агрегатів, реєстраційні документи, тобто не скоювали злочини, відповідальність за які настає у відповідності до статей 290 та 358 Кримінального кодексу України. Такими обставинами, крім порушення права власності, ігнорується презумпція невинуватості людини, яка є одним з основних принципів кримінального судочинства.

5.1.2. Правова оцінка проблеми

Постановка та зняття з обліку транспортних засобів в підрозділах Державтоінспекції МВС України здійснюється у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388 *«Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів»*.

Метою державної реєстрації транспортних засобів є контроль за:

- відповідністю конструкцій та технічного стану транспортних засобів установленим вимогам стандартів, правил і нормативів;
- дотриманням законодавства, що визначає порядок сплати податків і зборів;
- використанням транспортних засобів в умовах воєнного і надзвичайного стану;
- веденням їх обліку;
- запобіганню вчиненню щодо них протиправних дій.

Аналогічні цілі та порядок їх здійснення регламентовані наказом МВС України від 10 квітня 2002 року № 335, який був зареєстрований в Міністерстві юстиції України 4 червня 2002 року за № 472/6760 та затвердженій ним Інструкції *«Про проведення державної реєстрації, перереєстрації та обліку транспортних засобів, оформлення і видачі реєстраційних документів, номерних знаків на них та здійснення перевірок реєстраційно-екзаменаційними підрозділами Державтоінспекції МВС України»*.

Відповідно до пункту 3.6. зазначеної Інструкції, серед інших заходів, за місцем реєстрації транспортного засобу, експертом з досліджень автотранспорту проводиться огляд транспортного засобу.

У процесі огляду експертом, який повинен мати відповідне свідоцтво на право проведення експертного дослідження даного виду та має бути внесений до Реєстру атестованих судових експертів, ведення якого відповідно до Закону України «Про судову експертизу» покладено на Міністерство юстиції України здійснюється перевірка:

- справжності ідентифікаційних номерів вузлів і агрегатів;
- відповідність нанесення ідентифікаційних номерів вузлів і агрегатів вимогам заводу-виробника;
- справжності реєстраційних документів на транспортний засіб та інших документів, які є підставою для реєстрації транспортного засобу.

За наявності підстав вважати про підроблення, знищення, зміни номерів вузлів та агрегатів або реєстраційних документів, експертом має бути проведено відповідне експертне дослідження, за наслідками якого повинен складатись висновок чи акт спеціального дослідження, які долучаються до реєстраційної справи.

Такий же порядок передбачений Інструкцією *«Про проведення огляду транспортних засобів та їх реєстраційних документів під час реєстрації, перереєстрації і зняття з обліку»*, затвердженою наказом МВС України від 10.11.2005 року № 987, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24 листопада 2005 р. за № 1424/11704.

Пунктом 1.3. цієї Інструкції також передбачено проведення огляду транспортних засобів та реєстраційних документів до них під час реєстрації, перереєстрації та зняття з обліку виключно експертами, які мають право самостійного проведення даного виду експертиз та внесені до Реєстру атестованих судових експертів Міністерства юстиції України.

Під час проведення оглядів пунктом 1.4. вищевказаної Інструкції на експертів покладено основне завдання щодо попередження і розкриття злочинів, пов'язаних із знищенням, підробкою, заміною ідентифікаційного номера або заміною без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу та підробкою реєстраційних документів.

Згідно з пунктом 89 спільного наказу МВС України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 05.10.2007 року № 369/1105/336 *«Про затвердження Розмірів плати за надання послуг органами та підрозділами*

внутрішніх справ та Порядку їх справляння» вартість провадження експертом дослідження простої складності транспортних засобів усіх категорій (або окремих агрегатів) вітчизняного виробництва або країн СНД складає 71 грн. 36 коп., а іноземного виробництва (окремих агрегатів) — 123 грн. 95 коп.

З урахуванням загальної кількості операцій щодо зняття з обліку та постановки транспортних засобів на облік у бюджет від громадян надходять кошти, які обчислюються мільярдами гривень.

В той же час, стягнення цих коштів із громадян обґрунтованими та такими, що відповідають діючому законодавству визнати не можна, оскільки:

1. Рішення про державну реєстрацію наказу МВС України від 10 квітня 2002 року № 335, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 4 червня 2002 року за № 472/6760 та затверджена ним Інструкція *«Про проведення державної реєстрації, перереєстрації та обліку транспортних засобів, оформлення і видачі реєстраційних документів, номерних знаків на них та здійснення перевірок реєстраційно — екзаменаційних підрозділів Державтоінспекції МВС України»* скасовано на підставі Висновку Міністерства юстиції № 2/60 від 14 січня 2006 року. Будь-який інший наказ, розпорядження тощо, які би регламентували цю діяльність МВС України, не видані, або не оприлюднені.

2. Обов'язкові умови щодо залучення до проведення досліджень експертів, які мають право самостійного проведення даного виду експертиз та внесені до Реєстру атестованих судових експертів Міністерства юстиції України (Закон України *«Про судову експертизу»*, пункт 1.3. наказу МВС України від 10 листопада 2005 року № 987), МВС України та підлеглими експертними підрозділами на місцях ігноруються стовідсотково. Згідно з даними Міністерства юстиції України⁹³, станом на лютий 2011 року, до Реєстру внесено лише 36 атестованих експертів, які працюють у всіх підрозділах системи МВС України. За таких умов проведені дослідження слід визнати нікчемними, а стягнення коштів з громадян безпідставними.

3. Серед основних завдань міліції, визначених статтею 2 Закону України *«Про міліцію»*, є запобігання правопорушенням та їх припинення, а також виявлення та розкриття злочинів. Для виконання зазначених завдань, відповідно до статті 24 цього ж закону, фінансування забезпечується та здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Така практика також не відповідає пункту 2 статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, яка розкриває сутність та зміст цієї

---

⁹³ <http://rase.minjust.gov.ua/>

найважливішої гарантії громадян — вина кожного повинна бути доведена у встановленому законному порядку.

Крім того, за таких обставин, обов'язки міліції, визначені пунктом 2 статті 10 Закону України «Про міліцію» щодо виявлення, запобігання, припинення та розкриття латентних злочинів, виконуються лише після сплати певної суми коштів власниками транспортних засобів.

Таким чином, керівництво МВС України свідомо вважає виконання безпосередніх обов'язків підлеглих щодо виявлення та розкриття злочинів таким видом своєї діяльності, який порівнюється та вважається господарською діяльністю.

Таким чином:

1. Стягнення коштів громадян за роботу експертів, які не мають права самостійного проведення даної роботи та не внесені до Реєстру атестованих судових експертів Міністерства юстиції України, є безпідставними та такими що суперечать діючому законодавству. Зокрема, положенням Закону України «Про судову експертизу» та відомчому наказу МВС України від 10.11.2005 року № 987, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 24 листопада 2005 року за № 1424/11704).

2. Виконання безпосередніх обов'язків працівниками міліції щодо організації виявлення, запобігання, припинення та розкриття злочинів, передбачених статтями 290 (знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу) та 358 Кримінального кодексу України (підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів), відповідно до статей 2; 10 Закону України «Про міліцію» та чисельними відомчими наказами, вважатись послугами, що надаються громадянам, не можуть.

3. Дії посадових осіб МВС України, під чиїм керівництвом із громадян безпідставно та незаконно стягуються кошти за надання послуг, виконання яких законодавством віднесено до основних завдань та обов'язків працівників міліції, виходять за межі їх службових повноважень.

5.1.3. Чинники, що породжують цей вид порушень

До основних причин та умов, що сприяють зазначеним порушенням, перш за все слід віднести:

- бажання посадовців МВС незаконно отримати додаткові кошти;
- відсутність правової обізнаності громадян;

- відсутність дієвого контролю за дотриманням прав людей з боку наглядових органів та громадськості.

5.1.4. Шляхи вирішення проблеми

Для поновлення порушених майнових прав громадян та недопущення їх у подальшому доцільно:

1. Направити відповідну інформацію:
  - 1.1. До Генеральної прокуратури України;
  - 1.2. Міністрові внутрішніх справ України.
2. Запропонувати Міністрові внутрішніх справ України внести відповідні зміни та доповнення до відомчих нормативних актів.
3. Запропонувати Генеральному прокуророві України за вищевказаними фактами провести дослідчу перевірку, за наслідками якої прийняти рішення у відповідності до ст. 97 КПК України.
4. Про реагування посадовців і вжиті заходи довести до відома громадян через засоби масової інформації.

5.2. Стягнення платежів підрозділами ГРФО при оформленні та видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон

5.2.1. Загальний опис проблеми

Системним є порушення прав власності громадян при наданні не передбачених послуг МВС при оформленні та видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон. На особу, яка в установленому порядку подала відповідну заяву на отримання вказаного документа, як правило, покладається обов'язок разом із паспортом громадянина України, заявою-анкетую, квитанцією про сплату державного мита подавати довідку про наявність або відсутність судимості. Вказані довідки, залежно від терміну їх отримання, коштують для громадянина до 100 гривень.

Проте, маючи пряму матеріальну зацікавленість, працівники паспортних підрозділів, під приводом надання зручностей, рекомендують відвідувачам звертатись до державного підприємства МВС України «Ресурси-документ», які за додаткову плату в змозі допомогти громадянину зібрати документи, необхідні для оформлення закордонного паспорта (у тому числі отримати платну довідку про наявність або відсутність судимості).

Серед інших пропозицій, які надходять від працівників паспортних підрозділів громадянам, для тих, хто бажає отримати паспорт для виїзду

за кордон, є можливість звернення до рекомендованих туристичних фірм, які надають послуги з оформлення закордонних паспортів усім бажаним, незалежно від бажання виїхати за кордон за путівкою фірми, або без неї. Вартість такої послуги — до 650 гривень.

У приміщеннях майже всіх управлінь, органів та підрозділів міліції функціонують підрозділи Державного підприємства МВС України «Інформ-Ресурси», які згідно з наказом МВС від 21.07.2008 р. № 347 є самостійною юридичною особою. Створене це підприємство нібито для надання послуг населенню при здійсненні міліцією дозвільних та інших адміністративних процедур. Фактично підрозділи підприємства жодних послуг населенню не надають, а посадові особи міліції при здійсненні цих процедур сприяють стягненню з громадян коштів на рахунки підприємства.

У приміщеннях підрозділів ГРФО функціонують підрозділи аналогічного підприємства «Документ», *спадкоємець створеного у 2004 році державного підприємства «Ресурси-Документ»*. Посадові особи ГРФО при здійсненні дозвільних та адміністративних процедур також у примусовому порядку стягують з громадян кошти на рахунки цього підприємства без замовлення з боку громадян та без надання їм будь-яких послуг.

5.2.2. Правова оцінка проблеми

У приміщеннях і на виділених територіях, де знаходяться органи і підрозділи міліції, забороняється організація діяльності суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та виду господарської діяльності (*частина 14 статті 5 ЗУ «Про міліцію»*).

Існуючий порядок видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон є поширеним в Україні та суперечить Порядку провадження за заявами про оформлення паспортів громадянина України для виїзду за кордон і проїзних документів дитини, затвердженого наказом МВС України від 21.12.2004 року № 1603, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 20.01.2005 року № 68/10348.

Пунктом 12 вищевказаного Порядку визначено, що перевірка наявності чи відсутності порушеної проти заявника кримінальної справи, судимості за вчинення злочину, перебування заявника під адміністративним наглядом органів внутрішніх справ, покладається виключно на територіальні підрозділи та служби громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб.

Вказаний порядок суперечить пункту 5 діючих Правил оформлення і видачі паспорта громадянина України для виїзду за кордон і проїзного до-

кумента дитини, їх тимчасового затримання та вилучення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 31.03.1995 року № 231 (у редакції постанови КМУ від 24.03.2004 року № 380), який передбачає подачу заяви щодо оформлення паспорта лише особисто або через своїх законних представників, якими туристичні фірми вважатися не можуть.

Аналогічний порядок подання заяви-анкети передбачено пунктом 3 Порядку провадження за заявами про оформлення паспортів громадянина України для виїзду за кордон і проїзних документів дитини, затвердженого наказом МВС України від 21.12.2004 року № 1603, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 20.01.2005 року за № 68/10348.

Жодним відомчим, нормативним актом або діючим законодавством, повноваження щодо оформлення громадянам паспортів для виїзду за кордон туристичним фірмам не надано. Більш того, надання переваг окремим суб'єктам підприємницької діяльності з корисливих мотивів (інших мотивів просто не може бути), всупереч встановленому порядку може розцінюватися як корупційне діяння або посадовий злочин.

5.2.3. Чинники, що породжують дпний вид порушень

До основних чинників, що спричинюють неправомірні стягнення платежів підрозділами ГРФО при оформленні та видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон слід віднести:

- делегування функцій ГРФО суб'єктам господарювання та сприяння цій діяльності з боку керівництва МВС;
- законодавчо дозволене фінансування діяльності міліції за рахунок інших джерел, крім Державного бюджету України;
- наявність корупційних схем, за допомогою яких неправомірно стягнуті кошти використовуються для особистого збагачення керівників міліції.

5.2.4. Шляхи вирішення проблеми

- заборонити делегування функцій ГРФО суб'єктам господарювання та сприяння цій діяльності з боку керівництва МВС;
- заборонити фінансування діяльності міліції за рахунок інших джерел, крім Державного бюджету України;
- запровадити дієвий контроль з боку наглядових органів та громадськості за стягненням платежів підрозділами ГРФО при оформленні

та видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон та використання цих коштів.

6. ФАЛЬСИФІКАЦІЇ МАТЕРІАЛІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОВАДЖЕНЬ, ВНАСЛІДОК ЯКИХ ГРОМАДЯНИ В ПОДАЛЬШОМУ ПОЗБАВЛЯЮТЬСЯ ВЛАСНОСТІ У ВИГЛЯДІ ПРОТИПРАВНОГО СТЯГНЕННЯ ШТРАФІВ

6.1. Загальний опис проблеми

З метою створення уявного благополуччя в роботі та штучного поліпшення показників працівники міліції вдаються до службового підроблення адміністративних протоколів, матеріалів дослідчих перевірок, фальсифікації постанов про відмову в порушенні кримінальних справ тощо. Як правило, унаслідок таких підроблень громадяни позбавляються своєї власності у вигляді протиправно стягнутих штрафів тощо.

Відвертою безглуздістю є доведення співробітникам міліції планів щодо складання протоколів. Не може бути якихось граничних чи мінімальних показників, робота має бути системною і щоденною. А якщо порушення відсутні, то це має бути позитивним критерієм оцінки роботи всіх підрозділів міліції.

Незважаючи на постійні запевнення керівництва МВС щодо наведення належного порядку в організації роботи підлеглих при неухильному дотриманні конституційних прав та свобод громадян, зазначені обіцянки так і залишаються не виконаними. Тенденція таких фальсифікацій продовжує мати масовий характер.

У непоодиноких випадках розгляд підроблених адміністративних справ розглядається за відсутності громадян, відносно яких вони складені. За таких умов про притягнення до відповідальності «адміністративні правопорушники» мають змогу дізнатись, отримавши постанову Державної виконавчої служби про відкриття виконавчого провадження з метою примусового виконання накладених стягнень.

Окремі громадяни, передбачаючи відсутність перспектив щодо поновлення порушених прав, вимушені сплачувати незаконно накладені штрафи, інші — більш принципові — змушені звертатись з відповідними скаргами до підрозділів внутрішньої безпеки та прокуратури, тим самим зменшуючи кількість латентних службових злочинів.

Міліція застосовує різноманітні варіанти фальсифікацій та шахрайства з метою як формування статистики, так і позбавлення власності громадян.

6.2. Типові ситуації

Вироки судів

18.11.2010 р. до штрафу в розмірі 850 грн. засуджено за ч. 1 ст. 366 КК України дільничного інспектора міліції Володимир-Волинського МВ УМВС України у Волинській області Я., який упродовж 2009–2010 років з метою штучного поліпшення показників роботи підробив 20 завідомо неправдивих адміністративних протоколів стосовно місцевих жителів про нібито скоєння ними адмінправопорушень, передбачених ч. 1 ст. 178 КУпАП.

Публікації ЗМІ

Співробітник ДАІ в Житомирській області сфальсифікував протокол про порушення правил дорожнього руху стосовно водія Василя Щербакова⁹⁴, на підставі якого протиправно наклав стягнення у вигляді штрафу в сумі 500 грн.

Прокуратурою в Донецькій області порушена кримінальна справа стосовно інспектора ДПС ДАІ ГУМВС України в Донецькій області, який систематично фальсифікував протоколи стосовно водіїв про порушення правил дорожнього руху, за якими накладав стягнення у вигляді штрафів.⁹⁵

П'ять офіцерів і сержантів ДАІ Рівненської області притягуються до кримінальної відповідальності за систематичне складання фіктивних протоколів про порушення правил дорожнього руху стосовно водіїв-пенсіонерів⁹⁶. Інспектори ДПС ДАІ склали протоколи на певну категорію осіб Корецького району Рівненської області по декілька разів. Нібито громадяни спочатку знаходилися за кермом автомобіля в стані сп'яніння, а пізніше переходили проїзну частину дороги в забороненому місці. На них було складено 16 протоколів, підробка яких підтверджена експертизою.

До кримінальної відповідальності за системні фальсифікації адміністративних протоколів про порушення правил дорожнього руху притягується

---

⁹⁴ <http://zhzh.info/news/2011-02-17-9306>

⁹⁵ [http://fakty.ua/128607-delo-doneckogo-gaishnika-sostavlyavshego-lipovye-protokoly-na-realnyh-voditelej-peredano-v-sud](http://fakty.ua/128607-delo-doneckogo-gaishnika-sostavlyavshogo-lipovye-protokoly-na-realnyh-voditelej-peredano-v-sud)

⁹⁶ <http://www.fromua.com/news/8bc85d1157baf.html>

*співробітник ДАІ міста Маріуполя Запорізької області*⁹⁷. З метою поліпшення статистики цим правоохоронцем сфальсифіковано понад 20 протоколів.

*Тернопільський суд виніс рішення у справі стосовно інспектора Тернопільської Державтоінспекції, який систематично фальсифікував адміністративні протоколи про порушення правил дорожнього руху*⁹⁸. Згідно з рішенням інспектор ДАІ засуджений до 5 років позбавлення волі з трирічним випробувальним терміном без права працювати в органах внутрішніх справ. Зазначений правоохоронець з метою виконання планів статистичних показників системно фальсифікував протоколи. Він зупиняв автомобілі, перевіряв документи, говорив водіям, що все гаразд, а потім, маючи дані переглянутих документів, випишував на них протоколи. Переважно протоколи склалися на іногородніх водіїв, підписи водіїв у протоколах інспектор підробляв. При цьому випишував протоколи і на начебто нетверезих водіїв.

Порушені кримінальні справи

Співробітники відділу ДАІ УДАІ УМВС міста Севастополя незаконно затримали громадянина Російської Федерації К., заподіяли йому тілесні ушкодження та підробили протокол про адміністративне правопорушення за нібито порушення ним Правил дорожнього руху й направили його до суду.

Співробітник відділу ДАІ з обслуговування адміністративної території та автомобільно-технічної інспекції міста Донецька УДАІ ГУМВС України в Донецькій області М. підробив понад 30 протоколів про адміністративні правопорушення стосовно місцевих жителів за нібито порушення ними Правил дорожнього руху.

Співробітник відділення ДАІ з обслуговування адміністративної території селища Олександрівки та автомобільно-технічної інспекції при УДАІ ГУМВС України в Донецькій області Б. склав фіктивний протокол про адміністративне правопорушення за керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння стосовно громадянина Т.

Співробітники ДПС ВДАІ УДАІ ГУМВС України в Донецькій області з обслуговування адміністративної території з метою поліпшення показників

⁹⁷ <http://ru.tsn.ua/ukrayina/v-melitopole-gaishnik-dlya-statistiki-oformlyal-protokoly-na-vymyshlennyh-lic.html>

⁹⁸ <http://tsn.ua/ukrayina/5-rokiv-umovno-otrimav-inspektor-dai-za-protokoli-dlya-planu.html>

роботи, підробили п'ять адміністративних протоколів стосовно місцевих жителів про порушення ними Правил дорожнього руху та направили їх до суду.

Співробітник відділу ДАІ з обслуговування Дніпропетровського району УДАІ ГУМВС України в Дніпропетровській області К. з метою поліпшення показників роботи, склав фіктивний адміністративний протокол стосовно громадянина Ф. за керування ним транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння.

Інспектор ДПС ВДАІ Саксаганського району м. Кривого Рогу, старший сержант міліції Б., підробив протокол про адміністративне правопорушення стосовно місцевого мешканця В., який нібито керував транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння.

Співробітник взводу ДПС відділу ДАІ з обслуговування адміністративної території та автомобільно-технічної інспекції міста Житомира УДАІ УМВС України в Житомирській області Г. з метою поліпшення показників роботи, підробив протокол про адміністративне правопорушення стосовно громадянина «С» за нібито порушення ним Правил дорожнього руху.

Співробітники роти ДПС з обслуговування доріг державного значення в місті Антрациті УДАІ УМВС України в Луганській області в травні цього року підробили протокол про адміністративне правопорушення стосовно громадянина З. за порушення ним Правил дорожнього руху та направили його до суду.

Співробітник відділення ДАІ з обслуговування адміністративної території міста Дубного та автомобільно-технічної інспекції УДАІ УМВС України в Рівненській області П. на початку березня цього року з метою поліпшення показників роботи склав два фіктивні протоколи про адміністративне правопорушення стосовно громадянина М. за нібито порушення ним Правил дорожнього руху.

Наведені вище приклади не є вичерпними. Одночасно слід відзначити високу латентність таких дій, а тому тисячі фальсифікувань залишаються поза увагою.

6.3. Чинники, що породжують даний вид порушень

До основних причин та умов, які сприяють системним порушенням права власності громадян унаслідок фальсифікації матеріалів адміністративного провадження, слід віднести:

- відсутність належного контролю за діяльністю міліції з боку наглядових органів та громадськості;
- недосконалість статистичної звітності, яка примушує працівників міліції протиправно за рахунок порушення прав людини робити показники не гірші, ніж вони були в попередньому звітному періоді;
- недостатній професійний рівень більшості працівників міліції, особливо молодшого та середнього начальницьких складів;
- відсутність бажання керівників підвищити професійний рівень підлеглих, у тому числі за рахунок занять у системі службової підготовки, які зводяться в основному до читання відомчих наказів, розпоряджень, вказівок тощо;
- бажання поліпшити свій матеріальний стан за рахунок зловживань, перевищень влади або службових повноважень;
- упевненість у безкарності за допущені порушення конституційних прав та свобод громадян;
- проведення не об'єктивних, односторонніх, з виправдувальним для працівників міліції службових розслідувань за виявленими фактами фальсифікацій адміністративних матеріалів;
- зацікавленість керівників різних рівнів не оприлюднювати факти порушень прав громадян та дії підлеглих, у яких містяться ознаки злочинів.

6.4. Шляхи вирішення проблеми

Для мінімізації цього виду порушень майнових прав громадян доцільно:

- напрацювати та запровадити механізми належного контролю за діяльністю міліції з боку громадськості, в результаті чого змусити наглядові органи більш ефективно виконувати покладені на них обов'язки;
- запровадити практику участі представників громадськості в проведенні службових розслідувань за фактами звернень громадян, в яких ідеться про протиправні дії міліції;
- удосконалити систему оцінки оперативної-службової діяльності органів та підрозділів міліції з метою унеможливлення формування статистичних показників за рахунок порушення прав людини;
- відмовитися від практики притягнення до заходів дисциплінарного впливу керівників за дії підлеглих, за умов відсутності причинного зв'язку між порушенням та ставленням їх до виконання своїх службових обов'язків.

7. ПОЗБАВЛЕННЯ ВЛАСНОСТІ ШЛЯХОМ ПРИМУШУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ВНЕСКІВ НА РАХУНКИ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ «СПРИЯННЯ ОВС» ТА ІНШІ ВИДИ «БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ» ОВС

7.1. Загальний опис проблеми

Громадяни України обкладені додатковим, ніде не фіксованим податком — наданням благодійної допомоги міліції. Зрозуміло, що будь-яка особа зі здоровим глуздом не може бажати добровільно віддавати свою власність, тому з боку ОВС системно застосовуються різноманітні форми й методи примусу.

Такий стан справ, помножений на наявний рівень корупції, уже давно трансформував правоохоронні органи в добувачів, попрошайок і здирників. З урахуванням зростання апетитів усе більша частина всієї діяльності міліції замість виконання покладених на неї обов'язків спрямована на самозабезпечування й особисте збагачення керівників усіх рівнів шляхом протиправного позбавлення власності співгромадян.

7.2. Обґрунтування проблеми з посиланням на джерела

Отримані правоохоронними відомствами протягом останніх двох із половиною років у вигляді благодійної допомоги ресурси та кошти в сумі близько 660 мільйонів гривень витрачені головним чином не на правоохоронні заходи, а на утримання не реформованих і обтяжливих для держбюджету органів правопорядку, загальна чисельність яких становить майже 600 тисяч працівників. Таким був висновок Колегії Рахункової палати за результатами аудиту залучення й ефективності використання надходжень у вигляді благодійної допомоги в системі правоохоронних органів. Найбільше порушень, а саме на суму понад 15 мільйонів гривень, виявлено в МВС.

В умовах недостатнього фінансування правоохоронних заходів і постійно зростаючих витрат на здійснення правоохоронної діяльності залучення благодійних внесків мало на меті допомогти у вирішенні проблем із забезпеченням функціонування відомства. Однак значна частина благодійних надходжень, усупереч визначеній меті, спрямовується на створення комфортних умов для керівництва: придбання автомобілів, обладнання, комп'ютерної техніки, ремонт офісних приміщень та проведення різних урочистостей, кон-

курсів, обслуговування банкетів тощо. Способи отримання благодійної допомоги є неправомірними. Переважно правоохоронні органи «нав'язують» благодійникам потребу в допомозі у вигляді письмових звернень із проханням оплатити рахунки на придбання товарів і послуг. Отже, під благодійництвом правоохоронці розуміють системне зловживання службовим становищем і завуальовані прояви корупції. До надання такої допомоги активно залучалися благодійні фонди правоохоронних органів, державні підприємства МВС, співробітники органів внутрішніх справ. Зокрема, державні підприємства, що належать до сфери управління МВС і надають платні послуги громадянам та юридичним особам, систематично оплачують рахунки міністерства і перераховують йому кошти як благодійну допомогу, тим самим незаконно спрямовуючи до МВС частки своїх доходів від ведення бізнесу. Отримані цими підприємствами кошти від оплачених населенням послуг дозвільної системи, паспортної служби, виготовлення бланків тощо використовуються не на забезпечення правоохоронної діяльності, а на облаштування комфорту самих правоохоронців. Запровадивши схеми завуальованого фінансування територіальних підрозділів шляхом отримання благодійної допомоги від своїх держпідприємств, МВС зацікавлене у збільшенні доходів від платних послуг, тож ціни на них зростають.

Крім того, МВС закриває очі на те, що підприємства уникають проведення тендерних процедур, що призвело до втрати контролю за цінами на матеріально-технічну продукцію, обладнання та послуги. Як наслідок, використання правоохоронними органами неконтрольованих джерел надходження коштів створює ризики взаємозалежності МВС і суб'єктів надання благодійної допомоги, формує підґрунтя для корупції. Саме через це МВС ухилилося від реалізації рекомендацій Рахункової палати, залишаючи у своєму управлінні неконтрольовані доходи від платних послуг від фізичних і юридичних осіб. Залучені до надання благодійної допомоги благодійні фонди правоохоронних органів головним чином також оплачували, зокрема, офісне обладнання, дороговартісні автомобілі, і навіть зброю для МВС, та набой до неї. З початку року для центрального апарату МВС як благодійна допомога був придбаний автомобіль Cadillac Escalade вартістю понад 500 тисяч гривень. Узагальнюючи результати проведеного аудиту, Голова Рахункової палати В.К.Симоненко наголосив: «Система благодійної допомоги правоохоронцям — це згвалтування наших законів. Через недофінансування правоохоронних органів наша держава практично сама виступає ініціатором і провокатором такої ситуації. МВС «споживає» стільки державних коштів,

скільки разом всі соціальні галузі, — освіта, культура, медицина, наука... Усю цю практику з благодійністю на користь правоохоронців необхідно зламати». Адже зловживання службовим становищем, прояви корупції спричиняють недовіру громадян до правоохоронної системи в цілому, завдають шкоди іміджу України на міжнародному рівні, переконаний Голова Рахункової палати. Колегія вважає, що запровадження в державі ефективного правового антикорупційного механізму та докорінне реформування правоохоронних органів, зокрема і в питаннях надходження та використання благодійних внесків, дасть можливість запобігти ризикам корупції в правоохоронній системі і прихованому впливу на діяльність правоохоронців⁹⁹.

Усе більш поширеними стають штучно створені ситуації, за яких вирішення проблемних питань залежить від позитивного вирішення питань щодо реалізації фізичній або юридичній особі друкованої продукції, в тому числі керівників, яка зазвичай заздалегідь вважається не перспективною до її продажу. І цей непотріб примушують купувати пересічних громадян за ціною від 10 до 1 000 гривень. Про одну з таких вимушених пропозицій¹⁰⁰ під час узгодження документів у науково-дослідницькому центрі безпеки руху, який діє при Департаменті ДАІ, розповів представник громадської організації «Дорожній контроль». Питання було вирішене лише після придбання, без видання чеку, десяти примірників книжки, вартістю 50 гривень за примірник. Одним із співавторів цього видання став колишній начальник відділу розшуку Департаменту ДАІ, теперішній начальник вищевказаного центру полковник міліції Сайко.

7.3. Правова оцінка проблеми

Згідно зі статтею 2 Закону України «Про джерела фінансування органів державної влади», органи державної влади здійснюють свою діяльність виключно за рахунок бюджетного фінансування в межах, передбачених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Фінансування утворення, реорганізації та ліквідації органів державної влади здійснюється в межах коштів, передбачених на утримання органів державної влади Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік або (у разі

---

⁹⁹ http://news.dt.ua/ARCHIVE/rahunkova_palata_pravoohoronnii_vidomstva_otrimali_660_milyoniv_griven_blagodiynoi_dopomogi-65802.html

¹⁰⁰ <http://roadcontrol.org.ua/node/709>

недостатності такого фінансування) після внесення відповідних змін до такого Закону.

Статтю 3 цього Закону органам державної влади забороняється створювати позабюджетні фонди, мати позабюджетні спеціальні рахунки та використовувати кошти, одержані за здійснення функцій держави, що передбачають видачу дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрацій та інших дій на платній основі, у будь-який інший спосіб, крім зарахування таких коштів до Державного бюджету України.

Статтю 4 цей Закон зобов'язав Кабінет Міністрів України до 17.05.2000 року внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення всіх законодавчих актів у відповідність до цього Закону, привести у відповідність свої нормативно-правові акти та забезпечити перегляд і скасування органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що не відповідають цьому Закону. Наряду з іншими законодавчими актами, у відповідність до Закону «Про джерела фінансування органів державної влади» мала бути приведена і стаття 24 Закону «Про міліцію», якою визначається порядок фінансування міліції. Проте станом на сьогоднішній день вимога Закону не виконана.

Згідно з чинною редакцією статті 24 Закону «Про міліцію» фінансування і матеріально-технічне забезпечення міліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів, які надходять на підставі договорів від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян, а також інших джерел, не заборонених законодавством. Що таке «джерело, не заборонених законодавством» самим законодавством, звісно, не визначено.

З року в рік міліція фінансується з Державного бюджету України в межах 40 відсотків від потреби. Дефіцит покривається за рахунок спеціального фонду та інших не зовсім прозорих джерел.

Процедура формування спеціального фонду також дає підстави стверджувати про системні порушення права власності громадян. Зокрема, **в межах 10 відсотків цей фонд формується за рахунок так званої «благодійної допомоги громадян»**. Використовуючи надане право на отримання благодійних внесків та коштів, міліцією фактично створена система «поборів» щодо залежних від них підприємств, організацій та громадян. На рахунки міністерства, підпорядкованих йому органів, а також до утворених різного роду «благодійних фондів» щорічно у вигляді «благодійних внесків», дарунків, грантів, безповоротної фінансової допомоги тощо надходять значні суми грошових коштів та матеріальних цінностей.

7.4. Чинники, що породжують цей вид порушень

До основних чинників, що призводять до позбавлення власності шляхом примушування фізичних та юридичних осіб до внесків на рахунки благодійних фондів «сприяння ОВС» та інші види «благодійної допомоги» ОВС, слід віднести:

- невідповідність статті 24 Закону України «Про міліцію» статті 2 Закону України «Про джерела фінансування органів державної влади»;
- неспроможність держави утримувати наявну чисельність міліції;
- наявність у співробітників міліції можливості використовувати для власних потреб кошти, отримані у вигляді благодійної допомоги.

7.5. Шляхи вирішення проблеми

З метою усунення цього виду порушення щодо права власності було б доцільним:

- привести статтю 24 Закону України «Про міліцію» у відповідність до статті 2 Закону України «Про джерела фінансування органів державної влади»;
- заборонити міліції отримувати будь-яку благодійну допомогу.

РОЗДІЛ 4

Каталог найбільш поширених порушень права власності в діяльності міліції

ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ СЛУЖБИ

- викрадання (крадіжки, грабежі) безпосередньо під час особистого огляду і огляду речей;
- викрадання майна (цінностей) з використанням безпорадного стану людини;
- заволодіння майном, цінностями під час збору, складання матеріалів, у тому числі адміністративних, шляхом невключення викраденого в протокол огляду та вилучення майна доставленої (затриманої) особи;
- вимагання та отримання хабара за неповідомлення та нереєстрацію у встановленому порядку про викритий злочин або адміністративне правопорушення;
- вимагання та отримання не передбачених оплат за вжиття заходів, спрямованих на розшук і встановлення правопорушників;
- оплата громадянином (заявником) витрат на паливно-мастильні матеріали, необхідні для організації та проведення розшукових заходів для розкриття правопорушень по «гарячих слідах»;
- вимагання та отримання незаконних винагород за більше приділення уваги для забезпечення та підтримання охорони громадського порядку в приватних місцях відпочинку громадян, об'єктах торгівлі, які знаходяться на маршруті несення служби, тощо;
- примушування приватних підприємців до безоплатного обслуговування в кафе, інших розважальних закладах та об'єктах відпочинку громадян;
- корисливі зловживання на ринках;

**ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ
(КРІМ ПЕРЕЛІЧЕНИХ ВИЩЕ ПОРУШЕНЬ)**

- привласнення раніше вилученого майна шляхом шахрайських дій (запевнення про втрату, оплату будь-яких послуг на користь правопорушника, направлення на дослідження, залучення до кримінальних справ як речовий доказ тощо);
- заволодіння майном шляхом крадіжок під час проведення оглядів (як санкціонованих, так і не санкціонованих) приватних ділянок, житлових приміщень тощо;
- привласнення майна шляхом невключення його до процесуальних документів, в тому числі протоколів про огляд та вилучення;
- отримання хабара за nereєстрацію правопорушень, в тому числі за непритягнення до відповідальності за порушення правил адміністративного нагляду, зберігання наркотичних засобів, тощо;
- отримання незаконної винагороди від осіб, що перебувають під адміністративним наглядом за надання дозволів на короткочасні виїзди, перебування в недозволені місцях, відсутність за місцем проживання в нічний час тощо;
- отримання хабара за дозвіл торгівлі в недозволені місцях;
- отримання незаконної винагороди за торгівлю забороненими речами, алкогольними напоями домашнього виробництва, у невстановлених місцях, заборонений час тощо;
- отримання незаконної винагороди від суб'єктів підприємницької діяльності за сприяння безперешкодній діяльності;
- вилучення та подальше привласнення майна, товару, вилучених у громадян без подальшої реєстрації правопорушення та складання необхідних процесуальних документів;
- отримання коштів за надання інформації, яка знаходиться в обмеженому для громадян доступі, як то: довідка про наявність або відсутність судимості, притягнень до адміністративної відповідальності тощо;
- отримання винагороди за вирішення окремих питань на користь громадян, як то: отримання дозволів на зберігання зброї, зберігання зброї без дотримання встановлених правил тощо;
- отримання винагороди за ігнорування, несвоєчасний, неповний, не об'єктивний розгляд заяв, скарг громадян, невжиття вичерпних заходів щодо клопотань заявників;

- використання шахрайських злочинних схем з метою заволодіння житлом одиноких громадян похилого віку.

ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА (КРІМ ПЕРЕЛІЧЕНИХ ВИЩЕ ПОРУШЕНЬ)

- отримання незаконної винагороди за обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі;
- отримання винагороди за надання побачень із затриманим, дозвіл на передачу речей, їжі тощо;
- отримання винагороди за перекваліфікацію злочину з більш тяжкого на менш тяжкий, з кваліфікованого на не кваліфікований;
- отримання хабара за прийняття завідомо неправомірного рішення про відмову в порушенні кримінальної справи;
- отримання незаконної винагороди за недопущення до матеріалів кримінальної справи речових доказів, протоколів допиту окремих свідків, тощо;
- отримання незаконної винагороди від адвокатів, родичів затриманої (заарештованої) особи за зміну запобіжного заходу;
- отримання винагороди за дії на користь потерпілої сторони, як то: обрання запобіжного заходу, пов'язаного з триманням під вартою, накладення арешту на майно підозрюваної або обвинуваченої особи тощо;
- отримання незаконної винагороди за спроби закриття кримінальних справ за реабілітуючими, або за нереабілітуючими обставинами;
- отримання хабара за можливість фальсифікації речових доказів до направлення їх на судову експертизу;
- отримання хабара за можливість незаконного призупинення кримінальної справи на підставах хвороби або розшуку обвинуваченої особи;
- привласнення речових доказів, коштовностей, вилученого майна та цінностей в учасників кримінального процесу;
- отримання незаконної винагороди за зняття арешту з речових доказів, надання незаконних дозволів на право розпоряджатись вилученим майном до прийняття відповідного рішення судом;
- отримання незаконної винагороди за підміну речових доказів у справі;

- шахрайські дії з речовими доказами;
- отримання хабара за неприйняття заходів щодо розшуку злочинця, створення сприятливих умов для його втечі;
- отримання хабара за фальсифікацію проведення окремих слідчих дій, викривлення об'єктивних обставин злочину тощо;
- отримання незаконних винагород за надання консультацій родичам затриманої особи, адвокатам, іншим зацікавленим особам;
- отримання винагороди за передачі заарештованим та затриманим особам заборонених речей;
- отримання винагороди за передачу інформації будь-якій особі від затриманого або заарештованого.

**ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОПЕРАТИВНИХ СЛУЖБ
(КРІМ ПЕРЕЛІЧЕНИХ ВИЩЕ ПОРУШЕНЬ)**

- вимагання та отримання хабара за укриття злочину;
- отримання незаконної винагороди за фальсифікацію події та збір матеріалів дослідчих перевірок;
- отримання хабара за сприяння заявникові або обвинувачуваній стороні;
- отримання винагороди за необрання до правопорушників заходів, пов'язаних із тимчасовим обмеженням волі;
- привласнення коштів, виданих на оперативні цілі;
- зменшення на свій розсуд суми коштів, які призначались для оплати «підсобному» апарату;
- отримання незаконної винагороди шляхом залякувань та шантажу;
- отримання хабарів за сприяння безперешкодній діяльності кримінальним проявам, спрямованим на заволодіння власністю громадян;
- отримання хабарів за невтручання в діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, проведення несвоєчасних перевірок, надання оперативної інформації тощо;
- отримання винагороди за посередницьку діяльність, у тому числі при отриманні дозволів, ліцензій тощо;
- отримання хабара за фальсифікацію події, необ'єктивний збір матеріалів дослідчої перевірки, які в подальшому сприяють втраті доказової бази та прийняттю рішення про відмову в порушенні кримінальної справи;

- заволодіння грошима громадян шляхом примушування їх робити внески до благодійних фондів, організованих працівниками міліції, як то: «сприяння роботі правоохоронних органів», «сприяння роботі оперативних підрозділів міліції», «ветеранів та пенсіонерів органів внутрішніх справ» тощо;
- примушування громадян робити подарунки, в тому числі грошові, на честь професійних свят служб та підрозділів внутрішніх справ, Дня міліції тощо;
- оплата (часткова оплата) святкових заходів (оренда приміщень, ресторанів, готелів тощо);
- примушування громадян до оплати розрахунків на купівлю комп'ютерної техніки, мобільних телефонів, будівельних матеріалів, паливно-мастильних матеріалів тощо;
- отримання винагород за надання фіктивних повісток за час відсутності громадян на роботі, прогулів тощо;
- зловживання використанням приватних транспортних засобів, зв'язку тощо;
- використання праці осіб, підданих адміністративному арешту, іншим покаранням, з порушенням діючого законодавства, в тому числі для особистих потреб;
- оформлення послуг, покупок за ціною, яка є збитковою для підприємців — суб'єктів підприємницької діяльності;
- отримання за пільговими цінами виїздів на відпочинок до приватних санаторіїв, будинків відпочинку тощо;
- сприяння з корисних мотивів в організації та проведенні рейдерських захоплень із можливістю подальшого відчуження майна в приватну власність родичів, знайомих тощо;
- викрадання чужого майна під час проведення оперативно-розшукових заходів у рамках, передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність».

**ПОРУШЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВТОІНСПЕКЦІЇ
(КРІМ ПЕРЕЛІЧЕНИХ ВИЩЕ ПОРУШЕНЬ)**

- протиправні затримання транспортних засобів та доставляння на платні спеціальні майданчики та стоянки;

- протиправні стягнення коштів за надання примусових послуг, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням протиправно затриманих транспортних засобів;
- примушування громадян до передачі співробітникам міліції майна та коштів у якості хабарів за повернення належних їм транспортних засобів;
- фальсифікація матеріалів, унаслідок якої громадяни в подальшому позбавляються власності у вигляді протиправного стягнення штрафів;
- вимагання та стягнення хабарів безпосередньо під час несення служби по забезпеченню безпеки дорожнього руху;
- протиправна організація діяльності суб'єктів господарювання, спрямованої на безпідставне заволодіння коштами громадян;
- протиправні стягнення коштів під приводом надання інформаційних послуг (наявності чи відсутності заборгованостей за оплатами штрафів тощо);
- протиправні стягнення нічим не передбачених платежів при прийманні державних іспитів на допуск до керування транспортними засобами;
- протиправні стягнення нічим не передбачених платежів при погодженні архітектурних проектів;
- протиправні стягнення нічим не передбачених платежів при наданні дозволів на рух транспортних засобів з негабаритними, великовантажними, небезпечними вантажами;
- протиправні стягнення нічим не передбачених платежів при видачі бланків довідок-рахунків, актів приймання-передавання ТЗ;
- фальсифікації матеріалів стосовно скоєння протиправних дій та створення інших умов із подальшим заволодінням власністю громадян шляхом вимагання хабарів;
- протиправні стягнення штрафів за постановами, які не підлягають виконанню;
- протиправні стягнення нічим не передбачених платежів при проведенні експертиз транспортних засобів;
- примушування фізичних та юридичних осіб до здійснення внесків на рахунки благодійних фондів «сприяння ДАІ» та інші види «благодійної допомоги» ДАІ.

РОЗДІЛ 5

Узагальнення

Відповідно до Закону України «Про міліцію» міліція в Україні — державний озброєний орган виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань.

Цим же Законом визначені завдання міліції, до яких, зокрема, у сфері забезпечення права власності належать:

- забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів;
- виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили;
- захист власності від злочинних посягань;
- участь у наданні соціальної та правової допомоги громадянам.

У частині забезпечення права власності міліція зобов'язана:

- забезпечувати безпеку громадян і громадський порядок;
- виявляти, запобігати, припиняти та розкривати злочини;
- приймати і реєструвати заяви й повідомлення про злочини та адміністративні правопорушення, своєчасно приймати за ними рішення;
- здійснювати досудову підготовку матеріалів за протокольною формою, провадити дізнання в межах, визначених кримінально-процесуальним законодавством;
- забезпечувати збереження знайдених, вилучених у затриманих і арештованих осіб і зданих у міліцію документів, речей, цінностей та іншого майна, вживати заходів до повернення їх законним власникам. Міліція несе відповідальність за збереження зданих цінностей і майна.

Крім того, відповідно до статті 3 Закону України «Про міліцію» діяльність міліції будується на принципах законності, гуманізму, поваги до особи, соціальної справедливості. А стаття 5 цього Закону зобов'язує співробітників міліції виконувати свої завдання неупереджено, у точній відповідності до закону. Ніякі

виняткові обставини або вказівки службових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності міліції. Це означає, що міліції заборонені будь-які протиправні дії, спрямовані на порушення права власності.

Проте результати проведених досліджень, зокрема моніторинг засобів масової інформації, анкетування учасників дорожнього руху, результати проведених фокус-груп з категоріями учасників, діяльність яких дотична до досліджуваної проблеми, яскраво свідчать, що реалізація майже всіх повноважень, наданих міліції для виконання її основних завдань пов'язана з порушенням права власності громадян.

ФІНАНСУВАННЯ МІЛІЦІЇ

Згідно з положеннями Закону «Про джерела фінансування органів державної влади» органи державної влади здійснюють свою діяльність виключно за рахунок бюджетного фінансування в межах, передбачених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Органи державної влади можуть отримувати додаткові кошти лише з місцевих бюджетів і лише для виконання делегованих законами України повноважень органів місцевого самоврядування. Їм забороняється створювати позабюджетні фонди, мати позабюджетні спеціальні рахунки та використовувати кошти, одержані за здійснення функцій держави, що передбачають видачу дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрацій та інших дій на платній основі, в будь-який інший спосіб, крім зарахування таких коштів до Державного бюджету України.

У той же час згідно зі статтею 24 Закону «Про міліцію» фінансування і матеріально-технічне забезпечення міліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету та коштів, які надходять, зокрема на підставі договорів, у тому числі від громадян, а також інших джерел, не заборонених законодавством. В українському законодавстві визначення «джерела, не забороненого законодавством» відсутнє.

Унаслідок законодавчо дозволеної практики забезпечувати свою діяльність за рахунок недержавних джерел фінансування міліція фінансується з Державного бюджету лише в межах 40% від необхідного, дефіцит покривається зі спеціального фонду, який формується, зокрема, за рахунок комерційної діяльності та примушування громадян до надання благодійної допомоги, переважно шляхом позбавлення громадян їхньої власності.

СТАН ЗАХИСТУ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ

Сучасний стан криміногенної ситуації в нашій країні характеризується подальшим розвитком позитивної динаміки щодо набуття негативних тенденцій та процесів, пов'язаних зі злочинністю. Найбільш поширеними в Україні, з часу набуття незалежності, залишаються злочинні посягання проти власності.

Незадовільна організація роботи міліції щодо розкриття майнових злочинів призвела до того, що 157 089 таємних заволодінь чужим майном у 2010 році залишились не розкритими.

Загальна кількість нерозкритих у 2010 році крадіжок, грабежів, розбійних нападів та шахрайств склала 181 895 злочинів (157 089 крадіжок, 10 989 грабежів, 897 розбійних нападів, 12 920 шахрайств). Усього ж потерпілими від цих злочинів стали 254 564 громадян (211 804 від крадіжок, 22 976 від грабежів, 4 266 від розбійних нападів та 15 518 від шахрайств).

Викладені вище обставини свідчать про незадовільне виконання міліцією покладених на неї завдань щодо захисту майнових прав своїх громадян.

НЕНАЛЕЖНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ МАЙНОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Міліцією системно ігноруються норми Кримінально-процесуального кодексу України щодо необхідності проведення вичерпних слідчих дій, спрямованих на встановлення особи — злочинця, який скоїв майновий злочин. Така бездіяльність працівників міліції при розслідуванні майнових злочинів надає злочинцям реальну змогу продовжувати свою злочинну діяльність. Одночасно загальна кількість громадян, позбавлених власності протиправним шляхом, щорічно збільшується більше ніж на 100 тисяч осіб.

ПРИХОВУВАННЯ МАЙНОВИХ ЗЛОЧИНІВ ВІД ОБЛІКУ ШЛЯХОМ ВИНЕСЕННЯ НЕЗАКОННИХ ПОСТАНОВ ПРО ВІДМОВУ В ПОРУШЕННІ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

Поширеним видом бездіяльності працівників міліції, який впливає на своєчасне забезпечення та поновлення порушених прав власності, а також відшкодування завданих збитків, залишаються системні факти приховування

міліцією злочинів, у тому числі шляхом винесення незаконних постанов про відмову в порушенні кримінальних справ.

З підстав передчасного прийняття рішень про відмову в порушенні кримінальних у справ у 2010 році прокурорами скасовано 116 372 таких рішень, що на 21,6% перевищує аналогічний показник 2009 року. В тому числі 15 026 постанов скасовано з одночасним порушенням кримінальних справ.

Більшість скасованих відмовних матеріалів містили заяви про порушення прав власності та завдані злочинами збитки матеріального характеру.

ПРЯМЕ ПРИХОВУВАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ МІЛІЦІЇ ЗЛОЧИНІВ ШЛЯХОМ НЕРЕЄСТРАЦІЇ ЗАЯВ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО СКОЄНІ ЗЛОЧИНИ

За підсумками роботи у 2010 році викрито понад 38 тисяч порушень обліково-реєстраційної дисципліни, в тому числі понад 2 900 фактів приховування від реєстрації заяв та повідомлень, у яких містилась інформація кримінального характеру, з яких 1 626 випадків прямого їх приховування.

ПРОТИПРАВНЕ ЗАВОЛОДІННЯ СПІВРОБІТНИКАМИ МІЛІЦІЇ ВЛАСНІСТЮ ГРОМАДЯН. ВТРУЧАННЯ У ВОЛОДІННЯ, КОРИСТУВАННЯ ТА РОЗПОРЯДЖЕННЯ ГРОМАДЯНАМИ НАЛЕЖНОЮ ЇМ ВЛАСНІСТЮ

До найбільш поширених порушень права власності в діяльності ОВС слід віднести:

- заволодіння власністю громадян співробітниками міліції шляхом крадіжок, розбійних нападів, грабежів, вимагань, убивств та скоєння інших злочинів загальнокримінальної спрямованості;
- протиправні затримання транспортних засобів (далі — ТЗ) з подальшим доставлянням їх на платні спеціальні майданчики чи стоянки та протиправні стягнення коштів за надання примусових послуг, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням протиправно затриманих ТЗ;
- протиправні стягнення коштів за надання примусових послуг, пов'язаних із транспортуванням та зберіганням затриманих ТЗ;
- примушування громадян до передачі співробітникам міліції майна та коштів в результаті шахрайських дій;

- протиправні стягнення нічим не передбачених платежів при здійсненні адміністративних та дозвільних процедур;
- створення умов для позбавлення громадян власності у вигляді вимагання та отримання хабарів;
- фальсифікації матеріалів стосовно скоєння протиправних дій з подальшим заволодінням власністю громадян шляхом шахрайства чи вимагання хабарів;
- фальсифікація матеріалів, внаслідок якої громадяни в подальшому позбавляються власності у вигляді протиправного стягнення штрафів;
- протиправне вилучення майна в результаті здійснення кримінальних і адміністративних процедур та неповернення вилученого майна в результаті привласнення чи втрати;
- протиправна організація діяльності суб'єктів господарювання в приміщеннях ОВС, спрямованої на безпідставне заволодіння коштами громадян (підрозділи підприємств МВС України «Інформ-Ресурси» та «Документ-Ресурси» тощо);
- примушування фізичних та юридичних осіб до здійснення внесків на рахунки благодійних фондів «сприяння ОВС» та інші види «благодійної допомоги» ОВС.

ЗАВОЛОДІННЯ ВЛАСНІСТЮ ГРОМАДЯН СПІВРОБІТНИКАМИ МІЛІЦІЇ ШЛЯХОМ СКОЄННЯ НИМИ ЗЛОЧИНІВ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTI

Скоєння майнових злочинів загальнокримінальної спрямованості співробітниками ОВС досить поширене та створює суспільну небезпеку. Особливість цієї небезпеки з боку міліціонерів-злочинців зумовлена:

- наявністю в них табельної зброї, носіння та застосування якої їм офіційно дозволено;
- наявністю в них владних повноважень;
- їхньою інформованістю щодо стану розкриття скоєних ними злочинів, що дає їм можливість уникати відповідальності;
- відповідною їхньою фізичною підготовкою;
- наявністю в них навичок оперативно-розшукової діяльності, знань методів і способів розкриття злочинів, що також ускладнює доведення їхньої вини.

У зв'язку з зазначеними обставинами рівень латентної злочинності співробітників міліції досить високий.

До категорії злочинних дій співробітників ОВС, спрямованих на заволодіння власністю, слід віднести:

- убивства з метою заволодіння майном потерпілих;
- викрадення або протиправне затримання людей і подальшим вимаганням викупу;
- катування людей з метою заволодіння їхніми коштами;
- розбої;
- грабежі;
- крадіжки;
- шахрайства;
- штучне створення умов для отримання коштів від громадян.

ПОЗБАВЛЕННЯ ГРОМАДЯН ЇХНОЇ ВЛАСНОСТІ ШЛЯХОМ ВИМАГАННЯ ТА ОТРИМАННЯ ХАБАРІВ

Цей вид позбавлення власності громадян є чи не найбільш поширений, притаманний практично всім підрозділам ОВС. У свідомості пересічного громадянина сучасний міліціонер — це синонім хабарника. Повсякденна діяльність переважної чисельності сучасних міліціонерів немислима без вимагання та отримання хабара.

Питома вага кількості офіційно виявлених фактів міліцейського хабарництва по відношенню до їх загальної кількості мізерна у зв'язку з високим рівнем латентності цього виду злочинності та процесуальних складностей у їх документуванні. Тому рівень хабарництва в діяльності міліції значно вищий від офіційно визнаного і визначити його практично неможливо.

Особливості обставин вимагання і отримання хабарів та їх розміри певною мірою залежать від посад правоохоронців та служб, у яких вони працюють.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ

Керівники органів та підрозділів, замість недопущення хабарництва з боку підлеглих, самі з метою особистого збагачення вимагають та отримують хабарі. Оскільки коло їхніх повноважень набагато ширше, ніж у підлеглих, хабарі вони отримують практично за всіма напрямками діяльності керов-

ваних ними органів чи підрозділів. Розміри отримуваних ними хабарів також значно більші, ніж отримують підлеглі.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ ТА СПІВРОБІТНИКІВ ДІЗНАННЯ

Слідчі та співробітники дізнання вимагають та отримують хабарі переважно:

- за непритягнення до кримінальної відповідальності;
- за сприяння у вирішенні питань в судах про пом'якшення покарання підсудним;
- за зміну запобіжного заходу та обрання заходу, не пов'язаного з узяттям під варту;
- за вирішення питання щодо перекваліфікації злочину на менш тяжкий;
- за направлення до судів кримінальних справ з поданнями про їх закриття із передачею осіб на поруки;
- за повернення майна, вилученого у кримінальних справах.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ БНОН

Співробітники підрозділів БНОН вимагають та отримують хабарі переважно за дії, пов'язані з незаконним обігом наркотиків, зокрема, за приховування дослідчих матеріалів тощо.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ ДІЛНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ

Дільничні інспектори міліції вимагають та отримують хабарі переважно за відмови в порушенні кримінальних справ та приховування матеріалів адміністративного провадження.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ДЕРЖАВТОІНСПЕКЦІЇ

Співробітники Державтоінспекції вимагають та отримують хабарі переважно:

- за непритягнення до адміністративної відповідальності у сфері забезпечення дорожнього руху;

- за видачу зі спеціальних майданчиків чи стоянок тимчасово затриманих транспортних засобів;
- за здійснення дозвільних процедур, зокрема, за видачу дозволів на перевезення пасажирів тощо;
- за здійснення адміністративних процедур, зокрема за зняття з обліку та постановку на облік транспортних засобів.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ДСБЕЗ

Співробітники Державної служби по боротьбі з економічною злочинністю вимагають та отримують хабарі переважно:

- за приховування матеріалів дослідчих перевірок суб'єктів господарювання;
- за нерозголошення компрометуючих фактів економічної діяльності;
- за непритягнення до кримінальної відповідальності за злочини, скоєні у сфері економічної діяльності;
- за невжиття заходів реагування за виявленими порушеннями під час проведення перевірок підприємницької діяльності;
- за непроведення перевірок діяльності суб'єктів господарювання;
- за сприяння в здійсненні підприємницької діяльності;
- за повернення майна, вилученого в ході здійснення перевірок.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ КАРНОГО РОЗШУКУ

Співробітники карного розшуку вимагають та отримують хабарі переважно за приховування матеріалів дослідчої перевірки та за повернення майна, вилученого в ході проведення оперативно-розшукових заходів і дослідчих перевірок.

ХАБАРНИЦТВО В ДІЯЛЬНОСТІ СПІВРОБІТНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Співробітники підрозділів боротьби з організованою злочинністю вимагають та отримують хабарі практично в усіх сферах діяльності перелічених

вище категорій у тій частині, що належать до сфери їхньої діяльності. Крім того, хабарі отримують за невжиття заходів щодо кримінального бізнесу.

ХАБАРНИЦТВО СПІВРОБІТНИКІВ МІЛІЦІЇ, ПОВ'ЯЗАНЕ З НЕСЕННЯМ ПАТРУЛЬНО-ПОСТОВОЇ СЛУЖБИ

Хабарництво співробітників міліції, пов'язане з несенням патрульно-постової служби стосується перш за все приховування фактів злочинної діяльності та адміністративних порушень, виявлених під час несення служби. В переважній більшості ці факти фальсифікуються або провокуються самими міліціонерами.

ПРОТИПРАВНІ ВИЛУЧЕННЯ ТА НЕПОВЕРНЕННЯ ВИЛУЧЕНОГО МАЙНА В РЕЗУЛЬТАТІ ПРИВЛАСНЕННЯ ЧИ ВТРАТИ

Даний вид порушення права власності є також досить поширений у діяльності ОВС. Спричинені ці порушення свідомим ігноруванням співробітниками міліції вимог нормативно-правових актів, які регламентують порядок здійснення кримінальних та адміністративних процедур, а також вилучення, обліку, зберігання речових доказів. У переважній більшості наслідком такого ігнорування є позбавлення власності громадян та протиправне присвоєння цієї власності співробітниками міліції.

ПРОТИПРАВНІ ЗАТРИМАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ІЗ ПОДАЛЬШИМ ДОСТАВЛЯННЯМ ЇХ НА СПЕЦІАЛЬНІ МАЙДАНЧИКИ ЧИ СТОЯНКИ, ПРОТИПРАВНІ СТЯГНЕННЯ КОШТІВ ЗА НАДАННЯ ПРИМУСОВИХ ПОСЛУГ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ТРАНСПОРТУВАННЯМ ТА ЗБЕРІГАННЯМ ПРОТИПРАВНО ЗАТРИМАНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Протиправні затримання транспортних засобів і доставляння на платні спеціальні майданчики та стоянки, протиправні стягнення пов'язаних із цим примусових послуг — один із найбільш масових видів порушення права власності в діяльності міліції, зокрема Державтоінспекції.

Масово порушуються права громадян і безпосередньо при здійсненні доставляння затриманих автомобілів до місця зберігання. Співробітники міліції

часто примушують водіїв керувати належними їм автомобілями до спеціальних майданчиків чи стоянок. У переважній більшості випадків міліціонери самовільно приникають у затримані автомобілі і самі керують ними до місця зберігання.

Державтоінспекцією здійснюються всілякі перешкоди для своєчасного повернення автомобілів власникам. Випадки неповернення власникам транспортних засобів у терміни, що перевищують встановлені законодавством, мають масовий характер.

Стягнення коштів з громадян за доставляння та зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів — один із видів бізнесу посадових осіб Державтоінспекції.

СТЯГНЕННЯ ПЛАТЕЖІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Під час постановки або зняття з обліку транспортних засобів їх власники змушені здійснювати оплату роботи експертів за проведення ними огляду транспортних засобів з метою попередження та розкриття злочинів, пов'язаних із знищенням, підробкою, заміною ідентифікаційного номера або заміною без дозволу відповідних органів номерної панелі з ідентифікаційним номером транспортного засобу та підробкою реєстраційних документів. Фактично на власників транспортних засобів покладено обов'язок сплачувати кошти з метою довести те, що вони не знищували, не підробляли номери агрегатів, реєстраційні документи, тобто не скоювали злочини, відповідальність за які настає у відповідності до статей 290 та 358 Кримінального кодексу України. Такими обставинами, крім порушення права власності, ігнорується презумпція невинуватості людини, яка є одним з основних принципів кримінального судочинства.

СТЯГНЕННЯ ПЛАТЕЖІВ ПІДРОЗДІЛАМИ ГИРФО ПРИ ОФОРМЛЕННІ ТА ВИДАЧІ ПАСПОРТІВ ГРОМАДЯНАМ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИЇЗДУ ЗА КОРДОН

Існуючий порядок видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон суперечить Порядку провадження за заявами про оформлення паспортів громадянина України для виїзду за кордон і проїзних документів дитини, затвердженого наказом МВС України від 21.12.2004 року № 1603. При

оформленні паспортів системно порушується право власності громадян шляхом примусового стягнення не передбачених законодавством платежів, зокрема страхових та благодійних внесків.

ФАЛЬСИФІКАЦІЇ МАТЕРІАЛІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОВАДЖЕНЬ, УНАСЛІДОК ЯКИХ ГРОМАДЯНИ В ПОДАЛЬШОМУ ПОЗБАВЛЯЮТЬСЯ ВЛАСНОСТІ У ВИГЛЯДІ ПРОТИПРАВНОГО СТЯГНЕННЯ ШТРАФІВ

Міліція застосовує різноманітні варіанти фальсифікацій та шахрайства з метою як формування статистики, так і позбавлення власності громадян. З метою створення уявного благополуччя в роботі та штучного поліпшення показників працівники міліції вдаються до службового підроблення адміністративних протоколів. Як правило, внаслідок таких підроблень громадяни позбавляються своєї власності у вигляді протиправно стягнутих штрафів тощо.

У непоодиноких випадках розгляд підроблених адміністративних справ відбувається за відсутності громадян, стосовно яких вони складені. За таких умов, про притягнення до відповідальності «адміністративні правопорушники» мають змогу дізнатись, лише отримавши постанову Державної виконавчої служби про відкриття виконавчого провадження з метою примусового виконання накладених стягнень.

ПОЗБАВЛЕННЯ ВЛАСНОСТІ ГРОМАДЯН ШЛЯХОМ ПРИМУШУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ВНЕСКІВ НА РАХУНКИ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ СПРИЯННЯ ОВС ТА ІНШИХ ВИДІВ «БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ» ОВС

Громадяни України обкладені додатковим, ніде не фіксованим податком — наданням благодійної допомоги міліції. Такий стан справ, помножений на наявний рівень корупції, трансформувал правоохоронні органи в добувачів, попрошайок і здирників. З урахуванням зростання апетитів усе більша частина всієї діяльності міліції замість виконання покладених на неї обов'язків спрямована на самозабезпечування й особисте збагачення керівників усіх рівнів за рахунок протиправного позбавлення власності співгромадян.

Використовуючи надане право на отримання благодійних внесків та коштів, міліцією фактично створена система «поборів» щодо залежних від

них підприємств, організацій та громадян. На рахунки міністерства, підпорядкованих йому органів, а також до утворених різного роду «благодійних фондів» щорічно у вигляді «благодійних внесків», дарунків, грантів, безповоротної фінансової допомоги тощо надходять значні суми грошових коштів та матеріальних цінностей. Значна частина благодійних надходжень, усупереч визначеній меті, спрямовується на створення комфортних умов для керівництва: придбання автомобілів, обладнання, комп'ютерної техніки, ремонт офісних приміщень та проведення різних урочистостей, конкурсів, обслуговування банкетів тощо. Способи отримання благодійної допомоги є неправомірними. Переважно правоохоронні органи «нав'язують» благодійникам потребу в допомозі у вигляді письмових звернень із проханням оплатити рахунки на придбання товарів і послуг. Отже, під благодійництвом правоохоронці розуміють системне зловживання службовим становищем і завуальовані прояви корупції.

РОЗДІЛ 6

Шляхи усунення причин та умов, що сприяють порушенням права власності в діяльності міліції

З метою поліпшення стану дотримання права власності в діяльності міліції доцільно здійснити ряд організаційних, нормотворчих та інших заходів.

КРИТЕРІЇ ДЕРЖАВНОЇ СТАТИСТИКИ ЩОДО МАЙНОВИХ ЗЛОЧИНІВ

З урахуванням можливих відшкодувань державою завданих злочином збитків, доцільно до категорій «нерозкритий злочин» віднести такі, за якими дізнання або досудове слідство зупинено на підставі пункту 3 статті 206 КПК України, тобто у зв'язку з невстановленням особи, що скоїла злочин, а також у зв'язку з невстановленням місця знаходження такої особи (пункт 1 статті 206 КПК України).

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗСЛІДУВАННЯ МАЙНОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Порушення термінів слідства повинно тягти за собою відповідальність слідчого, визначену Дисциплінарним статутом, а за наявності підстав — іншу відповідальність, визначену діючим законодавством.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АМНІСТІЮ» ДО ОСІБ, ЯКІ СКОЇЛИ МАЙНОВІ ЗЛОЧИНИ ТА НЕ ВІДШКОДУВАЛИ ЗБИТКИ

Рекомендувати суб'єктам законодавчої ініціативи виключити із подальших законопроектів «Про амністію» вже традиційну статтю 14: «амністія не звільняє від обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду, який покладено на винну особу вироком або рішенням суду». Крім того, запропонувати норму,

яка передбачатиме заборону застосування амністії до осіб: «які не відшкодували потерпілим шкоду, завдану скоєними ними злочинами».

РОЗГЛЯД ЗАЯВ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ПОЗБАВЛЕННЯ ВЛАСНОСТІ ПРАЦІВНИКАМИ МІЛІЦІЇ

Вирішити та привести у відповідність до діючого національного законодавства, а також вимог відомчих МВС України наказів та інструкцій, проблемні на сьогоднішній день питання:

- реєстрації в журналах реєстрації заяв та повідомлень про злочини звернень громадян, у яких міститься інформація про причетність працівників міліції до протиправних дій;
- щодо своєчасності, об'єктивності проведення дослідчих перевірок компетентним підрозділом та прийняття за ними рішень відповідно до ст. 97 КПК України;
- щодо реалізації прав заявників на отримання кваліфікованої допомоги захисників;
- своєчасного оскарження заявниками рішень, прийнятих у відповідності до кримінально-процесуального законодавства;
- можливості своєчасно вирішити питання щодо забезпечення відшкодування збитків, завданих незаконними порушеннями прав власності громадян.

ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ СТАТТЯМИ 1176, 1177 ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

З метою запровадження механізму відшкодування шкоди, завданої в результаті скоєння майнових злочинів ініціювати прийняття Закону України «Про порядок відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину», проект якого напрацьований у ході дослідження.

ЗБИТКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РОЗСЛІДУВАННЯМ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

З метою забезпечення соціального захисту найбільш уразливих верств населення, потерпілих від майнових злочинів, доцільно додатково передбачити державну статистику про:

- прибуток потерпілої особи за минулий звітний період:
  - а) від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів громадян;

б) понад 20 неоподатковуваних мінімумів громадян;

- загальні витрати потерпілої особи, яких вона зазнала внаслідок викликів до міліції у встановленому порядку.

Зазначені додатки до державної статистики доцільно передбачити у статистичних картках, які використовуються Міністерством внутрішніх справ України при порушенні та подальшому русі кримінальних справ:

- форма статистичного обліку 1. (на викритий злочин);
- форма статистичного обліку 1.1. (про рух кримінальної справи);
- форма статистичного обліку 1.2. (про заподіяні збитки та результати їх відшкодування, вилучення предметів злочинної діяльності).

Вказані доповнення не потягнуть за собою додаткових матеріальних витрат та не потребують набуття нових знань для їх заповнення працівниками органів дізнання та досудового слідства.

ЗАВОЛОДІННЯ ВЛАСНІСТЮ ГРОМАДЯН СПІВРОБІТНИКАМИ МІЛІЦІЇ ШЛЯХОМ СКОЄННЯ ЗЛОЧИНІВ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНІСТІ ТА ХАБАРНИЦТВА

З метою мінімізації злочинності загальнокримінальної спрямованості та хабарництва, що скоюється співробітниками міліції, доцільно:

- переглянути критерії підбору кадрів в органи міліції, поліпшити вивчення кандидатів на службу в міліцію;
- забезпечити належну виховну роботу співробітників міліції, у тому числі із залученням громадськості;
- забезпечити належну профілактичну та оперативно-розшукову роботу з боку підрозділів СВБ;
- запровадити систематичну переатестацію особового складу міліції за участі громадськості та з урахуванням громадської думки стосовно кожного окремо взятого працівника;
- запровадити систематичну переатестацію керівного складу міліції, у тому числі міністерства, за участі громадськості та з урахуванням громадської думки стосовно кожного окремо взятого керівника;
- забезпечити належний контроль за особовим складом міліції з боку керівництва;
- активізувати діяльність наглядових органів та громадськості, спрямовану на мінімізацію корупційних проявів у системі МВС;
- вжити заходів щодо викорінення практики поборів стосовно працівників міліції з боку їхніх керівників;
- поліпшити рівень матеріального забезпечення співробітників ОВС;

ПРОТИПРАВНІ ВИЛУЧЕННЯ ТА НЕПОВЕРНЕННЯ МАЙНА В РЕЗУЛЬТАТІ ПРИВЛАСНЕННЯ ЧИ ВТРАТИ

З метою мінімізації протиправних вилучень та повернень вилученого майна в результаті його привласнення чи втрати співробітниками міліції доцільно:

- налагодити дієвий контроль з боку наглядових органів за неухильним дотриманням законодавства, що регламентує підстави й порядок проведення особистого огляду та огляду речей, у ході яких може бути здійснене вилучення;
- налагодити дієвий контроль з боку наглядових органів за неухильним дотриманням законодавства, що регламентує порядок вилучення речових доказів, унеможливити вилучення майна, що не стосується справи;
- запровадити систематичні перевірки діяльності міліції на предмет дотримання законодавства, що регламентує підстави та порядок перевірки суб'єкта господарювання, в ході якої можуть бути здійснені вилучення;
- здійснити заходи щодо підвищення професійного рівня працівників міліції в частині проведення обшуків, оглядів та здійснення вилучень матеріальних цінностей у якості речових доказів;
- вжити заходів щодо підвищення професійного рівня працівників міліції в частині обліку та зберігання вилученого майна;
- запровадити систематичні інвентаризації вилучення майна з метою упорядкування його обліку та забезпечення умов зберігання.

ПРОТИПРАВНІ ЗАТРИМАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ ТА ДОСТАВЛЯННЯ НА ПЛАТНІ СПЕЦІАЛЬНІ МАЙДАНЧИКИ ЧИ СТОЯНКИ, ПРОТИПРАВНІ СТЯГНЕННЯ КОШТІВ ЗА НАДАННЯ ПРИМУСОВИХ ПОСЛУГ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ТРАНСПОРТУВАННЯМ ТА ЗБЕРІГАННЯМ ТИМЧАСОВО ЗАТРИМАНИХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

З метою мінімізації цього виду порушень було б доцільно:

- скасувати постанову КМУ від 14.10.2009 року № 1136 «Про внесення змін до постанови КМУ від 17.12.2008 року № 1102 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках», заборонити Державтоінспекції укладати договори на зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів з комерційними структурами;

- Положення Порядку, затвердженого постановою КМУ від 17.12.2008 року № 1102, в частині стягнення коштів при поверненні власникові тимчасово затриманого автомобіля з спеціального майданчика чи стоянки привести у відповідність з положеннями частини 5 статті 265-2 КУпАП;
- запропонувати Генеральній прокуратурі провести перевірку за всіма фактами тимчасових затримань транспортних засобів шляхом доставляння на спеціальні майданчики та стоянки з вжиттям відповідних заходів відповідно до чинного законодавства;
- провести громадську експертизу діяльності Державтоінспекції, пов'язаної з тимчасовими затриманнями транспортних засобів шляхом доставляння на спеціальні майданчики та стоянки, зі складенням відповідного експертного висновку та наданням відповідних пропозицій з подальшим контролем за їх виконанням.

ПРОТИПРАВНІ СТЯГНЕННЯ ПЛАТЕЖІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Для поновлення порушених майнових прав громадян та недопущення їх в подальшому доцільно:

- направити відповідну інформацію до Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України;
- запропонувати Міністрові внутрішніх справ України внести відповідні зміни та доповнення до відомчих нормативних актів;
- запропонувати Генеральному прокуророві України за вищевказаними фактами провести дослідчу перевірку, за наслідками якої прийняти рішення у відповідності до ст. 97 КПК України;
- про реагування посадовців і вжити заходи довести до відома громадян через засоби масової інформації.

СТЯГНЕННЯ ПЛАТЕЖІВ ПІДРОЗДІЛАМИ ГРФО ПРИ ОФОРМЛЕННІ ТА ВИДАЧІ ПАСПОРТІВ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ ДЛЯ ВИЇЗДУ ЗА КОРДОН

- заборонити делегування функцій ГРФО суб'єктам господарювання та сприяння цій діяльності з боку керівництва МВС;
- заборонити фінансування діяльності міліції за рахунок інших джерел, крім Державного бюджету України;

- запровадити дієвий контроль з боку наглядових органів та громадськості за стягненням платежів підрозділами ГРФО при оформленні та видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон та використанням цих коштів.

ФАЛЬСИФІКАЦІЯ МАТЕРІАЛІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОВАДЖЕНЬ, ВНАСЛІДОК ЯКИХ ГРОМАДЯНИ ПОЗБАВЛЯЮТЬСЯ ВЛАСНОСТІ У ВИГЛЯДІ ПРОТИПРАВНОГО СТЯГНЕННЯ ШТРАФІВ

Для мінімізації цього виду порушень майнових прав громадян доцільно:

- напрацювати та запровадити механізми належного контролю за діяльністю міліції з боку громадськості, в результаті чого змусити наглядові органи більш ефективно виконувати покладені на них обов'язки;
- запровадити практику участі представників громадськості в проведенні службових розслідувань за фактами звернень громадян, в яких ідеться про протиправні дії міліції;
- удосконалити систему оцінки оперативно-службової діяльності органів та підрозділів міліції з метою унеможливлення формування статистичних показників за рахунок порушення прав людини;
- відмовитися від практики притягнення до заходів дисциплінарного впливу керівників за дії підлеглих, за умов відсутності причинного зв'язку між порушенням та ставленням їх до виконання своїх службових обов'язків.

ПРИМУШУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ВНЕСКІВ НА РАХУНКИ БЛАГОДІЙНИХ ФОНДІВ «СПРИЯННЯ ОВС» ТА ДО ІНШИХ ВИДІВ «БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ» МІЛІЦІЇ

З метою усунення цього виду порушення права власності було б доцільним:

- привести статтю 24 Закону України «Про міліцію» у відповідність до статті 2 Закону України «Про джерела фінансування органів державної влади»;
- заборонити міліції отримувати будь-яку благодійну допомогу.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

- Конституція України.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.
- Цивільний кодекс України.
- Кримінальний кодекс України.
- Кримінально-процесуальний кодекс України.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення.
- Закон України «Про міліцію».
- Закон України «Про дорожній рух».
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» від 24.09.2008 року № 586.
- Закон України «Про судову експертизу».
- Закон України «Про джерела фінансування органів державної влади» від 30.06.1999 року № 783.
- Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю».
- Закон України «Про амністію».
- Закон України «Про інформацію».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 5 липня 1993 року № 510 «Про затвердження Положення про Державну службу боротьби з економічною злочинністю».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 року № 341 «Про Положення про Державну автомобільну інспекцію Міністерства внутрішніх справ України».

- Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2007 року № 795 «Про затвердження Переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 року № 1102 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 14.10.2009 року № 1136 «Про внесення змін до постанови КМУ від 17.12.2008 року № 1102 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 року № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 31.01.1992 року № 47 «Про затвердження зразків національних та міжнародного посвідчень водіїв і документів, необхідних для реєстрації транспортних засобів».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 року № 1103 «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 09.07.2008 року № 606 «Про затвердження Порядку проведення державного технічного огляду колісних транспортних засобів».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2009 року № 1371 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 року № 1098 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Державної міграційної служби платних послуг».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.1995 року № 231 (у редакції постанови КМУ від 24.03.2004 року № 380) «Про затвердження Правил оформлення і видачі паспорта громадянина України

- для виїзду закордон і проїзного документа дитини, їх тимчасового затримання та вилучення» .
- Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Міністерства оборони України, Державної митної служби України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного департаменту України з питань виконання покарань, Державної судової адміністрації України від 25.05.2010 року № 21/135/281/240/499/354/367/159/69 «Про затвердження Інструкції про єдиний облік злочинів».
  - Наказ МВС (№ 5386/Мн), ДПА (№ 669/26), ВСУ (№ 96), ГПУ (№ 05/1-139ОКВ), СБУ (№ 62960), Державної судової адміністрації (№ 60/04) від 13.05.2004 року «Про затвердження Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду».
  - Наказ Міністерства внутрішніх справ, Міністерства фінансів та Міністерства економіки України від 05.10.2007 року № 369/1105/336 «Про затвердження Розмірів плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Порядку їх справляння».
  - Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.09.2010 року № 456 «Про затвердження Положення про основи організації розкриття злочинів органами внутрішніх справ України».
  - Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.11.2005 року № 987 «Про затвердження Інструкції про проведення огляду транспортних засобів та їх реєстраційних документів під час реєстрації, перереєстрації і зняття з обліку».
  - Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.04.2002 року № 335 «Про затвердження Інструкції Про проведення державної реєстрації, перереєстрації та обліку транспортних засобів, оформлення і видачі реєстраційних документів, номерних знаків на них та здійснення перевірок реєстраційно-екзаменаційними підрозділами Державтоінспекції МВС України».
  - Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.06.2010 року № 279 «Про затвердження системи оцінки діяльності підрозділів органів внутрішніх справ України на основі нових критеріїв» .

- Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.10.2003 року № 1155 «Про затвердження Інструкції з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про злочини інші правопорушення та події».
- Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.04.2009 року № 181 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань».
- Наказ Міністерства внутрішніх справ та Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2009 року № 400/666 «Про затвердження Інструкції про виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції».
- Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.03.2010 року № 33 «Про затвердження Переліку технічних засобів, що використовуються в підрозділах Державтоінспекції МВС для виявлення та фіксування порушень правил дорожнього руху».
- Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.12.2004 року № 1603 «Про затвердження Порядку провадження за заявами про оформлення паспортів громадянина України для виїзду закордон і проїзних документів дитини».
- Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.03.2008 року № 2 «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативнорозшукової діяльності, дізнання і досудового слідства».
- Висновок Міністерства юстиції № 2/60 від 14 січня 2006 року «Про скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правового акта».

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

<http://reyeestr.court.gov.ua/>

<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/505439>).

- <http://korrdon.info/events/33250-grabit-mozhno-miliciya-razreshila.html>).
- http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=111916).
- <http://tsn.ua/ukrayina/u-hmelnickomu-miliciya-roztroschila-ruku-choloviku-yakiy-prinis-skargu.html>).
- <http://roadcontrol.org.ua/node/918>).
- http://mvs.gov.ua/mvs/control/mai%20n/uk/publish/article/466928?search_param=%D0%9C%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2&searchForum=1&searchDocarch=1&searchPublishing=1
- <http://www.umdpl.info./index.php?id=1299519971>
- <http://www.przo.zp.ukrtel.net/>
- <http://www.koalamaniamania.net/list/x/13496>),
- <http://gazeta.ua/articles/scandals-newspaper/380406>).
- <http://news.zn.ua/articles/81311>).
- <http://www.bagnet.org/news/summaries/ukraine/2010-09-27/70179>
- <http://ru.tsn.ua/ukrayina/v-harkovskoy-oblasti-milicioner-pohital-muzhchinu-i-treboval-vykup.html>
- <http://korrespondent.net/ukraine/events/1075953-v-doneckoj-oblasti-milicionery-pohitali-muzhchinu-i-vymogali-za-nego-vykup>
- <http://tsn.ua/ukrayina/pravozahisniki-pobittya-u-viddilkah-miliciyi-peretvorili-na-biznes.html>).
- http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?milsioneri_vikrali_lvivyanina_shhob_zavoloditi_kvartiroyu__vidverta_rozmova&objectId=1242462
- <http://www.from-ua.com/news/ead4e8520dbaf.html>
- <http://kp.ua/daily/210911/302456/?et=634522278490000000>
- <http://www.helsinki.org.ua/index.php?id=1290170431>
- <http://www.delfi.ua/news/daily/society/nakurennyj-milicioner-pyital-nar-komanku.d?id=1157245>
- <http://blog.i.ua/user/2776773/527790/>
- <http://www.from-ua.com/news/ead4e8520dbaf.html>
- <http://novostey.com/society/news327109.html>

<http://www.advocat.lg.ua/modules.php?name=News&file=article&sid=54>),
(<http://www.eveninglugansk.com/ru/law/1/5.htm>

<http://censor.net.ua/links/news/149798>).

<http://poluostrov1.livejournal.com/201251.html>

<http://obozrevatel.com/news/2010/11/6/401992.htm>

http://www.mediacentr.info/socio/v-harkove-uvolili-chetveryh-milicionerov-za-izbienie-studenta__13600

<http://txt.rus.newsru.ua/arch/ukraine/07jan2011/perevertni.html>

http://sumyinfo.com/7796_militsioneram_vimogatelyam_grozit_ot_8_mi_do_12_ti_.html

<http://news.mail.ru/inworld/ukraina/politics/7256955/?frommail=1>

<http://www.pn.mk.ua/news/38645.html>

http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=112682

http://kriminal.tv/index.php?option=com_content&task=view&id=5040&Itemid=200

<http://kirovograd.rks.kr.ua/daily/kirovograd/tag/EA-F0-E0-E6-E0/>

<http://donbass.ua/news/incidents/2011/03/09/sledovatel-hotel-prisvoit-72-tysjachi.html>

http://www.mediacentr.info/criminal/lvovskogo-sledovatelja-posadili-na-5-let-za-moshennichestvo-i-zloupotreblenie__26196

http://dumskaya.net/news/Milicioner-afelist_chut_ne_razvel_odesskogo_bizn-010785/).

http://www.molbuk.com/chernovtsy_news/35237-majjor-miliciyi-nabrav-khabariv-na-30-tisjach.html).

<http://donbass.ua/news/incidents/2011/03/09/sledovatel-hotel-prisvoit-72-tysjachi.html>

<http://www.nr2.ru/crimea/325932.html>

<http://expres.ua/news/2011/02/23/43578>).

http://dumskaya.net/news/Milicioner-afelist_chut_ne_razvel_odesskogo_bizn-010785/)

http://www.molbuk.com/chernovtsy_news/35237-majjor-miliciyi-nabrav-khabariv-na-30-tisjach.html

http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=111868

<http://www.bagnet.org/news/summaries/ukraine/2011-03-15/116173>

<http://www.048.ua/article/99592>

<http://pro-test.org.ua/index.php?id=5005&show=news&newsid=91705>

<http://www.bagnet.org/news/summaries/ukraine/2011-05-02/126831>

http://cripo.com.ua/?sect_id=10&aid=112691

<http://compromat.ua/ru/25/50100/index.html>

<http://allnews.od.ua/?news=67751>

<http://news.liga.net/news/N1109377.html>

<http://news.mail.ru/incident/4904985/>

<http://www.unian.net/ukr/news/news-383638.html>

<http://reniinfo.od.ua/vlast/136-v-odesskoy-oblasti-na-vzyatke-pogorelii-kрупnye-miliceyskie-chiny.html>

http://censor.net.ua/ru/news/view/120239/moskal_razuznal_chno_nachalnik_cherkasskoyi_militsii_quotkryshuetquo

<http://kp.dn.ua/daily/010011/268831/>

<http://www.obozrevatel.com/news/2010/6/25/374418.htm>

<http://dneprovka.dp.ua/t11995/>

<http://expres.ua/news/2011/02/23/43578>

<http://www.unian.net/ukr/news/news-462440.html>

<http://zp.vgorode.ua/news/5/57667/>

<http://www.proximainform.net/content/news/96/11254/>

http://zadonbass.org/news/crime/message_27192

<http://www.0629.com.ua/news-16669.html>

http://zadonbass.org/news/crime/message_30117

<http://fakty.ua/news/9421-v-chernigovskoj-oblasti-pri-poluchenii-vzyatki-zaderzhan-starshij-doznavatel-rajotdela-milicii?logout=1>

http://www.beznarkotikov.org/news/news_v_gitomire_na_vzyatke_pojmali_dvuh_oficerov_vbnon/

<http://mair.in.ua/news/show/id/8773>

<http://reporter.zp.ua/2011/12/07/v-zaporozhe-budut-sudit-militsionera-vzyatochnika>

<http://www.blik.ua/content/view/45783/>

<http://korrdon.info/events/32503-glavnyy-borec-harcyzska-so-vzyatkami-pogorel-na-vzyatke.html>

<http://www.kommersant.ua/doc-u.html?docId=1673154&issueId=7000810>

http://sevastopol2011.ucoz.com/news/pismo_ministru_zakharchenko_iz_sevastopolja/2011-11-27-3069

<http://illion.ship.ua/news/tag/33/harkov/>

<http://videonews.com.ua/news/view/25897>

<http://maidan.org.ua/nv/1297353548>

<http://zaxid.net/newsua/2010/11/17/133553/>

<http://poluostrov1.hiblogger.net/1138547.html>

<http://www.youtube.com/watch?v=reNzW61u3uE>

<http://focus.ua/politics/164944>

<http://zt.20minut.ua/news/10186409>

<http://vidgolos.com/122534-milicioneri-prodali-shkiryani-rechdoki-za-miljon.html>

<http://incidents.com.ua/doneck/7849.html>

<http://censor.net.ua/go/offer--ResourceID--166847>

<http://protidai.com.ua/618-stolichnoe-gai-otpravlyaet-izyatyje-avto-na.html>

<http://roadcontrol.org.ua/node/343>

<http://osipov.kiev.ua/novosti/4717-inspektor-gai-siloj-otnyal-u-zhenshhiny-avtomobil.html>

<http://censor.net.ua/links/news/169661>

<http://osipov.kiev.ua/novosti/6075-poka-odin-gaishnik-menya-derzhal-vtoroj-zverski.html>

<http://rase.minjust.gov.ua/>

<http://zhzh.info/news/2011-02-17-9306>

<http://fakty.ua/128607-delo-doneckogo-gaishnika-sostavlyavshego-lipovye-protokoly-na-realnyh-voditelej-peredano-v-sud>

<http://www.fromua.com/news/8bc85d1157baf.html>).

<http://ru.tsn.ua/ukrayina/v-melitopole-gaishnik-dlya-statistiki-oformlyal-protokoly-na-vymyshlennyh-lic.html>).

<http://tsn.ua/ukrayina/5-rokiv-umovno-otrimav-inspektor-dai-za-protokoli-dlya-planu.html>).

http://news.dt.ua/ARCHIVE/rahunkova_palata_pravoohoronni_vidomstva_otrimali_660_milyoniv_griven_blagodiynoi_dopomogi-65802.html

<http://roadcontrol.org.ua/node/709>

Наукове видання

**Питання діяльності ОВС України
щодо дотримання права власності:
стан та актуальні проблеми**

ISBN 617-587-061-7

Відповідальний за випуск *Андрій Толопіло*
Редактор *Андрій Толопіло*
Комп'ютерна верстка *Олег Мірошниченко*

Підписано до друку 20.12.2011
Формат 60×84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Myriad Pro
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 8,09. Умов. фарб.-від. 8,75
Умов.-вид. арк. 8,92. Наклад 300 прим.

Видавництво «Права людини»
61112, Харків, вул. Р. Ейдемана, 10, кв. 37
Свідоцтво Державного комітету телебачення і радіомовлення України
серія ДК № 3065 від 19.12.2007 р.

Надруковано на обладнанні Харківської правозахисної групи
61002, Харків, вул. Іванова, 27, кв. 4
<http://khp.org>
<http://library.khp.org>